

ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἩΤΟΥ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑ.

585 a 23

II

II

X E

I

EXCUD

ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
Ἡ ΤΟΥ
ΚΥΡΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΑ.

XENOPHONTIS
INSTITUTIO
CYRI.

TOMIS QUATUOR.

EX EDITIONE T. HUTCHINSON.

TOM. II.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LXVII.

X

Π

X E

I

T

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ'.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER TERTIUS.

TOM. II.

A

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ'.

Ὁ Μὲν δὴ Κῦρος ἐν τέτοις ἦν· ὁ δὲ Ἀρ-
μένιος, ὡς ἤκουσε τῷ ἀγγέλῳ τὰ παρὰ τῷ
Κύρῳ, ἐξεπλάγη, ἐννοήσας ὅτι ἀδικοίη καὶ
τὸν δασμὸν λείπων, καὶ τὸ σφάτευμα οὐ
πέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεῖτο, ὅτι
δοθῆσεσθαι ἔμελλε τὰ βασιλεια οἰκοδο-
μεῖν ἀρχόμενος, ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχε-
σθαι εἴη. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα ὀκνῶν,
ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροίζων τὴν αὐτῷ δύ-
ναμιν, ἅμα δ' ἔπεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν
νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖκας,
τὴν τε ἑαυτοῦ καὶ τὴν τῷ υἱῷ, καὶ τὰς θυγα-
τέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ κατασκευὴν τῇ
πλείστῃ ἀξίαν συναπέπεμπε, προπομπὴν
δοῦναι αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκε-
ψομένους ἔπεμπε τί πράττοι Κῦρος, ἅμα

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER TERTIUS.

ET Cyrus quidem haec agebat: Armenius autem, cum de nuntio mandata Cyri audisset, perterritus est; quod cum animo suo cogitaret se injustè facere, qui et tributum pendere desineret, et non mitteret exercitum. Maximè verò metuebat, quod futurum erat ut manifestum fieret, se fecisse initium struendae régiae, quò ad propulsandos hostes illa sufficeret. Has sanè ob causas omnes trepidans, simul nonnullis in diversas partes dimissis copias suas cogebat, simul in montes minorem natu filium Sabarim, et suam atque filii uxorem, et filias mittebat; et cum his ornatum quoque apparatusque maximi pretii mittebat, additis etiam qui deducerent. Ipse autem simul mittebat, qui specularentur quidnam re-

4 CYRI INSTIT. III.

rum Cyrus ageret, simul Armenios, qui aderant, instruebat: cùm mox adessent alii, qui Cyrum ipsummet appropinquare dicerent: tum verò manum conferere non ampliùs ausus, se subducebat. Id cùm eum Armenii facere viderent, ad suas eorum quisque aedes diffugiunt, ut qui res *suas longiùs* submovere vellent. Cyrus autem cùm vidisset campum discurrentibus et abigentibus plenum, submisit qui dicerent, nemini eorum qui remanerent se futurum hostem: sin fugientem aliquem caperet, *eum* se pro hoste habiturum praedixit. Itaque complures remanebant, cùm nonnulli essent qui cum rege se subducerent. At verò qui cum mulieribus antecesserant, in eos cùm incidissent qui erant in monte, clamorem statim ediderunt, et dum in fugam se conjiciunt eorum complures capti sunt. Tandem et filius et uxores, et filiae captae sunt, iis cum opibus, quascunque secum vehebant. Rex

δὲ συ
μενίω
τες ὁ
ἐκέτι
χώρε
σαντα
φος ἐπ
ποδῶν
διαθεόν
ὑποπέ
τῶν μ
φοιτο,
σοίλο.
ἦσαν δὲ
πεὶ δὲ
πεσον
θὺς ἐπο
λοὶ αὐτ
αἰνες,
χρήματ
χάνεν.

δὲ συνέταττε τὰς παραγινόμενας τῶν Αρ-
 μενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι, λέγον-
 τες ὅτι καὶ δὴ αὐτὸς ἕτος ὁμῶ· ἐνταῦθα δὴ
 ἔκῃ ἐτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ' ὑπε-
 χῶρει. Ὡς δὲ τὸτο εἶδον αὐτὸν ποιή-
 σαντα οἱ Αρμένιοι, διεδίδρασκον ἡδὴ ἕκα-
 στος ἐπὶ τὰ ἑαυτῶ, βεβλόμενοι τὰ ὄντα ἐκ-
 ποδῶν παιεῖσθαι. Ὁ δὲ Κύρος ὡς ἐώρα
 διαθεόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδῖον μεσὸν,
 ὑποπέμπων ἔλεγεν ὅτι ἔθενι πολέμιος εἴη
 τῶν μενόντων· εἰ δὲ τινα φεύγοντα λή-
 ψοιτο, προηγόρευσε ὅτι ὡς πολεμῖω χρή-
 σοιτο. Οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον,
 ἦσαν δὲ οἱ ὑπεχώρην σὺν τῷ βασιλεῖ. Ε-
 πεί δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναῖξιν προΐόντες ἐνέ-
 πεσον εἰς τὰς ἐν τῷ ὄρει, κραυγὴν τε εὐ-
 θὺς ἐποίκην, καὶ φεύγοντες ἠλίσκοντο πολ-
 λοὶ αὐτῶν. Τέλος δὲ καὶ ὁ παῖς, καὶ αἱ γυ-
 ναῖκες, καὶ αἱ θυγατέρες ἐάλωσαν, καὶ τὰ
 χρήματα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀγόμενα ἐτύγ-
 χανεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὡς ἦοδετο

6 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ.

τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ καταφεύγει. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, περιίσαται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τῷ ὄρους καταλιπόντα ἔχειν. Τὸ μὲν δὴ στρατεῦμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Ἀρμένιον κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πότερα βέλει αὐτῷ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν διαμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Ἀρμένιος ὅτι οὐδετέροις βέλοιο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἡρώτα, Τί οὖν κάθησαι αὐτόθι, καὶ καταβαίνεις; Απορῶν, ἔφη, ὅτι χρὴ ποιεῖν. Ἀλλ' ἔδεν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ· ἔξεσι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ', ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ὦ ὁ θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ δίκης σοι χρήσασθαι ὅτι καὶ βέλοιο. Ενταῦθα δὴ ὁ Ἀρμένιος, γινώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει· καὶ

autem eorum ubi quae acciderent senti-
 ret, quò se verteret ambigens, in collem
 quendam fugâ se recipit. Cyrus item
 haec cùm vidisset, collem cum iis, quae
 aderant, copiis circumdat, mittitque ad
 Chryfantam, jubetque eum montis cus-
 todiam relictâ venire. Et Cyro quidem col-
 lectus jam aderat exercitus: misso autem
 ad Armeninum caduceatore, sic *eum* inter-
 rogabat, Dic mihi, ait, Armenie, utrum
 istic manens cum fame ac siti pugnare
 mavis, an in aequum campum descende-
 re, ac nobiscum depugnare. Cum neu-
 tris pugnare se velle respondit Armeni-
 us. Cyrus iterum misit qui quaererent,
 Cur igitur istic desides, ac non descen-
 dis? Quia quid agendum sit, inquit, am-
 bigo. Sed enim, ait Cyrus, te neutiquam
 ambigere oportet: nam licet tibi ad agen-
 dam causam descendere. Quis autem,
 inquit, iudex erit? Nimirum is cui deus
 potestatem fecit de te pro arbitrio suo,
 indictâ etiam causâ, statuendi. Hic Ar-
 menius, consideratâ necessitate, descen-

dit: ac Cyrus et illo et caeteris omnibus in medium receptis, castra *iis* circumdedit; cùm copias jam *secum* unà omnes haberet.

Hoc ipso tempore Tigranes, natu maximus Armenii filius, peregrè *rediens* adveniebat, quem Cyrus aliquando socium venationis habuerat: is cùm ea quae acciderant audisset, statim ad Cyrum *itā* contendit, uti *tum* comparatus erat. Ubi verò patrem, et matrem, et sorores, et uxorem suam in hostium manus devenisse vidit, ut par erat, illacrymavit. Cyrus autem eum intuitus, comitate in ipsum aliā nullā est usus, quàm quòd diceret, Opportunè ades, ut iudicium in patrem *tuum exercendum* praesens audias. Statimque duces tum Persarum tum Medorum convocavit; quin et Armenios arcessivit, si qui eorum dignitate praestantes aderant; et foeminas, quae in *harmamaxis* aderant, non repulit, sed *eis* audire permittebat. Cumque opportunum illi vi-

ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον ἀγκέϊνον καὶ
τὰ ἄλλα πάντα, περιεστρατοπεδεύσατο,
ὁμῶς ἥδη πᾶσαν ἔχων τὴν δύναμιν.

Εν τῷ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος
παῖς τῆς Ἀρμενίας, Τιγράνης, ἐξ ἀποδη-
μίας τινὸς προσήει, ὃς καὶ σύνθηρος ποτὲ
ἐγεγέννητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγε-
νημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον,
ἥπερ εἶχεν. Ὡς δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μη-
τέρα, καὶ ἀδελφάς, καὶ τὴν ἑαυτῆς γυναῖκα
αἰχμαλώτους γεγεννημένους, ἐδάκρυσεν, ὡς-
περ εἰκός. Ὁ δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλ-
λο μὲν ἔδεν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε
δ' ὅτι, Εἰς καιρὸν ἤκεις, ὅπως σὺ τῆς δί-
κης ἀκρόσης παρὼν τῆς ἀμφὶ τῆς πατρός.
Καὶ εὐθὺς συνεκάλει τὰς ἡγεμόνας τὰς τε
τῶν Περσῶν καὶ τὰς τῶν Μήδων· παρεκά-
λει δὲ καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῶν ἐντίμων
παρῆν· καὶ τὰς γυναῖκας, ἐν ταῖς ἀρμαμά-
ξαις παρῆσας, ἐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἶα ἀ-
γκέειν. Ὅποτε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο

τῷ λόγῳ· καὶ, ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον
 μέν σοι συμβαλεύω, ἐν τῇ δίκῃ τᾷ ληθῇ
 λέγειν, ἵνα σοι ἐν γε ἀπῇ τὸ εὐμισετότα-
 τον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι
 ὅτι καὶ τῷ συγγνώμῃς τινὸς τυγχάνειν ἐμ-
 ποδῶν μάλιστα ἀνθρώποις γίνεται. Επει-
 τα δὲ, ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες
 καὶ αἱ γυναῖκες αὗται πάντα ὅσα ἐπραξας,
 καὶ Ἀρμενίων οἱ παρόντες· ἦν δὲ αἰσθάνων-
 ταί σε ἄλλα ἢ τὰ γινόμενα λέγοντα, νο-
 μίσσι σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτῷ
 πάντα τὰ ἔχματα παθεῖν, ἢ ἐγὼ τᾷ λη-
 θῇ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κύρε,
 ὅ,τι βέλει, ὡς τᾷ ληθῇ ἐρῶντος· τίς τ' ἐνε-
 κα καὶ γενέσθω ὅ,τι βέλεται. Λέγε δὴ μοι,
 ἔφη, ἐπολέμησας ποτὲ Ἀσυάγει τῷ τῆς
 ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μή-
 δοις; Εγώ, ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐ-
 τῷ, συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συ-
 στρατεύεσθαι ὅπως ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα
 μὴ ἔξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν ἔν δια τί ἔτε

CYRI INSTIT. III. 11

sum esset, dicere orsus est; et, Primùm ait, Armenie, auctor tibi sum, ut in hâc causae cognitione vera dicas, quò unum illud saltem à te absit, quod odium maximum meretur: nam in mendacio apprehendi, certò scias maximo esse hominibus ad veniam aliquam consequendam impedimento. Praetereà, liberi *tui*, inquit, et hae mulieres, et Armenii qui adsunt, omnium abs te actorum tibi sunt conscii: qui si te senserint alia dicere, quàm quae facta sint, arbitrabuntur te etiam ipsum extrema tibimet supplicia patienda decernere, si veritatem ego rescivero. Tu verò Cyre, inquit, quodcunque voles interrogato *me nempe haud dubiè* vera dicturum; quidvis *tandem* eâ de causâ mihi evenerit. Dic mihi igitur, inquit, bellumne aliquando cum matris meae patre Astyage caeterisque Medis gessisti? Gessi equidem, ait. Victus autem ab ipso, nonne conditiones has accepisti, tributum te adlaturum, et unâ cum ipso militaturum ubicunque denuntiâset, munitionesque non habiturum? Itâ prorsùs. Jam ergò quamobrem neque

12 CYRI INSTIT. III.

tributum adtulisti, neque misisti exerci-
tum, et munitiones extruere coepisti?
Et ille dixit, Libertatis eram cupidus:
nam praeclarum mihi visum est et *me* ip-
sum liberum esse, et libertatem liberis
meis relinquere. Certè praeclarum est,
inquit Cyrus, pugnare, nè quis unquam
servus fiat: at si quis vel bello victus, vel
alio quodam modo in servitutem redac-
tus, id moliri deprehendatur, ut domino-
rum se potestate eximat, hunc tu, primus
mihi dicito, utrum ceu virum bonum et
praeclarè se gerentem honore afficias, an
ut injustè agentem, *eum* si deprehende-
ris, plectas? Plecto, inquit: non enim
concedis *mihi* ut mentiar. Responde mi-
hi liquidò, ait Cyrus, singulatim in hunc
modum; Si quis cum imperio sit, ac de-
linquat, utrum esse illum cum imperio
pateris, an ejus in locum alium substitu-
is? Alium, inquit, substituo. Quid verò,
si magnas habeat opes, divitemne per-
mittis esse, an ad paupertatem redigis?
Eripio, inquit, *homini*, quae possidet. Si

τὸν
ἐπὶ
Κα
γά
να
Κα
σθε
νήσ
ἢ
Χε
σε
πό
το
κο
ψε
ὠδ
κ
κα
ἐφ
ἐα
μα

τὸν δασμὸν ἀπήγαγες, οὔτε σφάτευμα
ἐπέμψας, ἐτείχιζες τε τὰ ἐρύματα;
Καὶ ὃς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπεθύμην· καλὸν
γάρ μοι δοκεῖ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶ-
ναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν.
Καὶ γάρ ἐσιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχε-
σθαι, ὅπως μὴ ποτέ τις δῶλος μέλλοι γε-
νῆσθαι· ἦν δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηθεῖς,
ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δαλωθεῖς, ἐπι-
χειρῶν τις φαίνεται τὸς δεσπότης ἀπο-
σερεῖν ἑαυτῷ, τῷτον σὺ, πρῶτος εἶπες,
πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράτ-
τοντα τιμᾶς, ἢ ὡς ἀδικῶντα, ἦν λάβῃς,
κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· ὁ γὰρ ἕως σὺ
ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος,
ὥδε καθ' ἓν ἕκαστον· Ἦν ἄρχων τις τύχῃ,
καὶ ἀμάρτῃ, πότερον ἕως ἄρχειν, ἢ ἄλλον
καθίστης ἀντ' αὐτῷ; Ἄλλον καθίστημι,
ἔφη. Τί δέ, ἦν χρήματα πολλὰ ἔχῃ,
ἕως πλαστῆν, ἢ πένητα ποιῆς; Αἰφαιρῶ-
μαι, ἔφη, ἢ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἦν δὲ καὶ

πρὸς πολεμίς αὐτὸν γινώσκης ἀφισάμε-
 νον, τί ποιεῖς; Κατακάνω, ἔφη· τί γάρ
 δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι, ἀποθα-
 νεῖν, μᾶλλον ἢ τάληθῃ λέγοντα; Εὐκω-
 θα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτῷ ὡς ἤκουσε ταῦτα,
 περισπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τὰς πέπλους
 κατερρήξατο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι
 ἐδρύπλοντο, ὡς οἰχομένου τῷ πατρὸς, καὶ
 ἀπολωλότων πάντων σφῶν ἦδη. Καὶ ὁ
 Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν,
 Εἴεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια, ταῦτα, ὦ
 Ἀρμένιε· ἡμῖν δὲ τί συμβουλεύεις ἐκ τέτων
 ποιεῖν; Ὁ μὲν δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα, ἀπο-
 ρῶν πότερα συμβουλεύοι τῷ Κύρῳ κατα-
 κίνειν ἑαυτὸν, ἢ τάναντία διδάσκει ὧν
 αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ὁ δὲ παῖς αὐτῷ Τι-
 γράνης ἐπήρετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ
 Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀποροῦντι ἔοι-
 κεν, ἢ συμβουλεύσω περὶ αὐτῷ ἃ οἶμαί σοι
 βέλτιστα εἶναι; Καὶ ὁ Κῦρος, ἡδυνάμενος,
 ὅτε συνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, σοφιστὴν

ad hostes etiam eum deficere intelligas, quid facis? Occido, inquit: cur enim potius, mendacii convictus, moriar, quàm vera profatus? Ibi quidem Armenii filius, haec ut audivit, detraxit tiaram *capiti*, vestesque discidit: foeminae autem, ingenti sublato ejulatu *ora sua* dilaniabant, quasi jam periisset pater, et actum de omnibus ipsis esset. Et Cyrus, indicato silentio, rursus inquit, Esto; tua quidem haec sunt, Armenie, jura: nobis verò quid secundum haec faciendum consulis? Tacebat quidem Armenius, dubius animi, utrum sui necandi consilium Cyro daret, an contraria doceret iis, quae se facturum fuisse dixerat. At filius ejus Tigranes Cyrum percunctatus, Dic mihi, Cyre, inquit, quando pater haerere videtur, an consilium mihi de eo dare liceat, tibi quod ex usu maximè futurum arbitrer? Et Cyrus, qui animadverterat, quo tempore Tigranes cum ipso venari

solebat, sophistam quendam Tigrani familiarem eique magnae admirationi fuisse, quid tandem dicturus esset audire percupiebat; atque adeò jubebat alacriter, quod sentiret, proferret.

Ego igitur, inquit Tigranes, si tu quaecunque pater vel deliberando instituit, vel patravit probas, omninò tibi sum auctor, ipsum ut imiteris: sin tibi videtur omnia peccâsse, hoc tibi do consilii, eum ne imiteris. Ergò minimè delinquentem imitabor, ait Cyrus, si quod justum est egero. Ità est, inquit *ille*. Erit igitur animadvertendum, ex tuâ quidem ratione, in patrem *tuum*; siquidem justum est in hominem injustè agentem animadvertere. Utrùm verò, Cyre, melius esse ducis tuo cum commodo poenas *te* sumere, an tuo cum detrimento? Nimirum hoc pacto, subjecit *Cyrus*, supplicio me ipsum adfecero. Atqui tu magnam sanè jacturam facies, ait Tigranes, si tuos tum occidas, cùm tibi quantivis pretii fuerint, tua si sint in potestate. Verùm qui pos-

τινα
τῷ Τ
σαι,
λευε
Ε
ἡ
ἀγασσ
ὅσα π
τον μ
ἡμαρτ
μιμεῖ
καυα
μοίμη
ἀρ' ἀ
πατέρ
λάζει
νον εἰ
ποιεῖ
ἀρα, εἰ
σὺ μέ
ἀν ζῆ
τε, ὅπ
ΤΟ

τινα αὐτῷ συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ
τῷ Τιγράνῃς, πάνυ ἐπεθύμει αὐτῷ ἀκῶ-
σαι, ὅ,τι ποτὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέ-
λευε λέγειν, ὅ,τι γινώσκοι.

Εγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν
ἀγασαι τῷ πατρὸς ἢ ὅσα βεβέλευται, ἢ
ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τῷ-
τον μιμεῖσθαι· εἰ δέ τοι σοι δοκεῖ πάντα
ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω σοι αὐτὸν μὴ
μιμεῖσθαι. Οὐκῶν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δί-
καια ποιῶν, ἥκισ' ἂν τὸν ἁμαρτάνουσα μι-
μοίμην. Εἰσι, ἔφη, ταῦτα. Κολασέον
ἄρ' ἂν εἴη, κατὰ γε τὸν σὸν λόγον, τὸν
πατέρα· εἴπερ τὸν ἀδικῶντα δίκαιον κο-
λάζειν. Πότερα δ' ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἀμει-
νον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας
ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Εμαυτὸν
ἄρα, ἔφη, ἔτω γ' ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ
σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μεγάλα γ'
ἂν ζημιῶιο, εἰ τὰς σεαυτῷ κατακαίνοις τό-
τε, ὁπότε σοι πλείους ἄξιοι εἶεν κεκλιῆσθαι.

18 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

Πῶς δ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείους ἄ-
 ξιοι γίγνοιτο ἄνθρωποι, ὁπότε ἀδικῶντες
 ἀλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες
 γίγνοιτο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, ἔτι
 ἔχειν, ἄνευ μὲν σωφροσύνης ἔδ' ἄλλης ἀρε-
 τῆς ἔδεν ὄφελος εἶναι· (τί γὰρ ἂν, ἔφη,
 χρήσαιτ' ἂν τις ἰχυρῶ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώ-
 φροσι, ἢ ἰππικῶ; τί δέ, πλουσίῳ; τί δέ,
 δυνάτῃ ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φί-
 λος πᾶς, χρήσιμος, καὶ θεράπων πᾶς, ἀγα-
 θός. Τῆτο οὖν, ἔφη, λέγεις, ὥς καὶ ὁ σὸς
 πατήρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος
 σώφρων γενένηται. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.
 Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι
 τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, ἢ μάθημα;
 ἢ γὰρ ἂν δήπῃ, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι
 τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆ-
 μα ἐξ ἄφρονος σώφρων ἂν τις γένοιτο. Τί
 δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔπω ἡδου καὶ ἓνα ἄνδρα
 δι' ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι
 ἑαυτῷ μάχεσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἡτλήθῃ, εὐ-

fint
 esse
 fuer
 sana
 se r
 tis n
 sum
 quit
 tis, v
 sanâ
 ad r
 tum
 et ar
 vus,
 etian
 fano
 quid
 nem
 non c
 nec c
 opor
 rus, i
 Quid
 huc a
 ex in
 se vir

sint homines, inquit Cyrus, maximi tum
 esse pretii, cum in improbis facinoribus
 fuerint deprensi? Si tum, nimirum,
 sanae fiant mentis. Nam mihi, Cyre, sic
 se res habere videtur, sine sanitate men-
 tis nè *quidem* *cujusvis* alterius virtutis u-
 sum ullum esse: (quam enim ad rem, in-
 quit, utatur aliquis *hominis* robusti vel for-
 tis, vel equestris rei periti operâ, si non sit
 sanâ mente? quam ad rem, divitis? quam
 ad rem, hominis qui in civitate potentia-
 tum obtinet?) at si mentis adsit sanitas,
 et amicus omnis, utilis est, et omnis ser-
 vus, bonus. Hoc igitur, inquit, dicis,
 etiam patrem tuum hoc uno die de in-
 sano sanum factum esse hominem. Sanè
 quidem, ait. Ergò tu sanitatem affectio-
 nem esse animi dicis, sicut est aegritudo,
 non quiddam ex disciplinâ comparandum:
 nec enim sanè, si prudentem eum fieri
 oporteat, qui mente sanus sit homo futu-
 rus, subitò quis ex insano sanus evaserit.
 Quid autem, Cyre, inquit, nunquam ad-
 huc animadvertisti hominem etiam unum
 ex infaniâ conantem pugnare cum alio
 se *viribus* praestantiori, cùm victus esset,

mox insaniae adversùs hunc suae finem fecisse? Nondum item, ait, civitatem *u-nam* adversùs aliam se opponentem vidisti, quae ubi victa fuerit, confestim huic *alteri* parere, quàm repugnare, mallet? Quam verò, Cyrus inquit, etiam patris *victi* cladem narrans, mentis eum ad sanitem revocatum esse tantoperè adfirmes? Quòd sibi, profectò, conscius est, se libertatem adpetendo, ad eam servitutem redactum, in quâ nunquam antehac fuerit: atque etiam nihil eorum perficere potuisse, quae habenda clam, vel occupanda, vel conficienda per vim existimârat. Te verò scit in iis, in quibus ipsum fallere volueris, ità fefellisse, uti quis caecos, aut surdos, et nullius planè mentis homines fallat: quae autem occultanda putâris, *ea* sic te scit occultâsse, ut quae loca sibi reservata esse tutissima existimabat, haec ei tu septa priùs effeceris, quàm ipse perfentisceret: celeritate verò tantum eum superâsti, ut è longinquo magno cum exercitu priùs veni-

θὺς π
ης; I
ἀντιτα
ἐπειδο
τὶ τῶ
αν δ',
ταν λα
αὐτόν
θερίας
ποτε γ
ἢ φθάσ
ικανὸς
δεν, ἃ
οὕτως
φλὲς ἢ
πατήσ
τω σὲ ο
τῶ ἐχ
εἰρκτάς
τάχει
πρόσωθε

θὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τῷτον ἀφροσύ-
 ης; Πάλιν δ', ἔφη, οὐπω ἐώρακας πόλιν
 ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἣτις
 ἐπειδὴν ἠτήθη, παραχρῆμα ταύτῃ, ἀν-
 τὶ τῷ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει; Ποί-
 αν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τῷ πατρὸς ἦτ-
 ταν λέγων, οὕτως ἰχυρίζῃ σεσωφρονίᾳ
 αὐτόν; Ἐν ἣ, νῆ Δί', ἑαυτῷ σύοιδεν ἐλευ-
 θερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δῶλος δ' ὡς ὕδρῳ
 ποτε γενόμενος· ἃ δὲ ὤηθη χρῆναι λαθεῖν,
 ἢ φθάσαι, ἢ ἀποδιδάσκειν, οὐδὲν τῶν
 ἱκανὸς γενόμενος διαπράττειν. Σὲ δὲ οἶ-
 δειν, ἃ μὲν ἐβουλήθη ἐξαπατῆσαι αὐτόν,
 οὕτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἂν τις τυ-
 φλὸς ἢ κωφὸς καὶ μὴδ' ὅτιεν φρονέοντας ἐξα-
 πατήσειεν· ἃ δὲ ὤηθης λαθεῖν χρῆναι, ὅ-
 τω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥστε ἃ ἐνόμιζεν ἑαυ-
 τῷ ἰσχυρὰ χωρία ἀποκείσθαι, ταῦτα
 εἰρκτὰς αὐτῷ ἔλαθες προκατασκευάσας·
 τάχει δὲ τοσῷτον περιεγένου αὐτῷ, ὥστε
 πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ σόλῳ,

22 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

πρὶν τῷτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀθροί-
 σαθαι. Ἐπεὶ αὖ δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος,
 καὶ ἡ τοιαύτη ἡτλα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι
 ἀνθρώπους, τὸ γινῶναι ἄλλους ἑαυτῶν βελ-
 τίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ
 Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχη τις ἡτληθῇ. Ὅ-
 μὲν γὰρ ἰχθυὶ κρατηθεὶς ἔστιν ὅτε ὠήθη τὸ
 σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι· καὶ πόλεις
 γε ἀλῆσαι, συμμάχους προσλαβεῖσθαι, οἴ-
 ονται ἀναμαχεῖσθαι ἄν· ἔς δ' ἂν βελτί-
 ους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τέτοις πολ-
 λάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλῃσι πείθεσθαι.
 Σὺ, ἔφη, ὅμοιος ἔκ οἶεσθαι τὰς ὑβριστὰς
 γινώσκειν τὰς ἑαυτῶν σωφρονεσέμεν· οὐδὲ
 τὰς κλέπτειν, τὰς μὴ κλέποντας· οὐδὲ
 τὰς ψευδομένους, τὰς ἀληθεῖ λέγοντας· οὐ-
 δὲ τὰς ἀδικεῖν, τὰς τὰ δίκαια ποιεῖν· οὐ-
 οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατήρ
 ἐφύεσατο, καὶ ἐκ ἐξημπέδου τὰς πρὸς ἡμᾶς
 συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς ἐδ' ὅτι ἐν ᾧ
 Ἀσυάγης συνέθετο παραβαίνομεν; Ἀλλ'

res, quàm is copias sibi proximas cogeret. Videturne igitur tibi, inquit Cyrus, talis etiam clades, quòd nempe homines ipsis alios meliores *tandem* cognoscant, sufficere ad eos ad sanam mentem reducendos? Multò sanè magis, ait Tigranes, quàm cum pugnâ quis superatus sit. Robore enim inferior interdum, rursus exercito corpore, se pugnam instauraturum putat; et captae quidem civitates, adscitis belli fociis, cladem acceptam refarciri posse existimant: quos verò aliqui seipsis praestantiores ducunt, iis saepè nullâ etiam necessitate coacti parere volunt. Videris tu, subjecit *Cyrus*, non existimare homines petulantes *alios* se ipsis modestiores noscere; vel fures, illos qui non furantur: vel mendaces, eos qui vera dicunt; vel injustos, eos qui justè agunt: an ignoras, inquit, nunc etiam patrem tuum *nos* fefellisse, neque pactis inter nos conventis stetisse, quamvis sciret nos nihil quicquam eorum, quae Astyages repigit, violâsse? At enim nec ipse id

24 CYRI INSTIT. III.

dico, solum hoc homines ad sanam mentem reducere, quòd *se* meliores nôrint, nisi melioribus etiam poenas dent, quemadmodum dat nunc pater meus. At tuus certè pater, inquit Cyrus, nihil prorsus mali adhuc est perpeffus: metuit verò, fat scio, nè ultima quaeque patiatur. Ergò tu quidquam esse existimas, inquit Tigranes, quod homines magis ad servilem animi demissionem dejiciat, quàm vehemens metus? Num ignoras, eos qui ferro caeduntur, quod castigationis genus gravissimum existimatur, tamen adversus eosdem pugnare velle? at quos admodum metuunt homines, eos nè quidem consolantia dicentes verba intueri sustinent? Dicis *ergò*, inquit, metum graviùs cruciare homines, quàm si re ipsâ malo maectentur? Ac tu quidem nôsti, inquit, vera me dicere: scis enim eos qui metuunt nè patriâ exulent, et qui pugnaturi timent nè vincantur, in anxietate versari; itidem qui inter navigandum *metuunt*, nè naufragium faciant, et qui servitutem

οὐδ'
τῶς
διδόν
νῦν
γε σ
κακ
πάν
φη
ἀνθ
οἱ μ
ζομ
κὴ
σφό
πα
Λέ
κῶσ
Κα
ἐπι
γω
δεδο
οἱ

οὐδ' ἐγὼ τῷτο λέγω, ὥς τὸ γινῶναι μόνον
 τὴς βελτίοις, σωφρονίζει, ἄνευ τῆ δίκην
 δίδοναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥςπερ ὁ ἐμὸς
 νῦν πατὴρ δίδωσιν. Ἀλλ' ἔφη ὁ Κῦρος, ὃ
 γε σὸς πατὴρ πέπονθε μὲν ἔδ' ὅτιςιν οὐπω
 κακόν· φοβεῖται μὲν τοι εὖ οἶδ' ὅτι μὴ
 πάντα τὰ ἔχματα πάθη. Οἶει ἔν τι, ἔ-
 φη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον καταδουλῆσθαι
 ἀνθρώπους τῆ ἰχυρῆ φόβῃ; Οὐκ οἶσθ' ὅτι
 οἱ μὲν, τῷ ἰχυροτάτῳ κολάσματι νομι-
 ζόμενοι, σιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐθέλουσι,
 καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; ἔς δ' ἂν
 σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τέτοις ἔδὲ
 παραμυθουμένοις ἀντιβλέπειν δύνανται;
 Λέγεις σὺ, ἔφη, ὥς ὁ φόβος τῆ ἔργῳ κα-
 κῆσθαι μᾶλλον κολάζει τὴς ἀνθρώπους;
 Καὶ σὺ γε, ἔφη, οἶσθα ὅτι ἀληθῆ λέγω·
 ἐπίσασαι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβόμενοι μὴ φύ-
 γωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι,
 δεδιότες μὴ ἡτληθῶσιν, ἀθύμως διάγῃ· καὶ
 οἱ πλείοντες, μὴ ναυαγήσωσι, καὶ οἱ δελεί-

26 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

αν κῆ δεσμὸν φοβέμενοι, ἔτοι μὲν ἔτε σίτῃ,
 ἔθ' ὕπνῳ δύνανται τυγχάνειν διὰ τὸν φό-
 βον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἠτλήμέ-
 νοι, ἤδη δὲ δουλεύοντες ἔσιν ὅτε δύνανται
 μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων ἐσθίειν τε κῆ κα-
 θεύδειν. Ἐτι δὲ φανερώτερον κῆ ἐν τοῖσδε,
 οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἐνιοι γὰρ φοβέμενοι
 μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι, προαποθνήσκου-
 σιν ὑπὸ τῷ φόβῳ· οἱ μὲν, ριπίδντες ἐαυτοῖς·
 οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι·
 οὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα
 καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν
 πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι
 τὴν ψυχὴν, ὅς ἐ μόνον περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ
 κῆ περὶ ἐμῶ, κῆ περὶ γυναικὸς, κῆ περὶ
 πάντων τῶν τέκνων δαλείας φοβεῖται;
 Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοι-
 γε ὕδεν ἄπισον ἔτῳ τῷτον διακεῖσθαι· δο-
 κεῖ μέντοι μοι τῷ αὐτῷ ἀνδρὸς εἶναι, κῆ
 εὐτυχῶντα ἐξυβρίσαι, κῆ πλάισαντα τα-
 χὺ πλῆξαι· κῆ ἀνεθέντα, πάλιν αὖ μέγα

ac vincula timent, isti quidem nec cibum nec somnum prae metu capere possunt: at qui jam sunt exules, jam victi, jam servi, nonnunquam *etiam* magis quàm fortunati homines edere et dormire possunt. Manifestius est etiam in his, quale onus sit metus: quippe nonnulli metuentes nè capti interficiantur, prae metu priùs moriuntur; alii quidem, sese *alicundè* praecipitando; alii, strangulando; alii, jugulando: *usque* adeò metus inter omnes res terribiles maximè animos percellit. Ac quo nunc, ait, animo patrem meum esse affectum putas, qui non solùm suâ, sed meâ etiam, et uxoris, et omnium liberorum causâ servitutem metuit? Et Cyrus, Mihi quidem, inquit, nequaquam incredibile *videtur*, eum nunc sic *animo* affectum esse: verùm ejusdem esse hominis arbitror, et secundis rebus inolescere, et adversis subitò consternari; et, si veniâ donatus *in antiquum statum restituitur*, rursùs insolenter se efferre, depu-

que negotium faceffere. Enimverò, Cyre, inquit, delicta noſtra adferunt illa quidem cauſas, quamobrem fides nobis non haberetur: at verò tibi licet caſtella circumvallare, et loca munita *occupata* tenere, atque aliud quodcunque voles fidei pignus capere. Et nos fanè, inquit, ii erga te erimus, qui haec non graviter admodùm ferant: nam recordaturi ſumus, horum nos auctores exiſtere. Quòd ſi ex iis alicui tradito imperio, qui nihil in te deliquerint, fidem ipſe non habere videberis, cave nè ſimul et beneficium praeſtes, ſimulque te minimè amicum ducant. Rurſus ſi, dum cavebis nè odio premaris, juga ipſis non impoſueris, quò minùs ſe insolenter gerant, vide nè illi magis etiam quàm nos modò, tibi ſint ad mentem ſanam revocandi. At ego me profeſſò, inquit *Cyrus*, ejuſmodi miniſtris, quos ſciam neceſſitate *coactos ſuas mihi* praeſtare operas, minùs libenter uſurum arbitror: quos autem animadvertere viderer, ex benevolentia et mei amo-

φρον
χέρ
ἐχ
ματ
φρ
χε
ἐάν
ὑδέ
μεθ
Εἰ
τὴν
μὴ
νομ
,
ἀπ
τῶ
σε
ἐδέ
τοι
ἀν
χρ
νοί

φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὖ πράγματα παρα-
 χεῖν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε,
 ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἀμαρτή-
 ματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν. ἔξεσι δέ σοι καὶ
 φρέρια ἐντειχίζεν, καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέ-
 χειν, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βέλη πισὸν λαμ-
 βάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἔξεις
 ἑδὲν τι τέτοις μέγα λυπρμένους· μεμνησό-
 μεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἰτιοὶ ἐσμεν.
 Εἰ δέ τινι τῶν ἀναμαρτήτων παραδιδὼς
 τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα
 μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσης, καὶ ἅμα ἔ φίλον
 νομίσωσί σε. Εἰ δ' αὖ φυλαττόμενος τὸ
 ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῆς αὐτοῖς ζυγὰ
 τῷ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνους αὖ δεήσει
 σε σωφρονίζειν ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νῦν
 ἐδέησεν. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τῆς θεᾶς, ἔφη,
 τοιέτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρετάς, ὅς εἰδείην
 ἀνάγκη ὑπηρετῶντας, ἀηδῶς ἂν μοι δοκῶ
 χρῆσθαι· ὅς δὲ γιγνώσκειν δοκοῖην ὅτι εὐ-
 νοία καὶ φιλία τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβά-

30 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

νοιεν, τέτῃς ἂν μοι δοκῶ κῆ ἀμαρτάνοντας
 ῥᾶον φέρειν, ἢ τῆς μισθύντας μὲν, ἐκπλεω
 δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονυμένους. Καὶ ὁ
 Τυγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη,
 παρὰ τίνων ἂν ποτε λάβοις τοσαύτην,
 ὅσῃν σοι παρ' ἡμῶν ἔξεσι κτήσασθαι νῦν;
 Παρ' ἐκείνων οἶομαι, ἔφη, παρὰ τῶν μη-
 δεπώποτε ἔτῳ πολυεμίῳ γεγεννημένων· εἰ
 ἐθέλοισι εὐεργετεῖν αὐτῆς, ὥσπερ σὺ κε-
 λεύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἡ κ' δύ-
 ναο ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὐ-
 ρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσαπερ τῷ ἐμῷ
 πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἦν τινα ἔασι ζῆν
 τῶν σὲ μηδὲν ἡδίκηκότων, τίνα σοι τέτῃ
 χάριν οἶει αὐτὸν εἰσεσθαι; τί δὲ; ἂν αὐ-
 τῷ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε
 τέτῳ ἔνεκα φιλήσει μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων
 προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρ-
 μενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἔξει, οἶδά τινα
 λυπόμενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; ἔκῃν κ' τέτῳ,
 ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μάλισα λυπούμενος εἰ

re, in id quod factò sit opus *mecum* simul incumbere, hos ego delinquentes etiam laturum me faciliùs existimo, quàm eos qui *me* quidem oderint, cumulatè tamen omnia *sua munera* coacti explere studeant. Ad haec Tigranes, A quibus autem, inquit, amorem tantum unquam consequêris, quantum modò tibi licet à nobis adipisci? Ab illis arbitror, ait *Cyrus*, qui *nimirum* nunquam ità hostili fuerint *in me* animo; si velim eos beneficio adficere, quemadmodùm tu jam, ut in vos beneficium conferam, hortaris. Num, Cyre, possis, inquit, quenquam hoc tempore reperire, cui tanta gratificari queas, quanta meo patri? Primùm, inquit, si de iis aliquem vivere finas, qui nullâ te affecerint injuriâ, quam eum existimas tibi hâc de re gratiam habiturum? quid item? si liberos ipsi et uxorem non adimas, quis eo te nomine magis diliget, quàm qui jure sibi *suos* eripi potuisse putat? an verò ullum nôsti cui gravius, quàm nobis, futurum sit, *se* Armeniorum regnum non obtinere? quapropter etiam hæc, ait, perspicuum est, eum qui molef-

tissimè laturus sit se regem non esse, maximam tibi gratiam habiturum, si imperium à te impetraverit. Quòd si etiam tibi curae est, inquit, ut has res quàm minimè turbatas, ubi discefferis, relin-
 quas, re deliberatâ, inquit, utrum *tandem* existimas tranquilliora hìc loci futura omnia, novato imperio, an usitato remanente: quòd si etiam tibi curae est, ut exercitum amplissimum educas, quem existimas hujus delectum rectiùs habiturum, quàm qui eo saepiùs est usus? si pecuniâ quoque tibi sit opus, quos meliùs confecturos hanc putas, quàm qui et novit et habet quicquid facultatum *his in locis* est? Cyre, inquit, optime, cave nè nobis amissis, majori teipsum detrimento adficias, quàm quo adficere te pater hic *meus* potuisset. Hujusmodi *quaedam* proferebat *Tigranes*:

Cyrus autem haec audiens mirificè delectabatur, quòd arbitraretur omnia sibi confecta *jam* esse, quae Cyaxari facturum se receperat: nam dixisse meminerat, existimare se futurum ut *Armenius* amicio-
 r ipsis, quàm antea *fuiisset*, operâ suâ redderetur. Itaque deinceps Arme-

μὴ βα
 χῆν,
 τι σο
 ραγμα
 σκόπε
 "ἐχειν
 ἢ τῆς
 μέλει
 τίνα
 θῶς τῶ
 κὴ χρε
 μίσεις
 "ἔχοντ
 Κῦρε,
 τὸν ζ
 σε βλα
 'Ο
 μιζε π
 ὑπέχε
 γὰρ εἰ
 τὸν ἢ
 ΤΟ

μὴ βασιλεὺς εἴη, οὗτος κὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μεγίστην ἂν σοι χάριν εἰδείη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει κὶ τῷ ὥς ἤκιστα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίης, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἶε ἡρεμεσέρος ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθῆας καταμενέσης· εἰ δέ τι σοι μέλει κὶ τῷ ὥς πλείστην σρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἶε μᾶλλον ἐξετάσαι ταύτην ὀρθῶς τῷ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένῃ; εἰ δέ κὶ χρημάτων δεήσῃ, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκπορίσαι κρείττον τῷ κὶ εἰδότος κὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ω' γὰρ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσης πλείῳ ἢ ὁ πατήρ ἡδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν·

Ὁ δὲ Κῦρος ἀκέων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνειν πάντα αὐτῷ, ὅσα περ ὑπέχετο Κυαξάρει πράττειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν ὅτι κὶ φίλον οἶοιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόδεν ποιήσιν. Εκ τούτου δὴ τὸν

34 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ΄

Αρμένιον ἔρωτᾷ, Ἦν δὲ δὴ ταῦτα πεί-
 θωμαι ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Αρμένιε,
 πόσην μοι στρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ
 χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον;
 Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Αρμένιος, Οὐ-
 δέν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἀπλῆστερον εἰπεῖν,
 ὅδὲ δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν
 τὴν δύναμιν τὴν ἔσσαν, σὲ δὲ ἰδόντα, ὅσῃν
 μὲν ἂν σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ κα-
 ταλιπεῖν, τῆς χώρας φυλακὴν. Ὡσαύ-
 τως δὲ περὶ χρημάτων, δηλώσαι μὲν ἐμὲ
 δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τέτων
 αὐτῶν γνόντα ὅποσα τε ἂν βέλη φέρεσθαι,
 καὶ ὅποσα ἂν βέλη καταλιπεῖν. Καὶ ὁ
 Κῦρος εἶπεν, Ἰθι, δεῖξόν μοι ὅποση σοι δύ-
 ναμὶς ἔστι, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα.
 Ενταῦθα δὴ λέγει ὁ Αρμένιος, Ἰππεῖς
 μὲν τοίνυν τῶν Αρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτα-
 κισχιλίδες, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας·
 χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς
 ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἔστιν, εἰς ἀργύριον λο-

nium ipsum percontatus est, Si vobis, inquit, in his morem gessero, dic mihi, Armenie, quantum missurus es exercitum mecum, quantumque pecuniae ad hoc bellum conferes? Ad haec respondens Armenius, Nihil, Cyre, ait, simplicius nec aequius quod dicam habeo, quàm ut copias *mibi* quae adsunt omnes ostendam, easque *adeò* ubi tu videris, exercitum quantum tibi visum fuerit abducas, illum autem relinquant, qui regioni nostrae praesidio sit. Itidem de pecuniis aequum est ut quas habeam tibi declarem; tu autem, summam earum cognitâ, ex iis quantum velis auferas, quantum velis relinquant. Et Cyrus, Age verò, inquit, ostendito quanta tibi sint copiae, quantumque pecuniae habeas dicito. Hic Armenius, Equites ergò, inquit, Armeniorum ferè sunt octies mille, pedites quadragies mille: pecuniae verò summa, inquit, cum thesauris, quos reliquit pater, est, ad argentum redacta, tribus talento-

36 CYRI INSTIT. III.

rum millibus major. Et Cyrus nihil cunctatus, dixit, De exercitu igitur, quandoquidem, inquit, Chaldaei finitimi bellum tibi faciunt, partem dimidiam mihi adjungendam mittito: de pecuniâ verò, pro talentis quinquaginta, quae tributi nomine pendeabas, duplum Cyaxari solvito, *propterea* quòd solutionem neglexeris: mihi autem, ait, mutuò centum altera dato: et pro iis quae mihi mutuò dederis, ego tibi polliceor, vel alia me, deo benè juvante, beneficia pluris aestimanda *in te* collaturum, vel ipsam pecuniam dinumeraturum, si quidem potero: sin autem non potero, praestandae nimirum *pecuniae* impar esse videar, injustus haud *certè* jure existimari possim. Et Armenius, Obsecro te profectò, Cyre, inquit, ut nè sic loquaris; alioquin, ero tibi fidenti minùs animo: sed *velim* existimes, ait, quascunque reliqueris *pecunias*, nihilo minùs tuas esse atque illae sint quas hinc tecum auferas. Elto, inquit Cyrus: verùm ut uxorem recipias, quantum mihi pecuniae dederis? Quantum mihi fu-

γλωσσ.
λίων
εἶπε
ἐφη,
ἡμῖς
ἀντὶ
ἐφερε
δος,
ἄλλα
χρῆμα
δανεῖ
σειν,
δύνωμι
φανο
κρινο
ῶν, ἐ
ἡθα
ἀ ἀν
ἀν ἐγ
τε δέ
μοι χ

γιοῦντα, τάλαντα πλείω τῶν τριχι-
 λίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ'
 εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν στρατίας, ἐπεὶ σοι,
 ἔφη, οἱ ὄμοροι Χαλδαῖοι πολεμῶσι, τὸς
 ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ χρημάτων,
 ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα ταλάντων, ὧν
 ἔφερες δασμὸν, διπλασίονα Κναζάρει ἀπό-
 δος, ὅτι ἔλιπες τὴν φοράν· ἐμοὶ δ', ἔφη,
 ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπι-
 χνῆμαι, ἂν θεὸς εὖ διδῶ, ἀνθ' ὧν ἂν ἐμοὶ
 δανείσης, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετή-
 σειν, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν
 δύνωμαι· ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατος ἂν
 φανοίμην, οἶμαι, ἄδικος δὲ ἐκ ἂν δικαίως
 κρινοίμην. Καὶ ὁ Αῤυμένιος, Πρὸς τῶν θε-
 ῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ ἔτῳ λέγε· εἰ δὲ μὴ,
 ἔθαρρόουντά με ἔξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη,
 ἂν καλαλίπης, μηδὲν ἥτιον σὲ εἶναι ὧν
 ἂν ἔχων ἀπίης. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥς-
 τε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἂν
 μοι χρήματα δώης; Ὅποσα ἂν δύναμην,

38 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

ἔφη. Τί δὲ ὥστε τῆς παῖδας; Καὶ ἀντὶ
 τῶν, ἔφη, ὅποσα ἂν δυναίμην. Οὐκ ἔν,
 ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια
 τῶν ὄντων. Σὺ δέ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέ-
 ζον μοι ὅποσος ἂν πρίαμο, ὥστε τὴν γυναῖ-
 κα ἀπολαβεῖν. (Ὁ δὲ ἐτύγχανε νεόγα-
 μός τε ὢν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.)
 Εγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ τῆς ψυχῆς
 πρίαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύ-
 την. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγου τὴν
 σὴν· ἐδὲ γὰρ εἰληφθαι ἔγωγε αἰχμάλω-
 τον ταύτην νομίζω, σὲ γε μὴ πώποτε
 φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δέ, ὦ Αρμένιε,
 ἀπάγῃς τὴν τε γυναῖκα καὶ τῆς παῖδας,
 μηδὲν αὐτῶν καταθείς· ἵνα εἰδῶσιν ὅτι
 ἐλεύθεροι πρὸς σε ἀπέρχονται. Καὶ νῦν
 μὲν, ἔφη, δειπνεῖτε παρ' ἡμῖν· δειπνήσαν-
 τες δὲ ἀπελύνετε ὅπως ὑμῖν θυμός. Οὕ-
 τω δὴ κατέμειναν.

Διασκηνοῦντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον,
 ἐπήρετο ὁ Κῦρος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τι-

erit *dandi* facultas, inquit. Quid, ut liberos? Pro his etiam, ait, quantum mihi fuerit *dandi* facultas. Ergò jam hae duplo ampliores fuerint iis quas tu possides. Tu verò Tigranes, inquit, dic mihi quanti redimeres, ut uxorem tibi recipere liceret. (Is autem novus tunc fortè maritus erat, uxoremque summo amore complectebatur.) Equidem, Cyre, inquit, vel animae pretio meae redemerim, nè unquam haec servitutem serviat. Tu igitur, inquit *Cyrus*, tuam abducito: neque enim eam ego fanè in captivitatem venisse arbitror, quando tu quidem nunquam nos deseruisti. Tu quoque Armenie, tam uxorem quàm liberos abducito, nullo pro iis pretio soluto: ut se liberos ad te venire sciant. At nunc quidem, inquit, apud nos coenate; sumptâ verò coenâ, quò animo vestro libitum erit, discedite. Atque ità manserunt.

Cùm autem à coenâ in tabernaculo versarentur, interrogans *Cyrus*, Dic mi-

40 CYRI INSTIT. III.

hi, Tigranes, inquit, ubi tandem est vir ille, qui nobiscum venari solebat: tu quidem mihi videbaris eum plurimum admirari. Annon, ait, pater hic meus eum occidit? In quo deprehensum facinore malo? Dicebat me ab ipso corrumpi. At verò, Cyre, adeò praeclarus honestusque erat, ut *tum* etiam cùm moriturus erat, arcessito mihi diceret, Nè tu patri, Tigranes, inquit, quidquam succensueris, quòd me morte multaverit: non enim hoc ex malevolentia, sed ignorantia, facit: quaecunque verò per ignorantiam peccant homines, ea omnia praeter voluntatem *committi* equidem arbitror. Ac Cyrus hìc ait, Hem qualem virum, *indignà morte peremptum!* Armenius autem in hunc modum loquutus est, Nec illi, Cyre, qui viros alios cum uxoribus suis familiaritè versantes deprehendunt, ob hanc culpam eos interficiunt, quòd minus modestas reddant uxores suas; sed quòd existiment amorem eos sibi debitum praeripere, idcirco pro hostibus illos ha-

γράφει
θήρα
ζειν
αὐτὰ
ἀδικῶ
Καί
ἐκεῖ
προς
γράφει
νης τ
ποιεῖ
θρωπ
ἐγώ
τοῖς
ἐλέγ
γυναι
ἀνδρ
κτε
γυναι
αὐτ
ὡς τ

γράνη, πῶς δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνε-
 θήρα ἡμῖν· καὶ σὺ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμά-
 ζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν
 αὐτὸν ἕτοσι ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν
 ἀδικῶντα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ.
 Καίτοι, ὦ Κῦρε, ἔτω καλὸς καὶ γαθὸς ἦν
 ἐκεῖνος, ὡς καὶ ὅτε ἀποθνήσκων ἐμελλε,
 προσκαλέσας με εἶπε, Μὴ τι σὺ, ὦ Τι-
 γράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτενεῖ με, χαλεπή-
 νης τῷ πατρί· ἔ γὰρ κακονοία τινὶ τῷτο
 ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοία· ὅποσα δὲ ἀγνοία ἄν-
 θρωποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκῆσια ταῦτ'
 ἐγὼγε νομίζω. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐπὶ τῷ-
 τοις εἶπε, Φεῦ τῷ ἀνδρός. Ὁ δὲ Ἀρμένιος
 ἔλεξεν ἔτῳς, ὦ Κῦρε, ἔδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν
 γυναῖξιν λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους
 ἀνδρας, ἔ τῷτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς κατα-
 κτείνουσιν ὡς ἀφρονεσέρας ποιῶντας τὰς
 γυναῖκας· ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι
 αὐτοὺς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, διὰ τῷτο
 ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῶνται. Καὶ ἐγὼ

ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὰς θεὰς, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἀμαρτεῖν· καὶ σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγίνωσκε τῷ πατρί. Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥς περ εἰκὸς, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἀρμαμάζας σὺν ταῖς γυναῖξιν, ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.

Επεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τῷ Κύρῳ ὁ μὲν τις τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πραότητα, ὁ δὲ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἐνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα, Καί σοι, ἔφη, ὦ Ἀρμενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐκείνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μὴν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, νῆ Δία, ὥς τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἂν πρίατο, ὥστε μὴ με δελεεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥς περ εἰκὸς, ἐκ τοιούτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

bent. *Itidem* et ipse illi *homini* invidi, quòd facere mihi videretur, ut filius meus ipsum magis quàm me admiraretur. Et Cyrus subjicit, Profectò, Armenie, inquit, humanitùs quid deliquisse videris: tuque *adeò*, Tigranes, ignoscito patri. Et hujusmodi quidem cùm hoc in tempore inter se differuissent et amanter, ut par erat, à reconciliatione, *se mutuò* complexi essent, harmamaxis unà cum uxoribus consensu, laeti *undè venerant* redibant.

Cùm autem domum venissent, Cyri alius sapientiam, fortitudinem alius, alius mansuetudinem, atque etiam non nemo pulchritudinem ac majestatem commemorabat. Ibi sanè Tigranes uxorem interrogabat, Num et tibi, Armenia, pulcher esse visus est Cyrus? Profectò, ait, illum non adspectabam. At quem vero? inquit Tigranes. Eum, profectò, qui dicebat animae suae pretio se redempturum, nè servitutem ego servirem. Ac tum quidem, ut par erat, rebus hujusmodi transactis quieti unà se dederunt.

44 CYRI INSTIT. III.

Postridiè verò Armenius Cyro uni-
 versoque exercitui munera tanquam hos-
 pitibus misit; ac suis edixit, quibus in
 militiam eundum erat, ut tertium ad
 diem adestent: et pecuniam quam popos-
 cerat Cyrus duplicatam dinumeravit.
 Cyrus autem, acceptâ quam poposcerat
 summâ, reliquam remisit, simulque in-
 terrogavit, uter exercitum ducturus es-
 set, filius, an ipse. Simul autem respon-
 dit uterque, pater quidem in hunc mo-
 dum, Utrumcunque tu jusseris: filius ve-
 rò sic, Equidem abs te, Cyre, non abero,
 non si etiam comitari te calonis instar
 farcinarii me oporteat. Et Cyrus risu
 hîc sublato, Et quanti velles, inquit, ut
 uxor *tua* farcinas te gestare audiret? At
 non opus erit ut audiat, inquit: ducam
 enim *illam mecum*; adeò ut ipsa videre
 poterit quidquid egero. *Verùm* jam, ait,
 tempus fuerit, ut collectis vasis ad iter
 vos accingatis. Existimes *velim*, inquit,
 nos collectis paratisque iis, quaecunque
 pater dederit, adfuturos. Ac tum quidem
 milites more hospitum excepti quieti se
 dederunt.

τῇ
 δὲ τ
 τρι
 ὧν
 Ὁ
 ἔπε
 τευ
 δὲ
 ἂν
 οὐκ
 σχε
 ὁ Κ
 ἂν
 ὅτι
 δεῆσ
 αὐ
 φη
 συ
 τῇ
 τῶ

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ
 τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια ἔπεμπε· προεῖπε
 δὲ τοῖς ἑαυτῷ, ὅς δεῆσοι στρατεύεσθαι, εἰς
 τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα
 ὧν εἶπεν ὁ Κύρος διπλάσια ἀπηριθμήσεν.
 Ὁ δὲ Κύρος, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα
 ἔπεμψεν· ἤρετο δὲ πότερος ἔσαι ὁ τὸ στρα-
 τευμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην
 δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατήρ ἔτως, Ὁπότερον
 ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς ἔτως, Εγὼ μὲν
 οὐκ ἀπολείφομαί σου, ὦ Κύρε, οὐδ' ἂν
 σκευοφόρον με δέῃ σοι συνακολουθεῖν. Καὶ
 ὁ Κύρος ἐπιγελάσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ
 ἂν ἐθέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σε ἀκῆσαι,
 ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ' ἔδέν, ἔφη, ἀκῆειν
 δεήσει αὐτήν· ἄζω γάρ· ὥστε ὁρᾶν ἐξέσαι
 αὐτῇ ὅ,τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὡρα ἂν, ἔ-
 φη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἶη. Νόμιζε, ἔφη,
 συσκευασμένους παρέσεσθαι ὅ,τι ἂν ὁ πα-
 τὴρ δῶ. Τότε μὲν δὴ ξενιοθέντες οἱ στρα-
 τιῶται ἐκοιμήθησαν.

46 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

Τῇ δ' ὕφεραία λαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τι-
γράνην, καὶ τῶν Μήδων ἱππέων τὰς κραλί-
δας, καὶ τῶν ἑαυτῷ φίλων ὁπόσους καιρὸς
ἐδόκει εἶναι, περιελάυνων τὴν χώραν κα-
τεθεᾶτο, σκοπῶν ἃ τειχιοδείη φρέριον.
Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν
Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν
οἱ Χαλδαῖοι καταθέοντες ληΐζονται. Καὶ
ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἤρετο,
Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ
μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' αἰεὶ σκοποὶ εἰσιν ἐκεί-
νων, οἳ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ,τι ἂν ὀρώ-
σι. Τί ἔν, ἔφη, ποιῶσιν, ἐπὶ ἂν αἰῶνται;
Βοηθῶσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὥς ἂν ἑκα-
στος δύνηται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἤκη-
κόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώ-
ρας τοῖς Ἀρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν ἔσαν διὰ
τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ
τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνήσαντες ἐκοιμή-
θησαν. Τῇ δ' ὕφεραία αὐτός τε ὁ Τιγρά-
νης παρῆν συνεσκευασμένος· καὶ εἰς τετρα-

Postridiè Cyrus sumpto *secum* Tigra-
 ne, ac Medorum equitum praestantissi-
 mis, deque suis amicis quot commodum
ei visum esset, regionem obequitans cir-
 cumspectabat, quo loco castellum muni-
 endum esset considerans. Cumque ad ju-
 gum quoddam venisset, Tigranem inter-
 rogabat, quinam illi montes essent, undè
 Chaldaei decurrentes praedas agerent.
 Monstrat eos Tigranes. Rursum inter-
 rogabat, Hi montes suntne nunc deser-
 ti? Minimè verò, inquit, sed eorum spe-
 culatores *ibi* semper adsunt, qui caeteris
 significant quidquid viderint. Quid er-
 gò faciunt, inquit, cùm *aliquid* sense-
 rint? Ad juga, inquit, defensionis causâ,
 pro suis quisque viribus, adcurrunt. Et
 haec quidem Cyrus ubi audisset, lustran-
 do *omnia* animadvertibat magnam regi-
 onis partem Armeniis propter bellum de-
 fertam et incultam esse. Et tum quidem
 ad exercitum reverterunt, et cùm coe-
 nassent quieti se dederunt. Postridiè Ti-
 granes ipse paratis rebus suis aderat; at-
 que equitum ei quatuor millia cogeban-

48 CYRI INSTIT. III.

tur, cum decies mille sagittariis, totidemque peltastis. Cyrus autem, dum *eae copiae* cogerentur, hostias mactabat: cumque sacra ei secunda evenissent, tum Persarum, tum Medorum convocavit duces. Et cum unà *omnes* adessent, hujusmodi verba fecit:

“ Hi montes, amici, quos adspicimus,
 “ Chaldaeorum sunt: eos autem si occupaverimus, et castellum in vertice nostrum fuerit, necesse erit utrique, tam Armenii quàm Chaldaei, ergà nos modestè, *ut officii ratio postulat*, se gerant.
 “ Et sacra quidem nobis *evenère* laeta; humanae verò ad haec perficienda alacritati nihil aequè magno adjumento fuerit, atque celeritas. Nam si montes priùs, quàm hostes se colligant, adscenderimus, vel omninò verticem sine ullo praelio capiemus, vel cum paucis invalidisque hostibus res nobis erit.
 “ Nullus ergò labor facilior, inquit, ma-

κίχλ
 τοξότ
 ἄλλοι
 λέγον
 αὐτῶ
 γεμόνα
 ἦσαν,
 “

“ τα,

“ τα

“ τὸ

“ ἄν

“ τε

“ μὲν

“ προ

“ ὅδεν

“ ὥς τ

“ πολ

“ πακ

“ ἀκρ

“ μεθ

ΤΟ

χιλίους ἰππεῖς συνελέγοντο αὐτῷ, καὶ
 τοξόται εἰς τὰς μυρίας, καὶ πελτασταὶ
 ἄλλοι τοσῶτοι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνε-
 λέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερά
 αὐτῷ, συνεκάλεσε τὰς τε τῶν Περσῶν ἡ-
 γεμόνας, καὶ τὰς τῶν Μήδων. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς
 ἦσαν, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦ-
 “ τα, ἃ ὀρῶμεν, Χαλδαίων· εἰ δὲ ταῦ-
 “ τα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ’ ἄκρῳ γένοιτο
 “ τὸ ἡμέτερον φρέριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη
 “ ἂν εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφοτέροις, τοῖς
 “ τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ
 “ μὲν ἔνι ἱερά καλὰ ἡμῖν· ἀνθρωπίνῃ δὲ
 “ προθυμίᾳ εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα
 “ ἔδεν ἔτῳ μέγα σύμμαχον ἂν γένοιτο
 “ ὥς τάχος. Ἦν γὰρ φθάσωμεν πρὶν τὰς
 “ πολεμίους συλλεγῆναι ἀναβάντες, ἢ
 “ παντάπασιν ἀμαχεῖ λαβοίμεν ἂν τὸ
 “ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀδυνάτοις χρησαί-
 “ μεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν ἔνι πόγων οὐ-

“ δείς ῥάων, ὕδ’ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἐστὶ
 “ τῷ νῦν καρτερῆσαι σπεύδοντας. Ἰτε ὅν
 “ ἐπὶ τὰ ὄπλα. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆ-
 “ δοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν πορεύεσθε· ὑμεῖς
 “ δέ, ὦ Ἀρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ,
 “ οἱ δὲ ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε·
 “ ὑμεῖς δέ, ὦ ἱππεῖς, ὅπιον ἐπέσθε,
 “ διακελευόμενοι καὶ ὠθέντες ἄνω ἡμᾶς· ἢν
 “ δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε.”

Ταῦτ’ εἰπὼν ὁ Κῦρος, ἡγεῖτο, ὀρθίους
 ποιησάμενος τὰς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι,
 ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω ἔσαν, εὐθὺς ἐσή-
 μαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβῶν ἀλλή-
 λους, καὶ συνηθοίζοντο. Ὁ δὲ Κῦρος πα-
 ρηγγύα, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνουσι
 σπεύδειν. Ἦν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γερόμε-
 νοι, ὕδ’ ἐν τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ
 παλτὰ δύο· καὶ πολεμικώτατοι δὲ λέγον-
 ται ἔσθι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶ-
 ναι· καὶ μισθῷ στρατεύονται, ὅποταν τὰς

“gisve fuerit periculi expers, quàm si
 “nunc in accelerando tolerantes erimus.
 “Ite igitur ad arma. Et vos quidem,
 “Medi, à sinistrâ incedite; vos autem,
 “Armenii, cum parte dimidiâ dextram
 “*tenete*, cum *alterâ* parte dimidiâ duces
 “nobis itineris estote: vos equites, à ter-
 “gò sequimini, ut nos cohortemini fur-
 “sumque protrudatis; quòd si quis re-
 “missiorem se praebeat, *hoc ut se modo*
 “*gerat* nè permittite.” Haec cùm Cy-
 rus dixisset, praeibat, exercitu ità in-
 structo ut manipuli recti fierent. Chal-
 daei verò, postquam fursum tendi cum
 impetu animadverterunt, et suis statim
 signa dant, et mutuis clamoribus se con-
 vocando colliguntur. Cyrus autem *suos*
ità cohortabatur; *Hi*, Persae, nobis sig-
 num dant ut properemus. Nam si priores
 illuc adscenderimus, nihil hostium cona-
 tus efficere poterunt.

Gestabant autem Chaldaei scuta et
 palta duo; iidemque bellicosissimi ferun-
 tur esse inter ejus regionis incolas: mer-
 cede etiam militant, cùm ipsorum operâ

quis eget, propterea quòd et bellicosissimi sint et pauperes: quippe regio eis montuosa, et cujus exigua pars opulenta est. Cùm autem Cyri milites propiùs ad juga montium accederent, Tigranes, qui unà cum Cyro ibat, An nòsti, Cyre, ait, mox pugnandum nobis ipsis esse? nam Armenii quidem certè hostes *irruentes* sustinere non poterunt. Et Cyrus id se non ignorare respondens, edixit Persis ut se pararent, utpote quibus mox insequendum esset, posteaquam Armenii suffugientes paulatim hostes, ut prope nos essent, deducerent. Atque ità praecedebant quidem Armenii; de Chaldaeis autem qui aderant, ubi propiùs Armenii accessissent, celeriter clamore sublato, more suo, cursu in eos feruntur: Armenii verò, more *tidem* suo, *impetum illorum* non excipiebant. Ubi vero Chaldaei, qui *hos* persequebantur, viderunt homines gladiis instructos adversùs se fursum tendere, nonnulli cùm ad eos propiùs accesserint sta-

αὐτὰ
πένη
ὄρειν
ἔχου
ἀμφὶ
σὺν τ
ᾶρ' ο
μάλα
νιοι ὅ
Κῦρο
γύησ
αὐτί
γωσι
μένιοι
δὴ ἡγ
δαίων
μένιοι
εἰώθα
περ
τες ο
φόρ

αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ
 πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς
 ὄρεινή τέ ἐστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρήματα
 ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ
 ἀμφὶ τὸν Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης
 σὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος εἶπεν, Ω Κῦρε,
 ἄρ' οἶδ', ἔφη, ὅτι αὐτὸς ἡμᾶς αὐτίκα
 μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὥς οἱ γε Αρμέ-
 νιοι ἔμῃ δέξωνται τὸς πολεμίους. Καὶ ὁ
 Κῦρος εἰπὼν ὅτι εἰδείη τῆτο, παρηγ-
 γύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι, ὥς
 αὐτίκα δεήσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὰν ὑπά-
 γωσι τὸς πολεμίους ὑποφεύγοντες οἱ Αρ-
 μένιοι, ὥς' ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω
 δὴ ἡγῶντο μὲν οἱ Αρμένιοι· τῶν δὲ Χαλ-
 δαίων οἱ παρόντες, ὥς ἐπλησίαζον οἱ Αρ-
 μένιοι, ταχὺ ἀλαλάζαντες ἔθεον, ὥς περ
 εἰώθασιν, ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ Αρμένιοι, ὥς-
 περ εἰώθεσαν, ἐκ ἐδέχοντο. Ὡς δὲ διώκον-
 τες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίους μαχαιρο-
 φόρους ἱεμένους ἄνω, οἱ μὲν τινες αὐτοῖς πε-

54 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

λάσαντες ταχὺ ἀπέθνησκον, οἱ δ' ἔφευγον, οἱ δέ τινες καὶ ἐάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ εἶχετο τὰ ἄκρα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἠορᾶνοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκήσεων. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ δὲ ἠρξήκεσαν, καταμαθὼν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλδαίων ἐρυμνὸν τε ὃν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχιζε Φρύγιον· καὶ τὸν Τιγράνην ἐκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ κελεύειν παραγενέσθαι ἔχοντα ὅποσοι εἶεν τέκτονές τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Ἀρμένιον ἦχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς παρῶσιν ἐτείχιζεν.

Ἐν δὲ τῷ τῷ προσάγει τῷ Κύρῳ τοὺς αἰχμαλώτους δεδεμένους, τοὺς δὲ τινὰς καὶ τετρωμένους. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς δεδεμένους, τοὺς δὲ τετρωμένους, ἰατροὺς καλέσας, θεραπεύειν

tim interfecti sunt, alii in fugam se con-
 jecere, nonnulli etiam eorum capti sunt.
 Statim autem juga montium occupata
 sunt. Cumque juga ea Cyri milites oc-
 cupata tenerent, et Chaldaeorum domi-
 cilia despiciebant, et eos ex proximis
 domiciliis aufugere animadvertabant.
 Cyrus autem, cum milites omnes conve-
 nissent, ut pranderent edixit. Pransi ve-
 rò cum essent, ipseque animadvertisset
 locum esse munitum et aquis irriguum,
 ubi speculae Chaldaeorum erant, statim
ibi castellum extruere coepit: Tigra-
 nemque jubet ad patrem mittere, eique
 ut statim adesset praecipere, et fabros
 lignarios ac structurae lapideae peritos,
 quotquot haberet, secum adduceret. Et
 nuntius quidem ad Armenium profec-
 tus est: Cyrus autem cum iis qui ade-
 rant structurae intentus erat.

Interea verò captivi ad Cyrum vincti
 adducuntur, et nonnulli etiam vulnerati.
Hos ut vidit, statim vinctos solvi jussit,
 et vulneratos, arcessitis medicis, curari

56 CYRI INSTIT. III.

praecepit. Deindè Chaldaeos *in hunc modum* adlocutus est, non se venisse, quòd illos perditos cuperet, vel bello sibi esset opus, sed quòd inter Armenios Chaldaeosque pacem facere vellet. Prius certè quidem quàm *à nobis haec* juga tenerentur, scio vos pacem minimè expetivisse: nam vestrae res in tuto positae erant, et Armeniorum facultates agere et ferre solebatis: nunc verò quo sitis loco perspicitis. Itaque vos ego, qui capti estis, domum dimitto, vobisque potestatem caeteris cum Chaldaeis deliberandi facio, bellumne nobiscum gerere velitis, an amicitiam jungere. Bellum quidem si elegeritis, nè sine armis huc amplius venite, si sapitis: sin pacis egere vos statueritis, inermes accedite: ut verò benè res vestrae se habeant, si amici fueritis, mihi curae erit. Haec Chaldaei cùm audissent, multis laudibus Cyrum profecuti, multumque dextram ejus amplexi, domum discesserunt.

Armenius autem, ut à Cyro se arcessi, quasque res ille gereret, audisset, ad-

ἐκέλευ
ὅτι ἀ
νοὺς,
ποιῆσ
Πρὶν
ἔδεν ἐ
ἀσφα
καὶ ἐ
Εγώ
νς, κ
δαίοις
μεῖν
λεμον
ὅπλα
τε δέ
λῶς ἐ
έμοι
Χαλ
λὰ δ
καδε.
'

ἐκέλευσεν. Ἐπειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἦκοι ἔτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνους, ἔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βυλόμενος Ἀρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν ἔν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἷοι' ὅτι ἔδεν ἐδεῖσθαι εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἤγελε καὶ ἐφέρετε· νῦν δι' ὁρᾶτε δὴ ἐν οἷῳ ἐσέ. Ἐγὼ ἔν ἀφίημι ὑμᾶς οἰκαδε τὸς εἰλημμένους, καὶ δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βουλευσασθαι, εἴτε βέλεσθαι πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Καὶ μὲν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἦν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἤκετε· ὥς δὲ καλῶς ἔξει τὰ ὑμέτερα, ἦν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκῶσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ὥχοντο οἰκαδε.

Ὁ δὲ Ἀρμένιος ὥς ἤκασε τὴν τε κλησιν

58 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

τῷ Κύρῳ, καὶ τὴν πράξιν, λαβὼν τὰς τέκτονας καὶ τὰλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἦκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τῷ μέλλοντι, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δῶλος, ὡς εἰδὲ πώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἐάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφανόμεθα σεσωσμένοι, ὡς οὐδεπώποτε. Οἱ γὰρ οὐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιῶντες, νῦν ὁρῶ τέττας ἔχούσας ὥσπερ ἐγὼ νῦν χόμην. Καὶ τῷτο ἐπίσω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥστε ἀπελάσαι Χαλδαίους ἀπὸ τέτων τῶν ἄκρων, πολλὰ πλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμῷ· καὶ ἂν ὑπὸ χινθῇ ποιήσῃς ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ' ἐλάβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσαι σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφνήναμεν,

sumptis fabris rebusque aliis, quibuscunque *illi* opus futurum putabat, quàm poterat celerrimè ad Cyrum contendit. Et Cyrum ubi vidit, O Cyre, inquit, quàm paucos futurorum eventus *nos* homines prospicere valentes multa peragenda suscipimus? Nam et ego nunc libertatem comparare adgressus, in majorem, quàm antehàc unquam, servitutem incidi: postquam verò capti sumus, certò nos peris-
 sisse rati, majorem nunc, quàm hactenùs unquam, incolumitatem nos adeptos esse manifestum est. Qui enim nunquam multis nos damnis adficere desinebant, hos eo jam in statu esse video, quo ego *hactenus* optabam. Atque hoc scias *velim*, Cyre, inquit, multò me majorem daturum fuisse pecuniam, quàm tu nunc à me acceperis, ut jugis hisce Chaldaei depellerentur: jamque *adeo* cumulatè praestitisti, quae nobis te beneficia praestaturum pollicebare, cùm pecuniam illam acciperes: itaque praetereà debere nos alias etiam tibi gratias manifestum

60 CYRI INSTIT. III.

est, quas sanè nos, nisi improbi simus, pudeat tibi non referre: cui licèt referamus, *tamen* nè sic quidem pro merito quidquam nos facere erga virum *plura* qui in nos contulit beneficia comperiemur. Haec quidem dixit Armenius:

Chaldaei verò venientes orabant Cyrum ut pacem cum ipsis faceret. Et eos interrogabat Cyrus, Ecquâ de causâ, Chaldaei, aliâ, nunc pacem cupitis, nisi quòd existimetis tutiùs *vos*, pace factâ, quàm si bellum geratis, degere posse? quandoquidem nos juga tenemus. Adfensi sunt Chaldaei. Et ille, Quid igitur, inquit, si et alia vobis ex pace accedant commoda? Majori adhuc, aiunt illi, gaudio adficiemur. Quid ergò aliud, inquit, causae esse arbitremini cur pauperes sitis, nisi quòd fertilis soli penuriâ laboretis? Hoc quoque *illi* adfensi sunt. Quid ergò? inquit Cyrus, velletisne vobis, pendentibus ea quae caeteri Armenii pendunt, liceret tantum agri Armenii colere, quantum vobis *ipsis* liberet? Si

ἀς ἡμ
μεθ' α
τες,
ταλα
Αρμε
C
ρου
ἐπὶ ἡ
δαῖοι
μεῖτ
ζῆν,
ἐπεὶ
Χαλ
ἀλλ
εἰρήν
νοίμ
σπα
εἶνα
ὁ Κ
περ
Αρμ

ὥς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοὶ ἐσμεν, αἰχυνοί-
 μεθ' ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ὧ καὶ ἀποδιδόν-
 τες, ὕδεν ἄξιον ὕδ' ἔτω πρὸς εὐεργέτην κα-
 ταλαμβανόμεθα τοσῶτον ποιῶντες. Ὁ μὲν
 Ἀρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν.

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἦκον δεόμενοι τῷ Κύ-
 ρου εἰρήνην σφίσι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος
 ἐπῆρετο αὐτὸς, Ἀλλὰ τίς, ἔφη, ὧ Χαλ-
 δαῖοι, ἢ τίς γε ἔνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυ-
 μεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι
 ζῆν, εἰρήνης γινομένης, ἢ πολεμοῦντες;
 ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα ἔχομεν. Εἶπας οἱ
 Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί οὖν, ἔφη, εἰ καὶ
 ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν
 εἰρήνην; Ἐτι ἂν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραι-
 νοίμεθα. Ἄλλο τι ἔν, ἔφη, ἢ διὰ τὸ γῆς
 σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ'
 εἶναι; Συνέφασαν καὶ τῶτο. Τί ἔν; ἔφη
 ὁ Κῦρος, βέλοισθ' ἂν ἀποτελῶντες ὅσα
 περ οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖναι ὑμῖν τῆς
 Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι ὅπόσῃν ἂν βού-

λησθε; Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ πιφεύοι-
 μεν μὴ ἀδικήσεσθαι. Τί δε σὺ, ἔφη, ὦ
 Ἀρμένιε; βάλαιο ἂν τὴν νῦν ἀργὸν ἔσαν
 γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νο-
 μιζόμενα παρὰ σοι ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζό-
 μενοι; Εφη ὁ Ἀρμένιος πολλῶ ἂν τῷτο
 πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι τὴν
 πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι;
 ἐπεὶ ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἂν ἑᾶν
 νέμειν ταῦτα τῆς Ἀρμενίης, εἰ ὑμῖν μέλ-
 λοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν;
 Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠ-
 φελεῖσθαι, ἔδεν πονῶντας. Σὺ δέ, ἔφη, ὦ
 Ἀρμένιε, ἐθέλοις ἂν ταῖς τέτων νομαῖς
 χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλ-
 δαίης, πολὺ πλείω ὠφεληθήσεσθαι; Καὶ
 σφόδρα ἂν, ἔφη, εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς
 νέμειν. Οὐκ ἔν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε,
 εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; Εφη ὁ
 Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί', εφασαν οἱ Χαλ-
 δαῖοι, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα

cre
 nob
 rō,
 nun
 tore
 est,
 ptun
 redi
 Qui
 mon
 men
 rent
 tis,
 senti
 se ha
 lo su
 Arm
 pro
 mult
 admo
 ut pa
 tutō
 quico
 fit? A
 fectō,
 tō no

crederemus, aiebant Chaldaei, nullam nobis injuriam illatum iri. Quid tu verò, Armenie? vellesne solum id quod nunc incultum est, cultum reddi, si cultores id, quod apud te in more positum est, penderent? Magno *se* hoc redempturum, ait Armenius: quòd *ea* ratione reditus longè *sibi* futurus esset auctior. Quid autem vos, inquit, Chaldaei? cùm montes fertiles habeatis, an velletis Armeniis permittere ut iis pro pascuis uterentur, si vobis ii, pascuis qui utentur istis, quod aequum esset, penderent? Adfentiebantur Chaldaei: magnas quippe *se hac* ratione capturos utilitates, sine ullo *suo* labore dicebant. At tu, inquit, Armenie, vellesne pascuis horum uti, si pro parvo Chaldaeis adlato commodo, multò majores ipse utilitates ceperis? Et admodùm *quidem*, ait, si putarem fore, ut pascuis tutò frui liceret. Nempe, ait, tutò *his* fruemini pascuis, si vestrum sit quicquid adjumenti ab his jugis peti possit? Adfentiebatur Armenius. At nos profectò, inquiunt Chaldaei, nequaquam tutò non modò istorum, sed nè nostrum

64 CYRI INSTIT. III.

quidem *agrum* culturi sumus, si juga *montium* isti teneant. *Quid* verò si vobis, inquit, auxilio sint ista juga? *Nimirum* ità, respondent illi, benè nobiscum ageretur. Sed profectò, ait Armenius, non benè nobiscum ageretur, si juga *montium* hi reciperent, praesertim *castello jam* muroque munita. Et Cyrus, ego igitur sic faciam, inquit; neutris vestrùm haec juga tradam, sed nos ea custodiemus: ac si vestrùm alterutri auctores injuriae fuerint, à laesis nos stabimus.

Haec cùm utrique audissent, collaudârunt, solaque hâc ratione pacem firmam fore dixerunt. Atque his conditionibus fidem dabant accipiebantque omnes; atque *inter se* constituiebant, ut per utrosque utrisque sua constaret libertas, ut connubia, cultus agrorum, et pastiones utrisque communes essent; ut communibus etiam copiis sese juvarent, si quis alterutros laederet. Ad hunc modum res tunc confectae sunt: atque hâc etiam tempestate, pacta haec inter Chal-

μὴ ὅτι
τέραν,
ὑμῖν
Οὕτω
Αλλὰ
μῖν νῦν
ται π
χισμέν
τοίνυν
τὰ ἄκ
ζομεν
ροῖν, σ
Ὡς
νεσαν, κ
εἰρήνη β
ἐλαβον
ἀμφοτέ
το, ἐπι
ἐπινομία
ἀδικοίη
πράχθη
τομ

μὴ ὅτι τὴν τέτων, ἀλλ' ἔδ' ἂν τὴν ἡμε-
 τέραν, εἰ οὗτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δὲ
 ὑμῖν ἂν, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη;
 Οὕτως ἂν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι.
 Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀρμένιος, ἔκ ἂν ἡ-
 μῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ ἔστοι παραλήφον-
 ται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετει-
 χισμένα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὕτωςί
 τοίνυν ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· οὐδετέροις ὑμῶν
 τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλά-
 ξομεν αὐτά· καὶ ἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὅποτε-
 ροῖν, σὺν τοῖς ἀδικημένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκυσαν ταῦτα ἀμφοτέρω, ἐπῆ-
 νεσαν, καὶ ἔλεγον ὅτι οὕτως ἂν εἴη μόνως
 εἰρήνη βεβαία. Καὶ ἐπὶ τέτοις ἔδοσαν καὶ
 ἔλαβον πάντες τὰ πιεῖα· καὶ ἐλευθέρους μὲν
 ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεν-
 το, ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ
 ἐπινομίας· καὶ συμμαχίαν δὲ κοινὴν, εἰ τις
 ἀδικοίη ὅποτερῶν. Οὕτω μὲν τότε διε-
 πράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμένουσιν αἱ

66 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

τότε γενόμεναι συνθῆκαι Χαλδαίοις κὶ τῷ
τὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆ-
και ἐγένοντο, εὐθὺς συνετείχιζόν τε ἀμ-
φότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρέριον, κὶ τὰ
ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἐσπέρα
προσῆει, συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους
πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλος ἦδη. Συνδειπνόν-
των δὲ εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς
μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκλὰ ταῦτα εἴη·
εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων οἱ ληϊζόμενοι
ζῶσι, κὶ ὅδ' ἂν ἐπίσαιντο ἐργάζεσθαι, ὅδ'
ἂν δύναιτο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου βιο-
τεύειν· αἰὲ γὰρ ἐληϊζόντο κὶ ἐμιοθοφόρον,
κὶ πολλάκις μὲν παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ,
(καὶ γὰρ, ἔφασαν, πολὺ χρυσος ὁ ἀνὴρ)
πολλάκις δὲ καὶ παρ' Ἀσυάγει. Καὶ ὁ
Κῦρος ἔφη, Τί ἔν ἐ κὶ νῦν παρ' ἐμοὶ μι-
θοφορῶσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τις καὶ
ἄλλος πλεῖστον δήποτε ἔδωκε. Συνέφα-
σάν οἱ, κὶ πολλές γε ἔσεσθαι ἔλεγον τὰς
ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
συνωμολογεῖτο.

daeos et eum qui Armeniam tenet id temporis inita, sic manent. Postquam pactiones hae factae sunt, statim utrique castellum, quasi quod esset commune, conjunctis alacriter operis exstruunt, et unà res *in id* necessarias important. Adpetente autem vespérâ, *Cyrus* utrosque, velut jam amicos, in coenae apud se societatem adsumpsit. Iis autem unà coenantibus, quidam ex Chaldaeis inquit, caeteris quidem suae gentis omnibus optabilia haec accidere *pacta*; verùm quidam, *ait*, sunt Chaldaei, qui rapto vivunt, ac terrae neque norint colendae rationem, neque *adhibere* possint, quippe qui victum bello quaerere consueti sunt: semper enim latrocinari solent et stipendia mereri, saepè quidem apud Indorum regem, (is etenim, aiebant, auro abundat) saepeque etiam apud Astyagem. Et *Cyrus* inquit, Cur igitur non etiam hoc tempore apud me stipendia faciunt? nam ego *tantum iis* dabo, quantum aliquis alius unquam dedit. Adsensu sunt ei, multosque fore dixerunt, qui *hoc facere* vellent. Et de his quidem *inter eos* ità conveniebat.

Cyrus autem cùm audisset Chaldaeos ad Indum saepè profiscisci, recordatus ab hoc venisse *quosdam* ad Medos, qui, quid rerum apud ipsos gereretur, explorarent, eosdemque *deindè* ad hostes etiam abiisse, ut illorum quoque res perspicerent, Indum edoctum volebat ea quae à se gesta fuissent. Itaque hujusmodi sermonem suscepit: Dicite mihi, Armenie, vosque Chaldaei, inquit, si quem ego meorum ad Indum mitterem, vestrumne aliquos unà mitteretis, qui et itineris duces ipsi, et adjumento essent in iis ab Indo impetrandis, quae ipse cupio? nam ego quidem accedere nobis adhuc aliquid pecuniae velim, ut iis, quibus opus est, stipendia abundè numerare possim, et milites, qui meriti fuerint, honore muneribusque cohonestare: his quidem de causis quàm maximam pecuniae mihi copiam esse volo. Quamvis autem eis *mihi* opus esse statuam, mihi tamen omninò libet vestris parcere; (nam vos jam

Ἰνδὸν
 ἀναμ
 σκε
 ματ
 πως
 μαθε
 Ἡρξ
 καὶ ὑμ
 ἐγὼ
 δὸν,
 οἵτινε
 συμπ
 τῷ Ἰν
 ματα
 ἡμῖν,
 οἷς ἀν
 τευομ
 βέλομ
 Δεῖδ
 τέρων

Ὁ δὲ Κύρος ὡς ἤκουσεν ὅτι πρὸς τὸν
 Ἰνδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο,
 ἀναμνηθεὶς ὅτι ἦλθον παρ' αὐτῷ κατα-
 σκεψόμενοι εἰς Μήδης τὰ αὐτῶν πράγ-
 ματα, καὶ ὥχοντο πρὸς τὰς πολεμίς, ὅ-
 πως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβέβηλο
 μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα.
 Ἡρξάτο ἔν λόγῳ τοιῷδε· Ω Ἀρμένιε, ἔφη,
 καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἵπατέ μοι, εἴ τινα
 ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποσέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰν-
 δὸν, συμπέμψαιτ' ἂν μοι τῶν ὑμετέρων,
 οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγῶντο ἂν, καὶ
 συμπράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ
 τῷ Ἰνδῷ ἢ ἐγὼ βέλομαι; ἐγὼ γάρ χρή-
 ματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην
 ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν ἀφθόνως δίδόναι
 οἷς ἂν δέη, καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρα-
 τευομένων τὰς ἀξίας· τέτων μὲν δὴ ἕνεκα
 βέλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν.
 Δεῖσθαι δὲ τέτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμε-
 τέρων ἡδὺ μοι φεῖδεσθαι· (φίλος γὰρ ὑμᾶς

70 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τῷ Ἰνδῷ ἡδέως ἂν λά-
 βωμι, εἰ διδοίη. Ὁ ἔν ἄγγελος, ὃ κελεύω
 ὑμᾶς ἡγεμόνας δῆναι καὶ συμπράκτορας γε-
 νέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε, Επεμ-
 ψέ με Κύρος, ὃ Ἰνδῇ, πρὸς σε· φησὶ δὲ
 προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ
 ἄλλην στρατιάν οἰκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ
 γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἦν ἔν αὐτῷ πέμ-
 ψης ὅποσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἦν θεὸς
 ἀγαθὸν τέλος δίδω αὐτῷ, πειράσεσθαι
 ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβου-
 λεῦσθαι χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν
 ὁ παρ' ἐμῷ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς
 αὐτοὶ ἐπισέλλετε ὅ,τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον
 εἶναι. Καὶ ἦν μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ'
 αὐτῷ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἦν δὲ μὴ
 λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι ἐδεμίαν αὐτῷ χά-
 ριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσαι ἡμῖν, ἐκείνου
 ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα
 τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κύρος, νομίζων
 τῶς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦ-

in numero amicorum pono) at ab Indo, si daret, libenter acciperem. Itaque nuntius, cui duces vos ut detis atque adjuvamento sitis hortor, cùm eò venerit, in hunc modum loquetur, Cyrus ad te remisit, Inde; qui pecuniâ sibi opus esse dicit, quòd à Persis alium etiam domo exercitum expectet: (omninò enim expecto, inquit) quapropter si tantum ei miseris pecuniae, quantum commodè pro felici rerum tuarum successu poteris, ait se, si bonum *rerum* exitum deus ipsi dederit, studiosè id operam daturum, ut existimes, benè *te rebus tuis* consuluisse, qui sis ipsi gratificatus. Haec qui à me mittetur nuntius dicet: quos autem vos unà mittetis, iis ipsi, quicquid vobis ex usu fore videtur, imperate. Et *pecuniam* quidem, inquit, ab eo si acceperimus, major nobis *illius* copia fuerit: sin minùs, sciemus nullam nos ei gratiam debere, sed, quòd ad eum adtinet, licebit nobis omnia *è* re nostrâ constituere. Haec Cyrus aiebat, cùm *quidem* existimaret, Armenios Chaldeosque, qui illuc

proficiscerentur, talia de se dicturos, qualia omnes ipse homines et de se dicere cupiebat et audire. Ac tum quidem, ubi visum fuisset opportunum, soluto convivio, quieti se dederunt.

Postridiè Cyrus hunc nuntium mittebat, cùm ea omnia, quorum meminerat, mandata ipsi dedisset; et Armenius ac Chaldaei *de suis* mittebant *eos*, quos et ad conficiendum hoc negotium maximè idoneos arbitrabantur, et ad praedicandum ea de Cyro quae conveniret. Secundùm haec, Cyrus, cùm et militibus praefidiariis, quot satis essent, *in eo constitutis*, et rebus omnibus necessariis, castellum absolvisset, Medumque eorum praefectum reliquisset, quem quòd praeficeret, rem Cyaxari maximè gratam facturum se existimabat, discessit, sumptis secum et copiis, quas adduxerat, et iis, quas ab Armeniis acceperat; et iis, quas Chaldaei miserant, hominum ad quatuor millia, qui vel reliquis omnibus praestantiores se arbitrabantur.

Ubi autem in regionis loca culta descendisset, Armeniorum nemo se domi

τα λέζειν περὶ αὐτῷ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει
πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκέειν περὶ
αὐτῷ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς
εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύ-
οντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅτε Κῦρος ἐπεμπε τὸν
ἄγγελον, ἐπισείλας ὅσα περ ἔφη, καὶ ὁ Αρ-
μένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον ὅς ἱκα-
νωτάτως ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπράττειν καὶ
εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ
τῆς δὲ Κῦρος ἐπιτελέσας τὸ φρόνιον καὶ
φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν πᾶσι,
καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον,
ὃν ὥετο Κυαζάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι,
ἀπήει συλλαβὼν τὸ ἕτερον σφάτευμα ὅσον
τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὁ παρ' Ἀρμενίων προσέ-
λαβε, καὶ τὴς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρα-
κιχιλίδας, οἱ ὥοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλ-
λων κρείττονες εἶναι.

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκισμένην, ὕδεις
ἔμεινεν ἔνδον Ἀρμενίων, ὅτε ἀνὴρ, ὅτε γυ-

νῆ, ἀλλὰ πάντες ὑπῆντων, ἡδόμενοι τῇ
εἰρήνῃ, καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἴ τι ἕκαστος
ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τέτοις ἐκ ἡχ-
θετο, ὥτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μάλ-
λον ἡδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέ-
λος δ' ὅν ὑπῆντησε καὶ ἡ γυνὴ τῇ Ἀρμενίᾳ,
τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον
ἕόν· καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον
ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον οὐκ ἠθέλε λαβεῖν ὁ
Κῦρος. Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς
ἐμὲ ἐ ποιήσετε μισθὸ περιϊόντα εὐεργεεῖν·
ἀλλὰ σὺ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ
χρήματα ἃ φέρεις, ἅπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ
μηκέτι δὸς αὐτὰ κατορύξαι· ἐπεμψον δὲ
τὸν σὸν ἕόν ὡς κάλλις ἀπ' αὐτῶν κα-
τασκευάσασα ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ
τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ, καὶ τῷ ἀνδρὶ,
καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς ὅ,τι κεκλή-
μένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἡδιον τὸν
αἰῶνα διάζετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκεί-
τω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ,

continuit, nec vir, nec foemina, sed obviam processerunt omnes, de pace laeti, *secum* ferentes adducentesque quidquid alicujus pretii quilibet haberet. Atque his Armenius minimè offende- batur, quòd Cyrum magis hoc modo delectatum iri *delato* ab omnibus honore putaret. Tandem et uxor Armenii occurrit, filias ac minorem natu filium secum ducens: ac praeter alia munera illud aurum quoque adferebat, quod Cyrus antea accipere noluerat. Hoc Cyrus ubi vidisset, Vos non effecturi estis, inquit, ut mercedis causâ hinc inde proficiscendo benè merear; verùm tu, mulier, abi, istas quas adfers pecunias retine, nec eas posthac Armenio defodiendas dederis: sed filium tuum *potius* his à te quàm pulcherrimè exornatum in militiam mittito: de reliquis autem et marito, et filiabus, et filiis id comparato, quod consecuti quoque ornati elegantius atque jucundiùs vitam traducatis: ubi verò quisque defunctus erit, satis esto, corpora sub terra conde-

76 CYRI INSTIT. III.

re. Haec cùm dixisset progressus est : Armenius autem, caeterique homines universi *eum* unà deducebant, altà voce appellantes *plurimorum* beneficiorum auctorem, virum illum bonum. Idque *ad-fiduè* faciebant, donec extra regionem *suam* deduxissent. Armenius verò majorem etiam exercitum ei adjunxit, quippe qui domi pacem haberet. Atque ità Cyrus abiit, non iis solùm, quas acceperat, pecuniis locupletatus, sed patefactà *amabili* morum facilitate ad multò his majores vià, adeò ut *eas*, quoties esset opus, fumere posset. Ac tum quidem in finibus castra metati sunt. Postridiè copias pecuniasque ad Cyaxarem misit, (is autem propè aberat, quemadmodùm dixerat;) ipse cum Tigrae ac Persarum optimatibus venabatur ubicunque in feras incidissent, atque ità se oblectabat. In Medorum verò regionem cùm pervenisset, suis cohortium praefectis pecunias dedit, quantum *scilicet earum* cuique satis esse arbitrabatur, ut illi etiam habe-

κα
ρήλ
οί
τὸν
Κα
περ
νιος
ἔσκη
τις
ἀλλ
μεν
πότ
σαν
τὸ
ψε
περ
Περ
χάν
ἀφίκα
τοῖς
ἱκανο

κατακρύπτειν. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν πα-
 ρήλαυνεν· ὁ δὲ Ἀρμένιος συμπρῆπε, καὶ
 οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες
 τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν.
 Καὶ ταῦτ' ἐποίουν, ἕως ἐκ τῆς χώρας ἐξέ-
 πεμψαν. Συναπέσειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμέ-
 νιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὥς εἰρήνης οἴκοι
 ἔσσης. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπῆει κεχρημα-
 τισμένος, οὐχ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα,
 ἀλλὰ πολὺ πλείονα τέτων ἐτοιμασά-
 μενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὁ-
 πότε δέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύ-
 σαντο ἐν τοῖς μεθορίοις. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ
 τὸ μὲν στρατεύμα καὶ τὰ χρήματα ἔπεμ-
 ψε πρὸς Κυαζάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὡς-
 περ ἔφησεν) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ
 Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα ὅπου ἐπιτυγ-
 χάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ
 ἀφίκετο εἰς Μήδους, τὰ χρήματα ἔδωκε
 τοῖς ἑαυτῷ ταξιάρχοις, ὅσα ἔδοκει ἐκάστῳ
 ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν

78 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

εἴ τινας ἀγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτὸς· ἐνόμιζε γάρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξίεπαινον ποιήσῃ, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δέ, εἴ τι πρὸς καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιάν, τῷτο κτώμενος ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιωτάτοις νομίζων, ὅτι καλὸν ἀγαθὸν ἔχει τὸ στρατεύμα, τέτοις ἀπασιν αὐτὸς κεκοσμηῖσθαι. Ἡνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδου ὧν ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων ὅς ἐτίμα·

“ Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη
 “ τίς νῦν παρῆναι, καὶ ὅτι εὐπορία τίς
 “ προσγεγέννηται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν
 “ τιμᾶν ἔχομεν οὐς ἂν βεβλώμεθα, καὶ τι
 “ μάσθαι ὡς ἂν ἕκαστος ἀξίος ᾖ. Πάντως
 “ δὴ ἀναμιμνησκόμεθα τὰ πᾶσα ἄτλα ἔρ-
 “ γα τέτων τῶν ἀγαθῶν ἐσὶν αἷτια· σκο-
 “ πόμενοι γὰρ εὐρήσετε, τό, τε ἀγρυπνή-
 “ σαι, ὅπως ἔδει, καὶ τὸ πονήσαι, καὶ τὸ
 “ σπεῦσαι, καὶ τὸ μὴ εἶσαι τοῖς πολεμί-

rent unde suos honoris ergo ornarent, si quos admirarentur: existimabat enim, si quisque partem *exercitus sibi mandatam* laude dignam redderet, fore ut totus *exercitus* egregiè comparatus esset. Ipse quoque, si quid uspiam videret quod exercitui posset esse ornamento, id ubi comparâset, dignissimis *quibusque* donabat: quippe qui putaret, quidquid pulchri praeclarique haberet exercitus, id omne sibi ornamento esse. Quando autem ea quae acceperat iis distribuebat, in hunc ferè modum inter cohortium praefectos, et manipulorum duces, et omnes illos, qui apud ipsum erant in honore, locutus est:

“ Laetitia quaedam, amici, hoc tempore nobis adesse videtur, tum quòd
 “ rerum *omnium* copia quaedam *nobis*
 “ accesserit, tum quòd habeamus, unde
 “ eos quos velimus honore afficere poterimus, et eum quisque quo dignus
 “ fuerit honorem consequatur. Omni-
 “ nò autem memoriâ nobis retinendum
 “ est, cujusmodi studia sunt horum *no-*
 “ *bis* commodorum causae: nam si cum
 “ animis vestris consideretis, haec *vos*,
 “ et vigilando, cùm opus erat, et labo-

“ rando, et accelerando, et nihil hosti
 “ cedendo, *consequutos* reperietis. Qua-
 “ propter deinceps quoque viri fortes
 “ fitis oportet, statuatisque obedientiam,
 “ et tolerantiam, et laborum, ubi poscit
 “ occasio, periculorumque patientiam,
 “ magnas voluptates, et commoda in-
 “ gentia adferre.’

Cùm autem Cyrus animadverteret,
 milites et corporibus ad labores milita-
 res perferendos valere, et animis esse
 ad contemnendum hostem praeparatos,
 peritos etiam eorum esse, quae abs quo-
 que armaturae suae ratio postularet, ac
 praetereà omnes ad parendum praefectis
 suis paratos esse videret; his utique de
 causis jam aliquid eorum gerere cupie-
 bat, quae adversùs hostes suscipi solent:
 quippe qui intelligeret, in cunctationi-
 bus saepè ducibus usu venire ut appara-
 tus etiam praeclari aliquâ ex parte im-
 mutati *labefactique* essent: et cùm prae-
 tereà videret, complures milites, quo-
 rum summa comparebat ambitio in iis
 de quibus erant inter ipsos certamina,
 sibi etiam mutuò invidere, et hisce de

“ α
 “ α
 “ μ
 “ γ
 “ τ
 “ τ
 Η
 εἶχα
 δύναα
 τὰς
 πολε
 κονία
 τὸ π
 τας εἰ
 ἐπεθύ
 πράτ
 πολλο
 ρασκευ
 φιλοτι
 πολλο
 τῶν σ
 ΤΟ

“ οἱς. Οὕτως ἔν χρῆ καὶ τολοιπὸν ἀνδρας
 “ ἀγαθὸς εἶναι, γινώσκοντας ὅτι τὰς
 “ μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ με-
 “ γάλα ἢ πειθῶ, καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν
 “ τῷ καιρῷ πόνοι καὶ κίνδυνοι παρέχον-
 “ ται.”

Κατανοῶν δὲ ὁ Κῦρος ὡς εὖ μὲν αὐτῷ
 εἶχον τὰ σώματα οἱ στρατιῶται πρὸς τὸ
 δύνασθαι στρατιωτικὰς πόνας φέρειν, εὖ δὲ
 τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν
 πολεμίων, ἐπισήμονες δὲ ἦσαν τὰ προσή-
 κοντα τῇ ἑαυτῶν ἑκάστος ὀπλίσει, καὶ πρὸς
 τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἀρχασι ἐώρα πάν-
 τας εὖ παρεσκευασμένους· ἐκ τούτων οὖν
 ἐπεθύμει τὸ ἤδη τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους
 πράττειν· γινώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν,
 πολλάκις τοῖς ἀρχασι καὶ τῆς καλῆς πα-
 ρασκευῆς ἀλλοιοῦνται τι· ἔτι δὲ ὁρῶν ὅτι
 φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντηγωνίζοντο
 πολλοὶ καὶ ἐπιφθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους
 τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξάγειν

αὐτὸς ἐβέλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τά-
 χιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρό-
 νως ποιῶσιν ἔχειν τὰς συμμάχους πρὸς ἀλ-
 λήλους, καὶ ἔκети ἐν τούτῳ ἕτε τοῖς ἐν ὅπλοις
 κοσμημένοις φθονῶσιν, ἕτε τοῖς δόξης ἐφιε-
 μένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαινῶσι καὶ ἀ-
 σπάζονται οἱ τοῖστοι τὰς ὁμοίους· νομί-
 ζοντες συνεργὰς αὐτὰς τῷ κοινῷ ἀγαθῷ εἶ-
 ναι. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν
 στρατιάν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο κάλ-
 λιστά τε καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε
 μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους, καὶ ταξιάρ-
 χους, καὶ λοχαγούς· ἔτοι γὰρ ἀπολελυμέ-
 νοι ἦσαν τῷ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτι-
 κοῖς ἀριθμοῖς· καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακῆναι τῷ
 στρατηγῷ ἢ παραγγέλλειν τί, ἔδ' ὡς ἔδεν
 ἀναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρ-
 χους καὶ ἑξαδάρχους πάντα τὰ καταλει-
 πόμενα διεκοσμεῖτο. Επεὶ δὲ συνῆλθον οἱ
 ἐπικαίριοι, παράγων αὐτὰς, ἐπεδείκνυέ
 τε αὐτοῖς τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν

causis quàm primùm eos in hosticum educere volebat; quippe qui sciret pericula communia efficere ut commilitones mutuâ se benevolentîâ complectantur, quique *adèd* non ampliùs, in eo rerum statu, vel iis quibus ornatissima sunt arma, vel iis qui gloriae cupidi sunt invident, sed potiùs qui tales sint et collaudant et amanter complectuntur sibi similes, quòd *nimirum* eos secum unà communi utilitati inservire existiment. Primùm igitur exercitum penitùs armavit, quàmque poterat pulcherrimè et optimè instruxit: deindè duces decem millium, et tribunos, et cohortium praefectos, et manipulorum ductores convocavit; nam hi nullâ erant necessitate adstricti ut in ordinum militarium numeris recensiti essent: cumque vel imperatori parendum sit, vel denuntiandum aliquid, nè sic quidem pars ulla rectoris expers relinquebatur, sed reliquae omnes copiae per duodenùm et senùm militum praefectos aptè instruebantur. Postquam verò convenissent ii, quorum praesentiam res ipsa postulabat, eis *praeter aciem* deductis et quae praeclarè se haberent ostendebat,

84 CYRI INSTIT. III.

et quâ parte valida essent auxilia singula docebat. Cumque illos etiam gerendi jam aliquid cupidos reddidisset, eos ad praesens quidem ad ordines redire iussit, et suos quemque *militēs* edocere, quae illos ipse *modò docuerat*, omnibusque militiae cupiditatem injicere conari, ut alacri maximè animo egrederentur omnes, ac manè Cyaxaris ad portas adeste. Et tunc quidem abeuntes ità fecerunt: postridiè autem primâ luce ii, quibus opportunè rerum agendarum cura committi possit, ad portam aderant. Itaque cum iis ingressus ad Cyaxarem Cyrus, hujusmodi orationem exorsus est:

“ Scio quidem ea, Cyaxares, quae
 “ dicturus sum, jampridem tibi non mi-
 “ nùs quàm nobis videri: sed fortassis
 “ haec te proferre pudet, nè videaris
 “ *ideò* mentionem profectionis facere,
 “ quòd graviter feras te nos alere.
 “ Quando tu igitur taces, ego tam tuo
 “ quàm nostro nomine rem exponam.
 “ Nobis nimirum omnibus videtur, cùm
 “ parati simus, non tunc *demum* pug-

ἡ ἕκαστον ἰχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν.
 Ἐπεὶ δὲ καὶ κείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν
 τῷ ἤδη ποιεῖν τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν
 ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν ἕκα-
 στον τὸς ἑαυτῷ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ
 περᾶσαι αὐτὸς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι
 τῷ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάν-
 τες ἐξορμῶνται, πρῶτ' δὲ παρεῖναι ἐπὶ τὰς
 Κυαζάρους θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες
 ὅπως ἐπείρου· τῇ δ' ὑπεραία ἅμα τῇ ἡμέ-
 ρᾳ παρήσαν οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας.
 Σὺν τέτοις ὃν ὁ Κῦρος εἰσελθὼν πρὸς τὸν
 Κυαζάρην, ἤρξατο λόγους τοιοῦδε·

“ Οἶδα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαζάρη, ὅτι ἂν
 “ μέλλω λέγειν, σοὶ πάλα δοκεῖ ὑδὲν
 “ ἥττον ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως αἰχρύνῃ λέγειν
 “ ταῦτα, μὴ δοκῇς, ἀχθόμενος ὅτι τρέ-
 “ φεις ἡμᾶς, ἐξόδῳ μεμνησθαι. Ἐπεὶ ὅν
 “ σὺ σιωπᾶς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ
 “ ἡμῶν. Ἡμῖν γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, ἐπεὶ περ
 “ παρεσκευάσμεθα, μὴ ἐπειδὰν ἐμβάλ-

86 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

“ λωσιν οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώραν,
 “ τότε μάχεσθαι, μὴδ' ἐν τῇ φιλίᾳ κα-
 “ θημένους ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ' ἵεναι ὡς
 “ τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν μὲν
 “ γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, πολλὰ τῶν
 “ σῶν σινόμεθα ἄκοντες· ἢν δι' εἰς τὴν
 “ πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς
 “ ποιήσομεν ἠδόμενοι. Ἐπειτα νῦν μὲν σὺ
 “ ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν δι'
 “ ἐκστρατευώμεθα, θρεφόμεθα ἐκ τῆς πο-
 “ λεμίας. Ἐτι δὲ εἰ μὲν μείζων τις ἡμῶν
 “ κίνδυνος ἐμελλεν εἶναι ἐκεῖ ἢ ἐνθάδε,
 “ ἴσως τὸ ἀσφαλέστατον ἦν ἂν αἰρετέον.
 “ Νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, εἴαν τε
 “ ἐνθάδε ὑπομένωμεν, εἴαν τε εἰς τὴν ἐκεί-
 “ νων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡ-
 “ μῆς ὄντες μαχόμεθα, ἢν τε ἐνθάδε ἐπι-
 “ όντας αὐτοὺς δεχώμεθα, ἢν τε ἐπ' ἐκεί-
 “ νους ἰόντες τὴν μάχην συνάπλωμεν. Πο-
 “ λὺ μῆνοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐρρωμενεσέ-
 “ ραις ταῖς ψυχαῖς τῶν στρατιωτῶν χρη-

“ nandum esse, cùm hostes in regionem
 “ tuam irrumpant, neque *illos* nobis in
 “ amicorum agro sedentibus expectan-
 “ dos esse, sed in hosticum quàm primùm
 “ eundum esse. Cùm enim in tuâ nunc
 “ simus regione, multis rebus tuis de-
 “ trimentum inferimus inviti: at si hos-
 “ tilem in agrum proficiscamur, rebus
 “ illorum cum voluptate incommodabi-
 “ mus. Praetereà tu nunc quidem, mag-
 “ no tuo sumptu, nos alis: sin autem *tu-*
 “ *os extra fines* exercitum educamus, ex
 “ hostili agro victus nobis erit. Jam verò
 “ si majus aliquod nobis istic periculum,
 “ quàm hìc, immineret, fortassis id, quod
 “ tutissimum, eligendum esset. Nunc au-
 “ tem et illi futuri sunt iidem, sive *adeò*
 “ hìc *eos* expectemus, seu in illorum re-
 “ gionem progressi obviam eis eamus;
 “ et nos iidem pugnam inituri sumus,
 “ sive hìc eos cùm nosmet invaserint ex-
 “ cipiamus, seu adversus eos profecti
 “ pugnam conseramus. Verùm nos mi-
 “ litum animos alacriores multò et fir-

“ miores experiemur, si adversus eos
 “ qui infenso veniunt animo contenda-
 “ mus, et in conspectum hostium non
 “ inviti venire videamur: illi itidem
 “ multò nos magis metuent, cùm nos
 “ audient non ut formidolosos eorum
 “ metu percelli ac domi desidere, sed
 “ adventu *hostium* comperto, iis occur-
 “ rere, ut quàm celerrimè pugnam con-
 “ seramus, et non opperiri dum regio
 “ nostra infestetur, sed terram eorum
 “ antevertendo jam populari. Atqui si
 “ illos, inquit, aliquantùm formidolosi-
 “ ores, et nos ipsos audentiores reddi-
 “ derimus, magnam id ego nobis *singu-*
 “ *laremque* commoditatem *adlaturum*
 “ existimo; atque hoc equidem modo
 “ nobis minus, hostibus plus periculi,
 “ multò magis *futurum* statuo. Pater
 “ quoque *meus* semper dicit, et tu ais,
 “ caeterique *adeò* omnes consentiunt,
 “ de praeliis iudicium fieri potiùs ex
 “ animis quàm corporum viribus.” Ille
 quidem hanc orationem habuit: Cyxa-
 res autem respondit,

“ σόμεθα, ἢν ἴωμεν ἐπὶ τῆς ἐχθρῆς, καὶ
 “ μὴ ἄκοντες δοκῶμεν ὁρᾶν τῆς πολεμίδος·
 “ πολὺ δὲ κακῆϊνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβηθή-
 “ σονται, ὅταν ἀκέσωσιν ὅτι οὐχ ὥς φο-
 “ βέμενοι πλήσομεν αὐτῆς οἴκοι καθή-
 “ μενοι, ἀλλ’ ἐπεὶ αἰσθανόμεθα προσιόν-
 “ τας, ἀπαντῶμέν τε αὐτοῖς, ἢν ὥς τά-
 “ χιστα συμμίζωμεν, καὶ ἐκ ἀναμένομεν ἕως
 “ ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ
 “ φθάνοντες ἤδη δῆμεν τὴν ἐκείνων γῆν.
 “ Καίτοι, ἔφη, εἴ τι ἐκείνης μὲν φοβερῶ-
 “ τέρως ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐτῆς θαρρῶ-
 “ λεωτέρους, πολὺ τῷτο ἡμῖν ἐγὼ πλεο-
 “ νέκτημα νομίζω· καὶ τὸν κίνδυνον οὕτως
 “ ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πο-
 “ λεμίοις μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ
 “ ὁ πατήρ αἰεὶ λέγει, καὶ σὺ φῆς, καὶ οἱ ἄλ-
 “ λοι δὲ πάντες ὁμολογεῖσιν, ὥς αἱ μάχαι
 “ κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς
 “ τῶν σωμάτων βώμας.” Ὁ μὲν ἔτι
 εἶπε· Κυαζάρης δὲ ἀπεκρίνατο.

Αλλ' ὅπως μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι
 Γιέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι τρέφων ὑμᾶς, μὴδ'
 ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἵεναι εἰς τὴν πο-
 λεμίαν, ἥδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ
 πρὸς πάντα. Επεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 ὁμογνωμονέμεν, συσκευαζώμεθα, καὶ ἦν τὰ
 τῶν θεῶν ἡμῖν θάττον συγκαταινή, ἐξίωμεν
 ὡς τάχιστα. Εκ τέρτε τοῖς μὲν στρατιώ-
 ταις εἰπὼν συσκευάζεσθαι ὁ Κῦρος, ἔθηκε,
 πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ
 τοῖς ἄλλοις θεοῖς· καὶ ἠτεῖτο ἵλεως καὶ εὐ-
 μενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας γίνεσθαι τῇ στρα-
 τιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθὸς, καὶ συμμά-
 χος, καὶ συμβέλους τῶν ἀγαθῶν. Συμπα-
 ρεκάλει δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας
 καὶ κηδεμόνας. Επεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ
 ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ σράτευμα πρὸς τοῖς
 ὀρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις,
 ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Επεὶ δὲ τά-
 χιστα διέβη τὰ ὄρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἰλά-
 σκετο χοαῖς, καὶ θεὰς θυσίσαις, καὶ ἥρωας Ασ-

CYRI INSTIT. III. 91

Tu verò, Cyre, caeterique vos Persae, vos alere mihi grave esse nè suspicemini quidem: sed in hostilem tamen agrum ut progrediamur jam mihi quoque ad omnia melius esse videtur. Quando igitur, ait Cyrus, in eâdem sumus sententiâ, vasa colligamus, et si res divinae nobis confestim adnuerint, quàm primùm egrediamur. Secundùm haec cùm militibus edixisset Cyrus ut vasa colligerent, rem sacram Jovi primùm regi, deinde diis caeteris etiam fecit: petebat etiam ut propitii benignique *essent*, et exercitui duces bonique adjutores et socii in re gerendâ, atque utilium consultores *sibi* aessent. Quin etiam heroas Medorum terrae incolas et curatores simul invocabat. Cùm autem sacra secunda fecisset, et simul omnis ad fines aesset exercitus, tum sanè bonis usus avibus hostile solum invasit. Et cùm primùm fines transiisset, illic rursùs Tellurem etiam libationibus *sibi* propitiâ reddidit, et deos atque heroas Assyriae

incolas sacrificiis placavit. His peractis, rursùm Jovi patrio rem divinam fecit, nec, si quis alius se deorum offerret, ulum neglexit.

○ Postquam verò haec rectè erant constituta, statim peditibus itinere non longo promotis, castra metati sunt: equitatu verò incursione factâ, praedam ingentem ac variam comparârunt. Et deinceps etiam castra moventes, et rebus necessariis abundantes, et regionem vastantes, hostes expectabant. Cùm verò adventare, nec jam amplius decem dierum itinere abesse dicerentur, tum Cyrus utique ait, Jam tempus est, Cyaxares, ut occurramus, nec *committamus ut* vel hostibus, vel nostris metu praepiditi videamur, quò minùs adversùs ipsos progrediamur; sed palam declaremus, nos non invitè praelium inituros. Haec cùm Cyaxari quoque placerent, ità demum semper instructi tantum quotidie procedebant, quantum ipsis commodum videbatur. Et coenam quidem semper luce sumebant,

συρ
ποι
ὄλλ

τῶς
ὁδὸν
καλ
λὴν
μετ
τὰ
μεν
ἐλέγ
τότ
δὴ α
κεῖν
ἀντ
ἀκο
ἔδοξ
μέν
ἔδοκ
μὲν

συρίας οικήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὖθις Διὶ πατρώῳ ἔθνε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, ἔδενός ἡμέλει.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐθὺς τὸς μὲν πεζὺς προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδόν, ἑσρατοπεδεύσαντο· τοῖς δὲ ἵπποις καλαδρομὴν ποιήσαντες, περιβάλλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τολοιπὸν δὲ μετασρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δηῖντες τὴν χώραν, ἀνέμενον τὸς πολεμίους. Ἡνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο ἑκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδόν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ω Κυαζάρη, ὦρα δὴ ἀπαντᾷν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς ἡμετέροις, φοβούμενους μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχόμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαζάρει, ἔτω δὴ αἰὲ συντεταγμένοι προήεσαν τοσούτον καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν αἰὲ κατὰ φῶς ἐποίουντο, πυρὰ δὲ νύκ-

94 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

τωρ ἔκ' ἑκατον ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἔμπρο-
θεν μέντοι τῷ στρατοπέδου ἑκατον, ὅπως
ὀρῶεν μὲν εἴ τινες νυκτὸς προσίοιεν, διὰ τὸ
πῦρ, μὴ ὀρῶντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων.
Πολλάκις δὲ καὶ ὅπιαθεν τῷ στρατοπέδου
ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων·
ὥστ' ἔσιν ὅ τε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς
τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὅπιαθεν
τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόρρω τῷ στρατοπέδου
οἰόμενοι εἶναι.

Οἱ μὲν ὦν Ασύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς,
ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ στρατεύματα
ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ
νῦν ἔτι ποιεῖσιν οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, ὅπό-
ταν στρατοπεδεύωνται· (τάφρον περιβάλ-
λονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν)
ἴσασι γὰρ ὅτι ἱππικὸν στρατεύμα ἐν νυκτὶ
ταραχῶδές ἐστι καὶ δύσχρηστον, ἄλλως τε καὶ
βάρβαρον. Πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τῆς
ἵππου ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ'
αὐτῆς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππου,

noctu verò ignes in castris non accendebant : veruntamen ante castra accendebant, ut ignis adjumento cernerent quidem, si qui noctu accederent, ipsi autem ab accedentibus non cernerentur. Saepenumero etiam post castra, hostium fallendorum causâ, ignes accendebant; adeò ut nonnunquam speculatores in primas ipsorum excubias inciderent, rati se procul adhuc à castris abesse, propterea quòd ignes post castra *excitati* essent.

Et Assyrii quidem cum iis quos secum habebant, cùm *jam* exercitus propè ad se invicem accessissent, fossâ se cingebant; quod barbari reges hodieque faciunt, castra quoties metantur: (fossâ *autem* se facillimè ob manuum multitudinem circundant) nôrunt enim copias equestres noctu esse turbulentas difficilemque earum esse usum, praesertim si barbarae sint. Nam equos habent ad praesepia pedibus alligatos; et si quis *adeò* eos invadat, operosum est noctu

equos solvere, fraenare operosum, operosum insternere, operosum induere loricas: et ubi *tandem* equos conscenderint fieri prorsus nequit ut *equites* iis per castra vehantur. His omnibus de causis cum alii *barbari* tum illi munimentis se circundant: simul etiam existimant, si in locis sint munitis, se quoque potestatem habere praelii, cum velint, non committendi. Et haec quidem dum agerent, alter alteri adpropinquare coepit. Cumque *jam* utroque *ad alterum* accedente parasangae ferè intervallo inter se distarent, Assyrii ità, uti dictum est, castra ponebant, loco quidem fossâ *ductâ* munito, sed aperto: Cyrus autem, *loco*, quantum *sanè* poterat, ab adspectu remotissimo, *sua faciebat castra*, et vicis et tumultis à fronte objectis; in bellis omnia, existimans, subito conspecta, adversariis esse formidabiliora. Et illâ quidem nocte, quemadmodum par erat, utrique constitutis *ante castra* excubiis quieti se dederunt.

Postridiè Assyrius et Croesus, duces-

ἔργ
ἔργ
ἐφ'
τάτ
των
περ
ἐν ἐ
βέλα
δὴ π
Επε
σάγγ
δεύοντ
μένω
ἐδύνατ
λόφ
πάντα
φοβερα
νην με
φυλακ
σαν.
Τῇ
το

ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δὲ ἐπισάξαι,
 ἔργον δὲ ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δὲ
 ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τῆς στρατοπέδου παν-
 τάπασιν ἀδύνατον. Τύτων δὲ ἕνεκα πάν-
 των καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα
 περιβάλλονται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ
 ἐν ἐχυρῷ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν ὅταν
 βέλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν
 δὴ ποιεῖντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίνοντο.
 Επεὶ δὲ προσιόντες ἀπείχον ὅσον παρα-
 σάγγην, οἱ μὲν Ασῦριοι ἔτιως ἐστρατοπε-
 δεύοντο ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτεταφρευ-
 μένῳ μὲν, καταφανεῖ δέ· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς
 ἐδύνατο ἐν ἀφανεσάτῳ, κόμας τε καὶ γεω-
 λόφους ἐπὶπροσθεν ποιησάμενος· νομίζων
 πάντα τὰ πολεμικά, ἐξαίφνης ὁρώμενα,
 φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκεί-
 νην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, προ-
 φυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι ἐκοιμήθη-
 σαν.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ασῦριος καὶ ὁ

Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ. Κῦρος δὲ καὶ Κυαζάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὥς, εἰ προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχόμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τῆς ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήτοιεν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαζάρης καλέσας τὸν Κῦρον καὶ πάντας τὰς ἐπικαίρους, ἔλεξε τοιαύδε· Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥςπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι, οὕτως ἵεναι πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλῶν ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γάρ, ἔφη, ἐπειδὰν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον θαρρήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τέτρω μὲν δὴ οὕτως ἐδόκει. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κυαζάρη, ἔτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευσόμεθα ἢ σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θεάσονται ἔδὲν φοβέμενοι, εἰδότες

que caeteri copias intra munitiones quiescere iusserunt: Cyrus autem et Cyaxares instructis suis, tanquam pugnaturi, si hostes accederent, expectabant. Cùm autem *jam* pateret, hostes extra munitionem non prodituros, neque manum illo *quidem* die conferturos, Cyaxares arcessito Cyro et omnibus quos adesse oporteret, in hanc ferè sententiam loquutus est: Nobis, viri, inquit, existimo sic, uti nunc instructi sumus, ad horum munitiones procedendum esse, ac declarandum nos pugnandi cupidos esse. Hoc enim modo, ait, ubi contra nos illi non prodierint, nostri audentiores se in omnibus praebebunt; et hostes, audaciâ nostrâ perspectâ, magis *sibi* metuent. Et huic quidem ità visum erat. At verò Cyrus, Nè per deos, Cyaxares, ità faciamus, inquit. Nam si in conspectum *jam illorum*, quod tu *nos* hortaris, prodierimus, et in hoc tempore nos accedentes sine ullo metu spectabunt hostes, qui in tuto se esse sciant, ut accidere

100 CYRI INSTIT. III.

quid ipsis adversi nequeat; et *deindè*,
 cùm nullâ re gestâ recedemus, rursûs *ii*
 copias nostras suis multò inferiores nu-
 mero conspicientes, *eas* contemnent,
 crastinoque die animis multò firmiori-
 bus prodibunt. Nunc autem cùm nos a-
 desse sciant, neque tamen videant, hoc
 certò scias, non contemptui habent, sed
 quid tandem hoc sibi velit sollicitè cogi-
 tant, atque *etiam*, sat scio inter se collo-
 qui de nobis non desinunt. Ubi verò
 prodierint, tum *demum* et exhibeamus
 nos conspiciendos eis, et continuò con-
 curramus oportet, deprehensis iis illic
 ubi jamdudum cupiebamus. In hunc
 modum Cyrus cùm loquutus esset, Cya-
 xaris haec aliorumque adsensu erant ap-
 probata. Et tunc quidem coenati, con-
 stitutis excubiis, et multis ante has exci-
 tatis ignibus, quieti se dederunt. Postri-
 diè autem manè Cyrus coronatus rem
 sacram faciebat, et caeteris etiam *Persis*,
 qui dicti sunt *ὁμότιμοι*, coronati sacris ad-

ὅτι
 ἐπὶ
 πᾶ
 ἐνδὸ
 αὐτῶ
 γνῶ
 πᾶ
 ἐπὶ
 σι
 περ
 ὅτι
 νερό
 σε,
 μεθα
 καὶ τῶ
 τότε
 κατὰ
 φυλα
 δι' ὅ
 ἔθνε,
 μοις ἐ

ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τῷ μηδὲν παθεῖν·
ἐπειδὴν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν,
πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλήθος πολὺ
ἐνδεέστερον τῷ ἑαυτῶν, καταφρονήσῃσι, καὶ
αὐριον ἐξίσῃσι πολὺ ἐρρώμενες ἐραῖς ταῖς
γνώμας. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν ὅτι
πάρεσμεν, οὐχ ὀρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τῷτο
ἐπίσω, ὃ καταφρονῶσιν, ἀλλὰ φροντίζ-
σι τί ποτε τῷτ' ἐς, καὶ διαλεγόμενοι
περὶ ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι οὐδὲν παύονται.
Ὅταν δ' ἐξίσῃσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φα-
νερὰς τε ἡμᾶς γενέσθαι καὶ ἰέναι εὐθύς ὁμό-
σε, εἰληφότας αὐτὰς ἐνθα πάλα ἐβλό-
μεθα. Λέξαντος δὲ ἔτῳ Κύρου, συνέδοξε
καὶ ταῦτα Κυαζάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ
τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς
κατασησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν
φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ
οἱ ὑπεραία πρῶτ' Κῦρος μὲν ἐξεφανωμένος
ἔθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοτί-
μοις ἐξεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι.

Επεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέ-
σας αὐτὸς, ἔλεξεν·

“ Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὥς οἱ τε μάν-
“ τεις φασι, καὶ ἐμοὶ συνδοκεῖ, μάχην τ'
“ ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδῶσι,
“ καὶ σωτηρίαν προὔπιχνόνται ἐν τοῖς ἱε-
“ ροῖς. Εγὼ δὲ ὑμῖν μὲν παραινῶν ὁποί-
“ ουσ τινὰς χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε, αἰ-
“ χυνοίμην ἄν· οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα
“ ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισαμένους, καὶ ταυτὰ με-
“ μελετηκότας τε καὶ ἀκηκοότας καὶ ἀκού-
“ οντας διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ, ὥστε καὶ
“ ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκειτε τάδε. Εἰ
“ δὲ μὴ τυγχάνετε κατανενοηκότες, ἀκέ-
“ σατε. Οὐς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε
“ ἔχομεν καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοί-
“ ος ποιεῖν, τέτους δεῖ ὑμᾶς ὑπομιμή-
“ σκειν ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κυα-
“ ξάρους, ἃ τε ἡσκόμεν, ἐφ' ἃ τε αὐτὸς
“ παρακεκλήκαμεν, ὥστε ἄσμενοι ἅντα-
“ γωνισαὶ ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ τέ-

essent edixit. Peraçto autem sacrificio,
convocatis illis, *hanc* orationem habuit :

“ Dii quidem, viri, quemadmodum
“ et aruspices aiunt, et mihi quoque vi-
“ detur, praelium fore praenuntiant, et
“ victoriam largiuntur, et incolumita-
“ tem à sacris *captis praesagiis* polli-
“ centur. Me verò pudeat vos commo-
“ nefacere *velle*, quales vos in hujus-
“ modi rerum statu esse oporteat: nam
“ vos haec aequè tenere novi ac meip-
“ sum, eademque, quae ipse, studiosè
“ *vos* curâsse, audîsse, atque *adhuc* eti-
“ am assiduè audire, ut vel alios jure
“ haec docere possitis. Si tamen *haec*
“ nondum perspexistis, *me* audite. Ii
“ nempe, quos paulò ante et socios *no-*
“ *bis* adscivimus, et nobis ipsis similes
“ efficere conamur, vobis admonendi
“ sunt, quem ad finem nos aluerit Cya-
“ xares, quae nostrae fuerint exercita-
“ tiones, ad quae *demum* eos ità cohor-
“ tati sumus, ut libenti se animo nobis
“ aemulos fore dixerint. Hoc quoque

104 CYRI INSTIT. III.

“ eos admonete, hunc ipsum diem de-
 “ claraturum esse, quibus quisque prae-
 “ miis dignus sit. Nam quas res serò
 “ discunt homines, in iis miuimè mirum
 “ est quosdam admonitore egere: sed
 “ boni consulendum est, si vel *aliorum*
 “ monitu viri fortes esse possint. Atque
 “ haec quidem dum agetis, simul de vo-
 “ bis etiam periculum facietis. Nam
 “ qui alios in huiusmodi rerum articu-
 “ lo fortiores reddere possit, is sibi quo-
 “ que procul dubio jam conscius fuerit,
 “ virum se perfectè bonum esse: qui
 “ verò haec sibi soli suggerere potest,
 “ atque hoc sibi fatìs esse ducit, *is me-*
 “ ritò se ex dimidiâ *tantum* parte per-
 “ fectum existimet. Eam autem ob rem
 “ ego *quidem haec* ipsis non expono, sed
 “ vobis exponenda mando, ut *nimirum*
 “ se vobis quoque probare studeant: vos
 “ enim estis eis proximi, suae *nempe*
 “ quisque parti. Fore etiam sciatis *ve-*
 “ *lim*, ait, ut, quamdiu vosmet fiduciae
 “ plenos eis ostenderitis, cùm hos tum

“ του δὲ αὐτὸς ὑπομιμνήσκετε, ὅτι ἦδε ἡ
 “ ἡμέρα δείξει ὧν ἄξιος ἕκαστός ἐστιν. Ὡν
 “ γὰρ ἂν ἄνθρωποι ὀφισμαθεῖς γένωνται,
 “ οὐδὲν θαυμαστὸν εἴ τινας αὐτῶν καὶ τῷ
 “ ὑπομνήσοντος δέονται· ἀλλ’ ἀγαπήλὸν
 “ εἴ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγα-
 “ θοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι πράττον-
 “ τες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πείραν λήφε-
 “ δε. Ὁ μὲν γὰρ δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷ-
 “ δε καὶ ἄλλους βελτίους ποιεῖν, εἰκότως
 “ ἂν ἦδη καὶ ἑαυτῷ συνειδείῃ τελείως ἀ-
 “ γαθὸς ἀνὴρ ὢν· ὁ δὲ τὴν τέττων ὑπόμνη-
 “ σιν αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τῷτο ἀγα-
 “ πῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῇ αὐτὸν νομί-
 “ ζοι. Τέττε δ’ ἐνεκεν ἐκ ἐγώ, ἔφη, αὐ-
 “ τοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν,
 “ ἵνα καὶ ἀρέσκειν ὑμῖν πειρῶνται· ὑμεῖς
 “ γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκαστος τῷ
 “ ἑαυτοῦ μέρει. Εὖ δὲ ἐπίσαοδε, ἔφη,
 “ ἕως ἂν θαρρόυντας τέτοις ὑμᾶς αὐτὸς
 “ ἐπιδεικνύητε, καὶ τέττε καὶ ἄλλες πολ-

“ λῆς ἔ λόγῳ, ἀλλ’ ἔργῳ θαρρῆεῖν διδά-
 “ ζετε.” Τέλος εἶπεν ἀπίοντας ἀριστῶν
 ἐξεφανωμένους, καὶ σπονδὰς ποιησαμένους
 ἦκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς σεφάνοις.
 Επεὶ δ’ ἔτοι ἀπῆλθον, αὖθις τὸς ἔραγῆς
 προσεκάλεσε, καὶ τέτοισ αὖ τοιαύδε ἔλεξεν.

“ Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμο-
 “ τήμων γεγόνατε, καὶ ἐπιλελεγμένοι ἐσέ,
 “ οἱ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις
 “ ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ’ ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώ-
 “ τεροι. Καὶ τοίνυν χώραν ἔχετε οὐδὲν
 “ ἥττον ἐντιμον τῶν προστατῶν· ὑμεῖς
 “ γὰρ ὅπιαθεν ὄντες τὸς τ’ ἀγαθὸς ἂν,
 “ ἐφορῶντες καὶ ἐπικελεύοντες αὐτοῖς, ἔτι
 “ κρείττους ποιῶτε· εἴτε τὶς μαλακίζοιτο,
 “ καὶ τῷτον ὀρῶντες οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε
 “ αὐτῷ. Συμφέρει δ’ ὑμῖν, εἴπερ τῷ καὶ
 “ ἄλλῳ, τὸ νικᾶν, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ
 “ διὰ τὸ βάρος τῆς σολῆς. Ἄν δ’ ἄρα ὑ-
 “ μᾶς καὶ οἱ ἐμπροσθεν ἀνακαλῶντες ἐπέ-
 “ θαι παρεγγυῶσιν, ὑπακέετε αὐτοῖς·

“ multos alios non verbo, sed re ipsâ fi-
 “ denti esse animo doceatis.” Tandem
 edixit, coronati pransum irent, peractis-
 que libationibus cum ipsis coronis ad or-
 dines venirent. Hi autem cùm abiissent,
 agminis extremi duces advocavit, et his
 vicissim huiusmodi verba fecit:

“ Vos, Persae, et in eorum, qui ὁμό-
 “ τῖμοι appellantur, ordinem cooptati, et
 “ delecti *quidam* estis, qui in rebus qui-
 “ dem caeteris praestantissimis pares vi-
 “ demini, et per aetatem etiam pruden-
 “ tiores. Itaque locum non minùs ho-
 “ nestum, quàm ipsi praefecti, tenetis:
 “ nam cùm in extremo sitis agmine, vi-
 “ ros fortes intuendo eosque cohortan-
 “ do, fortiores etiam efficiatis; et si quis
 “ remissior fuerit, hunc itidem obser-
 “ vando, *ignaviae indulgere* eum non
 “ sinetis. Vobis autem, si cuiquam aliî,
 “ expedit, victoriâ potiri, tum ob aeta-
 “ tem, tum ob armaturae pondus. Ita-
 “ que si ii qui primum in acie locum te-
 “ nent vos inclamando ad sequendum
 “ hortati fuerint, ipsis *velim* obtempe-

“ retis: et *videte* nè hâc in parte eis fi-
 “ tis inferiores, *nimirum* in eis vicissim
 “ adhortandis, ut majori cum celeritate
 “ adversùs hostes praeundo ducant.
 “ *Nunc* abite, inquit, et pransi cùm eri-
 “ tis, ad ordines unà cum aliis coronati
 “ accedite.” Et in his quidem rebus
 Cyri milites occupati erant: Assyrii au-
 tem, jam pransi quoque, audacter è *ca-*
stris prodibant, et acie instructâ prae-
 sentibus animis stabant. Instruebat au-
 tem eos rex ipse, curru vectus, et ver-
 bis hujusmodi cohortabatur:

“ *Nunc vos*, Assyrii, viros esse fortes
 “ oportet. Jam enim de vitâ vestrâ cer-
 “ tamen *vobis propositum* est, et de solo
 “ in quo estis orti, et de domiciliis in
 “ quibus educati, et de uxoribus etiam
 “ liberisque, et de bonis quae possidetis
 “ universis. Nam si victoriâ potiti fue-
 “ ritis, horum omnium domini vos, ut
 “ antea, futuri estis: sin victi fueritis,
 “ certò vos scire volo hostibus isthaec
 “ omnia vos tradituros esse: itaque tan-
 “ quam victoriae cupidi, constanter pug-

“ καὶ ὅπως μὴδ' ἐν τῷ αὐτῶν ἡτληθή-
 “ σεαδε ἀντιπαρακελευόμενοι αὐτοῖς, θατ-
 “ τον ἡγεῖσθαι ἐπὶ τὰς πολέμους. Καὶ
 “ ἀπιδόντες, ἔφη, ἀριψήσαντες καὶ ὑμεῖς,
 “ ἤκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐξεφανωμένοι εἰς
 “ τὰς τάξεις.” Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον
 ἐν τῷ τοῖς ἦσαν· οἱ δ' Ἀσσύριοι καὶ δὴ ἡριψη-
 κότες ἐξήσαν τε θρασέως, καὶ παρετάτλον-
 το ἐρρωμένως. Παρέταττε δὲ αὐτὸς ὁ βα-
 σιλεὺς, ἐφ' ἄρματος παρελαύνων, καὶ τοιαύδε
 παρεκελεύετο·

“ Ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀ-
 “ γαθὸς εἶναι. Νῦν γὰρ περὶ ψυχῶν
 “ τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ἣ
 “ ἔφυτε, καὶ περὶ οἰκῶν ἐν οἷς ἐτράφητε,
 “ καὶ περὶ γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων, καὶ περὶ
 “ πάντων ὧν κέκτησθε ἀγαθῶν. Νική-
 “ σαντες μὲν γὰρ, ἀπάντων τῶν ὑμεῖς,
 “ ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ' ἡτ-
 “ τηθήσεσθε, εὖ ἴστε ὅτι παραδώσειε ταῦ-
 “ τα πάντα τοῖς πολέμοις· ἃ τε ἔν νί-

110 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

“ κης ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. Μω-
 “ ρὸν γὰρ, τὸ κρατεῖν βουλομένους, τὰ
 “ τυφλὰ τῷ σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἄχει-
 “ ρα ταῦτα ἐναντία τάττειν τοῖς πολε-
 “ μίοις φεύγοντας. Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις
 “ ζῆν βεβλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰ-
 “ δὼς ὅτι οἱ μὲν νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ
 “ φεύγοντες ἀποθνήσκουσι μᾶλλον τῶν
 “ μενόντων. Μωρὸς δὲ καὶ εἴ τις χρημά-
 “ των ἐπιθυμῶν, ἤτλαν προσίεται. Τίς
 “ γὰρ ἐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε
 “ ἑαυτῶν σώζουσι, καὶ τὰ τῶν ἡτλωμέ-
 “ νων προσλαμβάνουσιν· οἱ δ' ἡτλώμενοι ἄ-
 “ μα ἑαυτῆς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα
 “ ἀποβάλλουσιν;” Ὁ μὲν δὴ Ασύριος ἐν
 τέτοις ἦν.

Ὁ δὲ Κυαζάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦ-
 ρον ἔλεγεν ὅτι ἤδη καιρὸς εἴη ἄγειν ἐπὶ τῆς
 πολεμίας· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι εἰσὶν
 οἱ ἔξω τῷ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν,
 πολλοὶ ἔσονται· μὴ οὖν ἀναμένωμεν ἕως

CYRI INSTIT. III. IIII

“ nam sustinete. Quippe stultum est,
“ eos qui superiores esse velint, caecas
“ corporis partes et armis ac manibus
“ destitutas per fugam hostibus obver-
“ tere. Stultus item, quicumque vitae
“ cupidus in fugam se convertat; cùm
“ sciat victores quidem servari incolu-
“ mes, fugientes autem citiùs interire
“ quàm resistentes. Est et is stultus qui
“ opum cupidus, vinci se patitur. Nam
“ quis ignorat, victores et suas res con-
“ servare, et illorum praetereà quos vi-
“ cerint fortunis potiri; cùm victi et
“ seipfos et omnia sua simul amittant?”
Et haec quidem agebat Assyrius:

Cyaxares autem ad Cyrum mittebat,
qui diceret, in hostes ducendi jam tem-
pus esse: nam si pauci, ait, adhuc illi
sunt qui extra munitiones *progressi* sunt,
tamen intereà dum *ad eos* accedemus,
multi erunt; nè expectemus igitur do-

112 CYRI INSTIT. III.

nec *ipsi* plures nobis sint, sed eamus dum adhuc facilè superiores eis nos futuros arbitramur. Cyrus contrà respondebat, Certò te scire velim, Cyaxares, nisi ex iis plus dimidia pars victa fuerit, dicturos esse, nos multitudinem metuentes paucos *è suis* adgressos esse: ipsique adeò se minimè victos existimabunt; sed aliud tibi praelium subeundum erit, in quo meliùs fortasse *sibi* consuluerint, quàm hoc tempore consuluere, quo se ipsos nobis offerunt velut *è penu* promendos, ut cum quanto velimus eorum numero pugnemus. Et nuntii quidem his auditis discesserunt.

Interea Chrysantas Persa venit, et alii nonnulli ex eorum qui *ὁμότιμοι* appellantur ordine, qui *secum* transfugas ducebant. Et Cyrus, ut par erat, transfugas *quid* de rebus hostium *adferrent* interrogabat. Illi verò dicebant, armatos jam *è castris* prodire, regemque *ipsum* extra castra *quoque* progressum eos instruere, et cohortatione copiosâ vehementique ad eos uti, quotquot sine intermissione prodirent, uti *quidem* eos qui

α
αν
ετ
ο
ει
θεν
μεν
σα
αλ
ισω
ραδο
οπο
Οι
χον
Πέρ
τομο
ήκ
μίω
τοίς
σιλε
τοίς

ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως
 ἔτι αἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἂν.
 Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο, ὦ Κυαζάρη,
 εἰ μὴ ὑπὲρ ἡμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡτλη-
 θέντες, εὖ ἴαθι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐρᾷσι, φοβου-
 μένους τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆ-
 σαι· αὐτοὶ δὲ ἔνομίσασιν ἡτληῖσθαι· ἀλλ'
 ἄλλης σοι μάχης δεήσειεν, ἥ ἂν ἀμεινον
 ἴσως βουλεύσαντο ἢ νῦν βεβέλευναι, πα-
 ραδόντες ἑαυτὰς ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσθ'
 ὁπόσοις ἂν βεβλώμεθα αὐτῶν μάχεσθαι.
 Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκέσαντες ὤ-
 χοντο.

Εν τῷ τῷ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ
 Πέρσης καὶ ἄλλοι τιεὲς τῶν ὁμοτίμων αὐ-
 τομόλους ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκὸς,
 ἡρώτα τὲς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολε-
 μίων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν
 τοῖς ὅπλοις, καὶ παρατάττοι αὐτὰς ὁ βα-
 σιλεὺς ἔξω ὦν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ
 τοῖς αἰεὶ ἔξω οὔσι πολλά τε καὶ ἰσχυρά, ὡς

ἔφασαν λέγειν τὸς ἀκόντας. Ενταῦθα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ κὴ σὺ συγκαλέσας, ἕως ἔτι ἕξει παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα κὴ σὺ ἀμείνους ποιήσας τὸς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, ὦ Χρυσάντα, μηδέν σε λυπέντων αἰ τῷ Ασσυρίου παρακελεύσεις· οὐδεμία γὰρ ἔτις ἔσαι καλὴ παραίνεσις, ἢ τις τὸς μὴ ὄντας ἀγαθὸς αὐθημερὸν ἀκυσάντας ἀγαθὸς ποιήσει· ἔκ ἂν ἔν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τῷτο μεμελετηκότες εἶεν· ἔδ' ἀκοντισὰς, ἔδὲ μὴν ἱππέας γε· ἔδὲ μὴν τὰ γε σώματα ἱκανὸς πονεῖν, ἢν μὴ πρόσθεν ἡσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, εἰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευσάμενος ἀμείνους ποιήσης. Ἡ καὶ δύναιτ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς λόγος ρηθεῖς αὐθημερὸν αὐδῶς μὲν ἐμπλῆσαι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκυσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰχρῶν κωλύσαι, προτρέφαι δὲ ὡς χρὴ, ἐπαίνους μὲν ἕνεκα, πάντα μὲν πόνον,

audissent *illum* adfirmare aiebant. Ibi tum Chryfantas, Quid verò, Cyre, inquit, si et tu, convocatis militibus, eos dum licet cohorteris? si fortè et tu reddas *eos* animosiores. Respondit Cyrus, Nè tibi omninò molestae sint Assyrii adhortationes istae, Chryfanta: nam admonitio nulla tam praeclara futura est, quae *homines* minimè fortes eodem, quo *eam* audiverint, die fortes sit effectura; non sagittarios certè, nisi eam artem priùs exercuerint; non jaculatores, nec equites; imò nè id quidem efficiet, ut corporibus ad labores perferendos valeant, nisi *se* priùs exercuerint. Et Chryfantas, Atqui satè est, Cyre, inquit, si eorum animos cohortando meliores reddideris. Num queat, ait Cyrus, una oratio pronuntiata, eodem die, pudore audientium animos implere, vel à rebus turpibus arcere, et eos monendo adducere, ut laudis gratiâ, laborem omnem,

116 CYRI INSTIT. III.

omne periculum fubeundum statuant,
ac mentibus *suis* infixum hoc habeant,
optabilius *nimirum* esse pugnando mori,
quàm fugiendo salutem adipisci. Non-
ne, si hujusmodi cogitationes, inquit,
hominum animis inferi et in iis insidere
debeant, leges primùm sint tales oportet,
ut earum beneficio viris quidem for-
tibus honesta et liberalis vita paretur,
ignavis verò et plena doloris et minimè
vitalis vita praeparata immineat? Dein-
de praeceptores, ut arbitror, et magistros
eis qui praesint, accedere oportet, qui
 exemplo rectè monstrent doceantque *quae
sint agenda* , hisque *eos* agendis adsuafa-
ciant, donec insitum hoc ipsis fuerit, ut
viros *nempe* fortes et laudatos reapse fe-
licissimos existiment, ignavos et infames
omnium miserrimos ducant. Sic enim ani-
mati esse debent, quotquot disciplinam
metu hostili potiore praestaturi sunt.
Quòd si quis *militibus* armatis ad pug-
nam prodeuntibus, quo tempore multi

πά
ἐν τ
τερ
ἢ φ
μέλ
ἀνθ
νόμ
ἀγα
σκευ
τε κ
κείσ
δεῖ κ
τινές
σι τ
τὸς
τὸς
κλεῖ
Οὐτ
τὸ ἀ
κρίτ
εἰς μ

πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δὲ
ἐν ταῖς γνώμας βεβαίως τῷτο, ὡς αἰρετώ-
τερόν ἐστι μαχομένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον
ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Ἀρ' οὐκ, ἔφη, εἰ
μέλλουσι τοικῶται διάνοιαι ἐγγενήσεσθαι
ἀνθρώποις καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν
νόμους ὑπάρχειν δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν
ἀγαθοῖς ἐντιμος καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρα-
σκευαζήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός
τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανα-
κείσεται; Ἐπειτα διδασκάλους, οἶμαι,
δεῖ καὶ ἄρχοντας ἐπὶ τέτοις γενέσθαι, οἵ
τινες δείξουσιν τε ὀρθῶς καὶ διδάξουσιν καὶ ἐθίσ-
ουσιν ταῦτα δρᾶν, ἕως ἂν ἐγγένηται αὐτοῖς
τὰς μὲν ἀγαθὰς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεσά-
τους τῷ ὄντι νομίζειν, τὰς δὲ κακὰς καὶ δυσ-
κλεεῖς, ἀθλιωτάτους πάντων ἡγεῖσθαι.
Οὕτω γὰρ δεῖ διατεθῆναι τὰς μέλλοντας
τῷ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβῳ τὴν μάθησιν
κρείττονα παρέξεσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων
εἰς μάχην σὺν ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ

118 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται, ἐν
 τῷ δυνήσεται τις ἀπορῶρα φωδήσας πα-
 ραχρῆμα ἄνδρας πολεμικὰς ποιῆσαι, πάν-
 των ἂν ῥᾶσον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ διδάσκει
 τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετὴν.
 Ἐπειδὴ ἐγὼ, ἔφη, οὐδ' ἂν τέτοις ἐπί-
 στευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὓς νῦν ἔχοντες
 παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡσυχᾶμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμεῖς
 ἐώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς
 ἔσεσθε οἷς χρὴ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν ду-
 νήσεσθε ἢν τι ἐπιλανθάνωνται. Τὸς δ' ἀ-
 παιδεύτας παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμι
 ἂν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἰ τι πλεον ἂν
 ὠφελήσῃ λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδρα-
 γαθίαν, ἢ τὸς ἀπαιδεύτας μουσικῆς ᾄσμα
 καλῶς ἀσθὲν εἰς μουσικὴν. Οἱ μὲν τοιαῦ-
 τα διελέγοντο.

Ὁ δὲ Κυζάρης πάλιν πέμπων ἔλε-
 γεν ὅτι ἔξαμαρτάνοι διατρίβων, καὶ ἐκ ἄγων
 ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸς πολέμιους. Καὶ ὁ
 Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγελοῖς,

etiam eorum quae olim didicerant obli-
viscuntur, tum *demum* verba fundendo
possit homines extemplò bellicosos effi-
cere, res *sanè* omnium facillima fuerit,
eam virtutem et discere et docere, quae
inter homines maxima est. Nam ego
certè, inquit, nè hos quidem, quos jam
ducimus et apud nosmetipsos *olim in bel-
li studio* exercuimus, firmos futuros esse
polliceri mihi ausim, nisi vos etiam prae-
sentes intuerer, qui exemplo eis eritis,
quales esse oporteat, et suggerere pote-
ritis, si quod obliti fuerint. Eis verò,
qui ad virtutem omninò instituti non
sunt, mirum mihi *sanè* videatur, Chry-
santa, si quid plus oratio praeclarè habi-
ta ad fortitudinem profuerit, quàm musi-
cae imperitis benè cantatum carmen ad
musicam *percipiendam*. Hujusmodi qui-
dem illi inter se sermones habebant;

Cyaxares autem denuò per nuntios
significat, *Cyrum* perperam facere qui
tempus tereret, et non quàm primùm in
hostes duceret. Tum verò Cyrus nun-

tiis respondit, Sciat planè Cyaxares, inquit, nondum tot hostes, quot oporteat, castris egressos esse; atque hoc coram omnibus ei renunciate: quando tamen illi *sic* videtur, *copias* jam ducturus sum. Haec loquutus, ad deos precatus, exercitum produxit. Cumque celerius etiam ducere coepisset, praeibat ipse, milites sequebantur, servatis *illi* quidem ordinibus, quòd et tenerent et studiosè rationem ordines in progrediendo servandi exercuerint; et praesentibus animis, quòd alii alios aemularentur, quòd corpora *eorum* laboribus adsuefacta et *firmitata* essent, quodque praefecti essent omnes qui primi in acie stabant; et libenter *denique*, quòd prudentiâ valerent: sciebant enim, et jampridem didicerant, tutissimum esse facillimumque cominùs hostes invadere, praesertim qui sagittarii sint, et jaculatores, et equites.

Cumque adhuc extra *ictum* telorum essent, Cyrus *hanc* tesseram *militibus* dari iussit, JUPITER AUXILIARIS ET DUX. Cùm autem tessera vicissim reddita ad Cyrum rediisset,

ΑΛΛ' ΕΥ ΜΕΝ ΊΣΩ, ἔφη, ὅτι ἔπω εἰσὶν ἔξω
 ὅσους ἔδει· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ
 ἐν ἅπασιν· ὅμως δὲ ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ,
 ἄζω ἤδη. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ προσευξάμε-
 νος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στρατεύμα. Ὡς δ'
 ἤρξατο ἄγειν ἔτι θαῖλλον, ὁ μὲν ἠγεῖτο, οἱ
 δ' εἶποντο, εὐτάκτως μὲν, διὰ τὸ ἐπί-
 σταθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πο-
 ρεύεσθαι· ἐρρώμένως δὲ, διὰ τὸ φιλονείκως
 ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ διὰ τὸ τὰ σώ-
 ματα ἐκπεπονηθῆναι, καὶ διὰ τὸ πάντας
 ἄρχοντας τὰς πρωτοστάτας εἶναι· ἠδέως
 δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσαντο γὰρ,
 καὶ ἐκ πολλῶ ἔτῳς ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφα-
 λέστατον εἶναι καὶ ῥᾶστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς
 πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ
 ἀκοντισαῖς, καὶ ἰππεῦσιν.

Ἔως οὖν ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγ-
 γύα ὁ Κῦρος σύνθημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜ-
 ΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ἩΓΕΜΩΝ. Ε-
 πεὶ δὲ πάλιν ἦκε τὸ σύνθημα ἀνταποδι-

122 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

δόμενον, ἐξῆρχεν αὖ Διοσκύροις παιᾶνα
 τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσεβῶς πάντες
 συνεπήχησαν μεγάλη τῇ φωνῇ· ἐν τῷ
 τοιάτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἤτλον τὸς
 ἀνθρώπους φοβῶνται. Ἐπεὶ δὲ ὁ παιᾶν
 ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι οἱ ὁμότιμοι φα-
 δροὶ, καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες ἀλλή-
 λους, ὀνομάζοντες παρασάτας, ἐπισάτας,
 λέγοντες πολὺ τὸ, Ἀγετε ἄνδρες φίλοι,
 Ἀγετ' ἄνδρες ἀγαθοὶ, παρεκάλουν ἀλλή-
 λους ἔπεσθαι. Οἱ δ' ὀπίσθεν, αὐτῶν ἀκού-
 σαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις
 ἡγεῖσθαι ἐρρώμένως. Ἦν δὲ μεσὸν τὸ στρα-
 τευμα τῷ Κύρῳ προθυμίας, φιλοτιμίας,
 ῥώμης, θάρρους, παρακελευσμῶ, σωφροσύ-
 νης, πειθῶς· ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς
 ὑπεναντίοις. Τῶν δ' Ἀσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ
 τῶν ἁρμάτων προμαχῶντες, ὡς ἐγγὺς ἦδη
 προσεμίγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαι-
 νον ἐπὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς τὸ
 ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται, καὶ ἀκοντι-

ibi verò paeana Διοσκύρων *in laudem decantari solitum* exorsus est, et milites universi religiosè magnâ voce unâ canebant: nam in hujusmodi rerum statu, qui religiosi sunt, minùs homines metunt. Paeane absoluto, ὁμότιμοι qui vocantur unâ pergentes, vultu hilari, et *rite tanquam* instituti, oculis in se mutuò converfis, eos qui juxta se, quique post se erant nominatim compellantes, *atque* haec iterantes verba, Heus viri cari, Heus viri fortes, ad sequendum mutuò se adhortabantur. Eos autem cùm audissent, qui ponè sequebantur, vicissim primos ut praesentibus animis praeirent hortabantur. Atque *adèd totus* Cyri exercitus alacritatis, gloriae cupiditatis, roboris, fiduciae, cohortationis, prudentiae, obedientiae plenus erat: quod maximè equidem adversariis terribile puto. Apud Assyrios autem ii, qui de curribus ante aciem primi pugnare solebant, cùm jam propiùs accessit agmen Persicum, currus conscenderunt, et ad copias suas recesserunt: sagittarii

verò, et jaculatores, et funditores tela sua multò prius emisère quàm *ad hostem* pervenire possent. Ubi autem Persae inruentes *jam* tela conculcarent, tum Cyrus *ità* loquutus est: Jam, viri fortissimi, celerius *vestrùm* aliquis procedens fui det specimen, et *aliis idem* significet. Et illi quidem hoc *aliis* tradiderunt; prae alacritate autem et ardore animi et manum conferendi studio, currere quidam coeperunt: atque adeò tota simul phalanx *eos* curriculò secuta est. Ipse Cyrus etiam gradatim incedere oblitus, cursu praeibat; et simul clamabat, Quis sequitur? Quis vir fortis? Quis primus virum prosternet? Quod illi cùm audissent, hoc ipsum proferebant; adeoque per universos, ut *ipse* cohortari inceperat, *ità vox haec* didita erat; Quis sequetur? Quis fortis? Hoc igitur Persae cum impetu in congressum ferebantur: hostes verò non ampliùs subsistere poterant, sed terga vertentes ad munitionem fugâ se recipiebant. Persae contrà ad *ipsos castrorum* aditus insequuti, dum il-

5α
 βέλ
 όντι
 βελ
 ρισο
 τόν
 δοσα
 κή τ
 ξαντ
 λαγ
 λαθό
 έφθέγ
 Τίς τ
 κέσαν
 δια π
 έχώρε
 μέν δ
 ροντο
 μένειν,
 έρυμα.
 όως έπ

ςαί, καὶ σφενδονηταὶ αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ
 βέλη πολλῶ πρὶν ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπι-
 όντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιεμένων
 βελῶν, ἐφθέγγατο δὴ ὁ Κῦρος. Ἄνδρες ἄ-
 ριστοι, ἥδη θάτλόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυ-
 τὸν καὶ παρεγγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδί-
 δosan τῷτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ μένης
 καὶ τῷ σπεύδειν συμμίζαι, δρόμους τινὲς ἤρ-
 ζαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φά-
 λαξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἐπι-
 λαθόμενος τῷ βάδην, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα
 ἐφθέγγετο, Τίς ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός;
 Τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀ-
 κέσαντες, τὸ αὐτὸ τῷτο ἐφθέγγοντο· καὶ
 διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παρηγγύα, οὕτως
 ἐχώρει. Τίς ἔψεται; Τίς ἀγαθός; Οἱ
 μὲν δὴ Πέρσαι ὅτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέ-
 ροντο· οἱ γεμὴν πολέμιοι οὐκέτι ἐδύναντο
 μένειν, ἀλλὰ σφαφέντες ἔφευγον εἰς τὸ
 ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατὰ τὰς εἰς-
 ὁδὸς ἐπόμενοι, ὠθεμένων αὐτῶν, πολλὰς

126 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Γ'.

ἀπέκτεινάν· τὲς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμ-
 πίπλοντας ἐπείσπηδῶντες ἐφόνευσον, ἄνδρας
 ὁμῶς καὶ ἵππους· ἓνα γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς
 τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνει-
 πεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἱππεῖς,
 ὀρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τὲς ἵππους
 τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τέτους.
 Εἰθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν,
 καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τῆς
 ἐρύματος τῶν Ασυρίων ἐσηκότες ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκον-
 τίζειν εἰς τὲς ἀποκτείνουσας ὅτε ἐφρόνουν,
 ὅτ' ἐδύναντο, διὰ τε τὰ δεινὰ ὄράματα καὶ
 διὰ τὸν φόβον. Τάχος δὲ καὶ καταμαθόντες
 τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφώτας πρὸς τὰς
 εἰσόδους τῆς ἐρύματος, ἐτράποντο καὶ ἀπὸ τῶν
 κεφαλῶν ἔφευγον. Ἰδῶσαι δὲ αἱ γυναῖκες
 τῶν Ασυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν
 ἦδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, καὶ ἔθεον
 ἐκπεπληγμέναι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχου-
 σαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι καταρρήγνύμεναι

li se protrudendo premerent, multos occiderunt: et in eos, qui in fossam delaberentur, insilientes, viros simul et equos interfecerunt: nam currus quidam in fugâ coacti sunt in fossas decidere. Haec cùm Medorum etiam cernerent equites, in hostium equitatum intruebant: at hi eorum quoque impetum declinabant. Ibi verò et equorum et hominum persecutio, et caedes utrorumque evenit. Assyrii autem qui intra munitionem supra caput fossae constiterant, de sagittis et jaculis in eos emittendis, qui *suos* occidebant, nec cogitabant, nec *itâ quidem facere* poterant, cùm ob terribilia *ista* spectacula, tum propter metum. Cumque mox etiam animadvertissent quosdam Persas ad munitionis aditus perrupisse, terga vertebant et à partibus *fossarum* editioribus diffugiebant. Ubi verò et Assyriorum et sociorum uxores viderunt etiam in castris jam fugam fieri, clamorem tollebant, discurrebantque *hinc inde* consternatae, aliae liberos habentes, juvenili aetate aliae, vestes discindentes, ora dilaniantes, obsecrantesque eos qui-

128 CYRI INSTIT. III.

buscunque occurrerent, nè se fugiendo defererent, sed et liberos, et ipsas uxores, et seipsos tuerentur. Atque hìc *demum* reges ipsi qui cum fidissimis ad *castrorum* aditus constiterunt, consensu eminentioribus locis, et pugnabant ipsi, et alios cohortando excitabant. Cyrus autem ubi quid ageretur animadvertit, veritus nè si etiam intrò vi perirerent, pauci cùm essent à multis detrimenti aliquid caperent, extra telorum ictus pedem referrent, dictoque audientes essent, edixit. Ibi tum agnovisset aliquis *Persas*, qui ὁμότιμοι appellantur, etiam ità institutos, ut oporteret: nam et ipsi celeriter parebant, et aliis *idem* celeriter denuntiabant. Cumque jam extra telorum ictus essent, suo *eorum* quisque loco constiterunt aptius multò, quàm soleat canentium saltantiumque coetus, quòd accuratè nòrint quo quemque loco stare oporteret.

τῶν
πα
κα
τέκ
δὴ
τοῖς
ἐπὶ
τῶν
ὁ Κ
βιάσ
σφαλ
γεῖν
ἐγνώ
μένως
θοντο,
λον.
κατὰ
ὥς εἶδ

το

τὲς πέπλους, καὶ δρυπλόμεναι, καὶ ἱκετεύσαι
 πάντας ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν
 καταλιπόντας αὐτάς, ἀλλ' ἀμύναι καὶ
 τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Εἰθα
 δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτά-
 τοις πάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες
 ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω
 ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δέσας μὴ εἰ καὶ
 βιάσαιντο εἰσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν
 σφαλεῖέν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνά-
 γειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Εἰθα δὴ
 ἔγνω τις ἂν τὲς ὁμοτίμους καὶ πεπαιδευ-
 μένους ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπεί-
 θοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελ-
 λον. Ὡς οἱ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔφησαν
 κατὰ χώραν πολλῷ μᾶλλον χορῶ, ἀκρι-
 βῶς εἰδότες ὅπῃ ἔδει ἕκασον γενέσθαι.

X

I

X E

I

ΧΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'.

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER QUARTUS.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον
αὐτῷ σὺν τῷ στρατεύματι, καὶ δηλώσας
ὅτι ἔτοιμοί εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρ-
χοιτο, ὡς εἶδεις ἐξήει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδό-
κει καλῶς ἔχειν, καὶ κατεστρατοπεδεύσατο·
φυλακὰς τε καταστησάμενος, καὶ σκοπὸς
προπέμφας, τὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλε-
σε τὰς ἑαυτῷ στρατιώτας, καὶ ἔλεξε τοιαύδε·
“ Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τὰς θεὰς
“ ἐγὼ τε ἐπαινῶ ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς
“ πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχί-
“ καμεν καὶ σωτηρίας. Τύττων μὲν ἔν χρεῖ
“ χαριστήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς θεοῖς
“ ἀποτελεῖν. Εγὼ δὲ σύμπαντας μὲν
“ ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· (τὸ γὰρ γεγεννημένον
“ ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέ-

XENOPHONTIS

DE

CYRI

INSTITUTIONE

LIBER QUARTUS.

CYRUS, ubi paulisper istic cum exercitu constitisset, ac *suos* paratos esse declarâisset ad pugnandum, si quis *castris* egredi vellet, exeunte nemine, *suos* eò, quò commodum *ipsi* visum est, abduxit, et castra metatus est: cumque locâisset excubias, et speculatores praemisisset, in medio stans suos convocavit milites, et hujusmodi orationem habuit: “Primùm
“ equidem, Persae, deos laudibus quàm
“ possum maximis veneror, atque vos
“ omnes *pariter eos*, ut arbitror, *venere-*
“ *ramini*: quippe qui et victoriâ potiti
“ sumus et salute. Et ob haec quidem
“ diis gratias, quibuscunque rebus pos-
“ sumus, persolvere *nos* oportet. Vos
“ autem equidem omnes jam collaudo:
“ (nam quae *jam* gesta res est, cum ves-
“ trum *ea* omnium decore confecta est)

134 CYRI INSTIT. IV.

“ verum ubi ex iis à quibus par est sci-
 “ scitatus fuero, quibus quisque se dig-
 “ num praebuit, tunc debitum cuique
 “ honorem conabor et verbis et ipsâ re
 “ tribuere. De Chryfantâ verò cohör-
 “ tis praefecto mihi proximo perconta-
 “ ri alios non necesse habeo, cum ipse
 “ norim qualem se praebuit. Nam alia
 “ quidem, quaecunque vos etiam omnes
 “ *fecisse* arbitror, praestitit: et cum ego
 “ pedem referre iussi, compellato nomi-
 “ natim ipso, etsi gladium sustulerat il-
 “ le, ut percussurus hostem, statim *ta-*
 “ *men* mihi paruit, eoque omisso quod
 “ facturus erat, ut iusseram fecit: nam
 “ et ipse *suos* abduxit, et aliis *idem fa-*
 “ *ciendum* studiosè admodum significa-
 “ vit: adeò ut priùs extra teli iactum
 “ cohortem collocaret, quàm hostes a-
 “ nimadverterent, nos pedem referre,
 “ quamque arcus tenderent, et palta in
 “ nos ejacularentur: *unde fit* ut et ipse
 “ illaesus sit, et milites suos per obedi-
 “ entiam incolumes praestet. Alios au-

“ λεςαι) ὦν δι' ἕκαστος ἄξιος, ἐπειδὴν
 “ παρ' ὦν προσήκει πύθωμαι, τότε τὴν
 “ ἄξιαν ἐκάσω καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσο-
 “ μαι ἀποδιδόναι. Τὸν δ' ἐμὲ ἐγγύτατα
 “ ταξίαρχον Χρυσάνταν οὐδὲν παρ' ἄλ-
 “ λων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς
 “ οἶδα οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσα περ
 “ οἶμαι καὶ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ'
 “ ἐγὼ παρηγγύησα ἐπανάγειν, καλέσας
 “ ὀνομασί αὐτὸν, ἀνατεταμένος ἔτος τὴν
 “ μάχαιραν, ὡς παίσων πολέμιον, ὑπή-
 “ κχσέ τε με εὐθύς, καὶ ἀφείς ὃ ἐμελλε
 “ ποιεῖν, τὸ κελευόμενον ἐπρατίεν· αὐ-
 “ τὸς τε γὰρ ἐπανήγαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις
 “ μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα· ὥστ'
 “ ἐφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας
 “ πρὶν τῶς πολεμίους κατανοῆσαί τε ὅτι
 “ ἀναχωρῶμεν, καὶ τάχα ἐντείνασθαι, καὶ τὰ
 “ παλὰ ἐπαφεῖναι· ὥστ' αὐτὸς τε ἀβλα-
 “ βῆς, καὶ τῶς ἑαυτῷ ἄνδρας ἀβλαβεῖς διὰ
 “ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἀλλοὺς

“ δ', ἔφη, ὁρῶ τετρωμένους, περὶ ὧν ἐγὼ
 “ σκεψάμενος ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐτρώθησαν,
 “ τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφα-
 “ νῆμαι. Χρυσάνταν δέ, καὶ ἐργάτην τῶν
 “ πολεμικῶν, καὶ φρόνιμον, καὶ ἄρχεσθαι
 “ ἱκανὸν καὶ ἄρχειν, χιλιαρχία μὲν ἦδη
 “ τιμῶ. ὅταν δέ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν ὁ θεὸς
 “ δῶ, ἔτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτῷ. Καὶ
 “ πάντας δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἔφη, ὑπο-
 “ μνήσαι. ἃ γὰρ νῦν εἶδετε ἐν τῇ μάχῃ
 “ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμύμενοι μήποτε παύ-
 “ σῃσθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρί-
 “ νητε, πότερον ἢ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ
 “ φυγὴ σώζει τὰς ψυχὰς, καὶ πότερον οἱ
 “ μάχεσθαι θέλοντες, ῥᾶον ἀπαλλάτ-
 “ τουσιν ἢ οἱ ἔκ ἐθέλοντες, καὶ ποῖαν τινὰ
 “ ἡδονὴν τὸ νικᾶν παρέχει. ταῦτα γὰρ
 “ νῦν ἄριστα κρίναιτ' ἂν, πεῖρ᾽ ἂν τε αὐ-
 “ τῶν ἔχοντες, καὶ ἄρτι γεγεννημένους τῷ
 “ πράγματι. Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη,
 “ αἰεὶ διανοόμενοι, βελτίους ἂν εἴητε. νῦν

“ tem *quosdam*, inquit, vulneratos vi-
 “ deo, de quibus, ubi consideravero quo
 “ tempore vulnera acceperint, tum *dè-*
 “ *mum* sententiam *meam* aperiam. Chry-
 “ fantam verò, et in rebus bellicis stre-
 “ nuum, et prudentem, et ad accipien-
 “ dum imperium et imperandum idone-
 “ um, in presentiâ quidem honore tri-
 “ bunatûs adficio; et cùm deus aliquid
 “ etiam aliud boni largietur, nè tunc
 “ quidem ejus obliviscar. Quin vos eti-
 “ am universos, ait, admonitos volo:
 “ nam quae modò in hâc pugnâ vidistis,
 “ ea vobis in animis vestris nunquam
 “ non cogitanda sunt, ut ipsi semper sta-
 “ tuatis, utrùm virtus an fuga vitam ma-
 “ gis conservet, et utrùm ii qui pugna-
 “ re volunt, faciliùs se *pugnae* discrimi-
 “ ne defunctos praestent, an illi qui *pug-*
 “ *nare* nolunt, et cujusmodi voluptatem
 “ adferat victoria: de his enim optimè
 “ jam statuere possitis, cùm et periculum
 “ vosmet ipsi feceritis, et res *ipsa* re-
 “ cens gesta sit. Atque haec si usque
 “ animo verferis, ait, meliores evasuri

138 CYRI INSTIT. IV.

“ estis : nunc, ut deo cari, et fortes, et
 “ prudentes viri, coenam instruite, diis
 “ libate, paeana praecinite, simul *ut fiat*
 “ id quod denuntiaturum est providete.”

Haec cùm dixisset, equo conscenso
 provectus est ; atque ubi ad Cyaxarem
 venisset, et cum eo communem *ex gra-*
tulatione mutuâ, ceu par erat, volupta-
 tem cepisset, quaeque gererentur ibi vi-
 disset, ac num aliquâ ipsi re opus esset
 rogâisset, suum ad exercitum revectus est.
 Et Cyri quidem milites posteaquam coe-
 nati essent, et excubias locâssent, uti con-
 veniebat, quieti se dederunt. Assyrii ve-
 rò, quorum nimirum et princeps, et cum
 eo ferè fortissimus quisque occubuerat,
 universi animis concidebant, multi eti-
 am eorum ex castris noctu diffugiebant.
 Haec autem cùm Croesus caeterique eo-
 rum socii viderent, animis deficiebant :
 nam erant omnia quidem dira : maximum
 verò maerorem omnibus praebebat, quod
 ea natio, quae in exercitu principatum
 teneret, penè alienatâ esse mente vide-

“ δ
 “ φ
 “ δ
 “ γ
 “ π
 ἥλα
 ηοδ
 κει
 εις
 ἀμφ
 κας
 Οἱ δ
 τος,
 ἡθύμ
 δραστ
 πέδδ
 καὶ
 πάντ
 πᾶσι
 φῦλα

“ δὲ, ὡς καὶ θεοφιλεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώ-
 “ φρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ σπον-
 “ δὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παιᾶνα ἐξάρ-
 “ χετε, καὶ ἅμα τὸ παραγγελλόμενον
 “ προνοεῖτε.”

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον
 ἦλσε· καὶ πρὸς Κυαζάρην ἐλθὼν, καὶ συν-
 ηθεῖς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἰδὼν τὰ-
 κεῖ καὶ ἐρόμενος εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν
 εἰς τὸ ἑαυτοῦ σράτευμα. Καὶ οἱ μὲν δὴ
 ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλα-
 κὰς κατασησάμενοι ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν.
 Οἱ δὲ Ασσύριοι, ἅτε τεθνηκότος τοῦ ἄρχον-
 τος, καὶ χεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων,
 ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδί-
 δρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ σρατο-
 πέδου. Ὁρῶντες δὲ ταῦτα ὁ, τε Κροῖσος
 καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι αὐτῶν, ἠθύμουν·
 πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν δὲ
 πᾶσι πλείστην παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγόμενον
 φῦλον τῆς σραλίας διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς

140 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

γνώμας· ἔτῳ δὴ ἐκλείπῃσι τὸ στρατόπε-
 δον, καὶ ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα
 ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν
 πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιάζει ὁ
 Κῦρος τὰς Πέρσας πρώτας· καταλέλειπτο
 δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα,
 πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἄμαξαι πολ-
 λῶν ἀγαθῶν μεσαί· ἐκ δὲ τήτου διέβαινον
 ἡδὴ καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαζάρην Μῆδοι πάντες,
 καὶ ἡρισοποιῶντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ δὲ ἡρίση-
 σαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τὰς ἑαυτοῦ τα-
 ξιάρχους, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἶά μοι δο-
 κᾷμεν καὶ ὅσα ἀγαθὰ, ὧ ἀνδρες, ἀφείναι,
 θεῶν ἡμῖν ταῦτα δίδόντων. Νῦν γὰρ ὅτι
 μὲν οἱ πολέμιοι φοβέμενοι ἡμᾶς ἀποδεδρά-
 κασιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύματι
 ὄντες ἐκλιπόντες τήτο φευγῶσι, πῶς τέ-
 τας οἶεται ἂν τις μείναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν
 τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵτινες δὲ ἀπειροὶ ἡμῶν ὄν-
 τες ἔχ' ὑπέμειναν, πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομεί-
 νοιεν, ἐπεὶ ἡτλήνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ'

batur: itaque castra deferunt, et noctu discedunt. Ubi verò illuxisset, et castra hostium à militibus vacua cernerentur, mox Cyrus Persas primos *ed* traducit: ab hostibus autem multae oves, bovesque multi, multa etiam bonis multis referta plaustra relicta erant: deinde Medii quoque qui erant cum Cyaxare jam *in ea* transierunt omnes, ibique prandium parârunt. Cùm autem pransi essent, Cyrus suos cohortium praefectos convocavit, et in hunc modum loquutus est: Qualia, viri, quantaque bona, divinitùs nobis oblata, dimittere videmur? Jam enim videtis ipsi, metu nostrî permotos hostes in fugam se conjecisse: qui autem munitionibus, in quibus erant, desertis fugam capiunt, hos quonam modo possit existimare quisquam substitutos, ubi nos in planitie viderint? Qui *nos item* minimè sustinuerunt, cùm nec dum experti nos essent, quo pacto nunc sustinebunt, cùm et victi, et multis à nobis incommodis adfecti sunt? Et quorum for-

tissimi *quique* occiderunt, quomodo illorum vilissimi nobiscum pugnare velint? Et *hic* quidam, Cur igitur non quàm celerimè, inquit, *eos* persequimur, cùm *tanta* nobis bona manifestè adeò offerantur? Respondit ille, Quoniam equis adhuc nobis opus est: hostium enim qui praestantissimi sunt, quos nobis commodum maximè esset vel capere vel occidere, *domum* equis vecti redeunt: quos deorum ope nos in fugam quidem vertere potuimus, at non *sumus* ad eos persequendo capiendos idonei. Cur igitur, inquiunt, non Cyaxarem accedis, atque haec ipsi exponis? Et ille, Vos ergò, ait, omnes unà me sequimini, ut omnibus nobis haec placere videat. Tum verò universi *Cyrum* sequebantur, et quae viderentur ad rem, quam postulabant, adcommodata dicebant.

Et Cyaxares, partim quòd illi *hàc de re* sermonem primi iniecissent *iis* quasi subinvidebat; partim, rectè se fortasse facturum existimabat, si rursùm periculum non adiret: (nam et ipse hilaritati se tunc dedebat, et de caeteris Medis

ἡμῶν
πολὺν
χεοῖ
Τί ἔν
γε οὐ
πεν,
κράτι
ρὸς ἡ
ἰππω
σὺν θ
ἰκανο
ζάρε
έπεσ
σιν ὕ
τε π
εἶναι
Κ
ἡρχο
δὲ ἴσ
λιν κ
θυμί

ἡμῶν πεπόνθασιν; Ὡν δὲ οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς οἱ φαυλότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; Καί τις εἶπε, Τί ἔν ἐ διώκομεν ὡς τάχιστα, καλαδῆλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὅς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, ὅς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἵππων νέονται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς ἱκανοί, διώκοντες δὲ αἰρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί ἔν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαζάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὅς εἶπε, Συνέπεσθε τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Ἐκ τούτου εἰποντό τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κυαζάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τοῦ λόγου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δὲ ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὧν, καὶ τῶν ἄλλων

Μήδων ἑώρα πολλὰς τὸ αὐτὸ τῷτο ποι-
 ῶντας) εἶπε δ' ἔν ᾧδε, “ Ἀλλ', ᾧ Κῦρε,
 “ ὅτι μὲν μάλισα ἀνθρώπων μελετᾶτε
 “ ὑμεῖς οἱ Πέρσαι πρὸς μηδεμίαν ἡδονήν
 “ ἀπλήσως διακεῖσθαι, καὶ ὁρῶν καὶ ἀκούων
 “ οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τῆς μεγίστης ἡδονῆς
 “ πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι.
 “ Μείζω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις
 “ εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγεγέννηται;
 “ Ἦν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχῶμεν, σω-
 “ φρόνως διαφυλάττωμεν αὐτήν, ἴσως δυ-
 “ ναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως εὐδαιμονῶντες γη-
 “ ρᾶν· εἰ δ' ἀπλήσως χρώμενοι ταύτῃ,
 “ ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν,
 “ ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν ἅπερ πολλοὺς μὲν
 “ λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι, διὰ τὸ
 “ εὐτυχεῖν ἐκ ἐθέλοντας παύεσθαι πλέ-
 “ οντας ἕως ἂν ἀπόλωνται· πολλὰς δὲ νί-
 “ κης τυχόντας, ἑτέρας ἐφιεμένους, καὶ
 “ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ
 “ μὲν οἱ πολέμιοι ἤτις ὄντες ἡμῶν ἔφευ-

complures hoc ipsum facere videbat) itaque in hunc modum respondit, “ Enim-
 “ verò, Cyre, vos Persas *omnium* homi-
 “ num maximè id operam dare, ut insa-
 “ tiabili nullius voluptatis cupiditate te-
 “ neamini et oculis et auditu comper-
 “ tum habui: mihi verò multò magis
 “ expedire videtur, maximâ continenter
 “ frui voluptate. Quid autem volupta-
 “ tem hominibus majorem adfert, quàm
 “ prospera fortuna, quae *quidem* hoc
 “ tempore nobis obtigit? Si ergò, cùm
 “ prosperâ utamur fortunâ, prudenter
 “ eam conservemus, in vitâ fortassè be-
 “ atâ sine periculis senescere possimus:
 “ sin hâc minimè satiati, aliam ex aliâ
 “ persequi conabimur, videte, nè idem
 “ nobis accidat, quod accidisse multis in
 “ mari dicitur, ut, propterea quòd bo-
 “ nâ usi sint fortunâ, finem navigandi
 “ facere nollent, donec *naufragio* inte-
 “ rirent; itidemque multis, qui victori-
 “ am adepti, dum alteram expeterent,
 “ priorem etiam amiserunt. Nam si hos-
 “ tes, pauciores cùm nobis essent, in fu-

“ gam se dederunt, fortassè et persequi
 “ pauciores tutum esset : nunc verò con-
 “ fideres *velim*, cum quantulâ ipforum
 “ parte *nos* omnes congressi vicerimus;
 “ caeteri autem pugnâ abstinebant; quos
 “ si ut pugnent non cogemus, et nostrum
 “ et sui ipforum ignari, propter impe-
 “ ritiam et animi mollitiam discedent:
 “ sin animadvertent, nihilo se minùs in
 “ periculo fore, si abeant, quàm si resis-
 “ tant, *vide*, nè cogamus eos ut etiam
 “ praeter animi sententiam fortiter se
 “ gerant. Nam scire debes, non magis
 “ illorum uxores ac liberos capiendi te
 “ cupidum esse, quàm illi servandi sint
 “ *cupidi*. Etiam fues cogita, posteaquam
 “ conspectae sunt, cum prole *sua* fuge-
 “ re, tametsi multae numero sint: cùm
 “ verò quis de pullis earum venetur ali-
 “ quem, non *jam* amplius, nè si una qui-
 “ dem sit, fugit, sed eum qui capere co-
 “ natur invadit. Nunc quidem cùm se-
 “ se in munitionem incluserint, potesta-
 “ tem nobis fecêre velut è penu quo-
 “ dam promendi et pugnandi cum tanto
 “ eorum numero, quanto nobis visum

“ γο
 “ λᾶ
 “ τᾶ
 “ κα
 “ μέ
 “ ὄντ
 “ μα
 “ κῆ
 “ νο
 “ καὶ
 “ Ια
 “ γυν
 “ ἢ ἐκ
 “ σῦες
 “ πολ
 “ δᾶν
 “ οὐκέ
 “ σα,
 “ πειρ
 “ σαντ
 “ ταμι

“ γον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τὰς ἡτῆρας ἀσφα-
 “ λῶς εἶχε· νῦν δὲ κατανόησον πὸς ὧ αὐ-
 “ τῶν μέρει πάντες μαχεσάμενοι νενική-
 “ καμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἅμαχοι εἰσὶν· οὓς εἰ
 “ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνο-
 “ ῦντες καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτὰς, δι' ἀμαθίαν καὶ
 “ μαλακίαν ἀπίασιν· εἰ δὲ γινώσκονται ὅτι
 “ καὶ ἀπιδόντες ἔδδεν ἡτῆλον κινδυνεύουσιν ἢ μέ-
 “ νοντες, ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτὰς,
 “ καὶ εἰ μὴ βέλονται, ἀγαθὸς γενέσθαι.
 “ Ἰοῦσι γὰρ ὅτι ἔσὺ μᾶλλον τὰς ἐκείνων
 “ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐπιθυμεῖς λαβεῖν,
 “ ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι. Εὐνόει δὲ ὅτι καὶ αἱ
 “ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι καὶ
 “ πολλαὶ οὔσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπει-
 “ δὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾷ τι τῶν τέκνων,
 “ οὐκέτι φεύγει, οὐδ' ἦν μία τύχη οὔ-
 “ σα, ἀλλ' ἴεται ἐπὶ τὸν λαμβάνειν
 “ πειρώμενον. Καὶ νῦν μὲν ἐπικαλακλεί-
 “ σαντες ἑαυτὰς εἰς ἔρυμα, παρέχον ἡμῖν
 “ ταμιεύεσθαι, ὥστε ὑπόσοις ἐβουλόμεθα

“ αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δὲ ἐν εὐρυχωρίᾳ
 “ πρόσμιεν αὐτοῖς, καὶ μαθήσονται, χωρὶς
 “ γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον ἡμῖν,
 “ ὥσπερ νῦν, ἐναντιῶσθαι, οἱ δ' ἐκ πλα-
 “ γίης, καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς ἐτέρας πλαγίου, οἱ
 “ δὲ καὶ ὀπίθεν· ὅρα μὴ πολλῶν ἐκάστω
 “ ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι.
 “ Πρὸς δ' ἔτι, ἔφη, ὃ βελτοῖμην ἂν ἔγωγε
 “ νῦν ὁρῶν Μήδης εὐθυμεμένους, ἐξαναση-
 “ σας ἀναγκάζειν κινδυνεύουστας ἵεναι.”

Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ
 μηδένα σὺ γε ἀναγκάσης, ἀλλὰ τὸς ἐθέ-
 λοντάς μοι ἔπεσθαι δός· καὶ ἴσως ἂν σοὶ καὶ
 τῶν σῶν φίλων τούτων ἐκάστω ἡκοίμεν ἄ-
 γοντες ἐφ' οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ
 μὲν γὰρ πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων
 ὃ διωζόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοι-
 μεν;) ἢν δέ τι ἢ ἀπεχισμένον τῆς στρατεύ-
 ματος λάβωμεν, ἢ τι ὑπολειπόμενον, ἡξο-
 μεν πρὸς σε ἄγοντες. Εὐνόει δὲ, ἔφη, ὅτι
 καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέου, ἦλθομεν, σοὶ

“ effet : at si latâ in planitie ad ipsos ac-
 “ cedemus, divisisque copiis discent, par-
 “ tim nobis à fronte, quemadmodum
 “ modò *accidit*, obistere, partim ab la-
 “ tere uno, partim ab altero, partim eti-
 “ am à tergo; vide, nè cuique nostrum
 “ multis et oculis et manibus futurum
 “ sit opus. Praetereà nolim equidem,
 “ inquit, cùm Medos nunc hilaritati in-
 “ dulgere videam, *eos* surgere iussos ad
 “ periculosum iter cogere.”

Et Cyrus respondens, Neminem ve-
 rò, coëgeris, inquit; sed illos da *tantum*,
 qui me libentes sequentur: et fortassis
 ità redibimus, ut tibi et amicis hisce tu-
 is singulis adferamus ea, quae grata om-
 nibus futura sunt. Copias enim hostium
confertim omnes nos certè non persequemur;
 (nam quo pacto eas adsequi possi-
 mus?) verum si quid vel avulsum ab exer-
 citu nacti erimus, vel à tergo relictum,
id ad te redeuntés adducemus. Cogita
 verò, inquit, nos etiam, quoniam tu ro-
 gabas, longo venisse itinere, tibi uti rem

150 CYRI INSTIT. IV.

gratam faceremus: itaque te vicissim nobis gratificari aequum est, ut et *ipsi* aliquo cum emolumento domum redeamus, et omnes ad thesaurum tuum non respiciamus. Hic Cyaxares, At verò si quis, inquit, libens te sequatur, equidem tibi gratiam quoque habiturus sim. Mitte igitur mecum quendam de *tuis* hisce fide dignis, qui tu quae jusseris exponat. Age verò, inquit, quemcunque horum volueris accipe. Ibi fortè *Medus* ille aderat, qui aliquando cognatum se Cyri dixerat, et osculum *ab eo* tulerat. Subjiciens itaque mox Cyrus, Sufficit, inquit, hic mihi quidem. Et is ergò te sequatur, ait: Tuque adeò dicito, ait, ut eat cum Cyro qui volet. Atque ità recepto *Cyrus* ad se homine exivit. Cumque egressus esset, statim dixit Cyrus, Jam sanè tu declarabis verumne sis loquutus, cùm te diceres voluptatem ex adspectu mei capere. Nequaquam verò à te discedam, inquit Medus, si hoc *quidem* dicis. Et Cyrus, Ergone caeteris, ait, *haec* prompto animo expones? Ille

χαρ
δίχα
τι ο
θησο
ἐλεξ
ἐθέλ
δείην
ξιοπι
σειλ
λης
ποτέ
παρ
ἐφη,
σοὶ ἐ
λοντα
τὸν ὁ
ὁ Κῶ
ληθῆ
νος.
δος, ε
Οὐκ ἔν

χαριζόμενοι, μακρὰν ὁδόν· καὶ σὺ ἔν ἡμῖν
 δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές
 τι οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν
 θησαυρὸν πάντες ὀρῶμεν. Ενταῦθα δὴ
 ἔλεξεν ὁ Κυαζάρης, Ἀλλ' εἶγε μέντοι
 ἐθέλων τις ἔποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰ-
 δείν ἂν. Σύμπεμψον τοίνυν μοι τῶν ἀ-
 ξιοπίστων τέτων τινὰ, ὃς ἐρεῖ ἂν σὺ ἐπι-
 σείλης. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη, ὄντινα ἐθέ-
 λης τέτων. Ενθα δὴ ἐτύγχανεν ὁ φήσας
 ποτὲ συγγενὴς αὐτῷ εἶναι, καὶ φιληθεὶς,
 παρῶν. Εὐθύς ἔν ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀρχεῖ,
 ἔφη, ἔμοιγε ἔτοσί. Καὶ ἔτος τοίνυν, ἔφη,
 σοὶ ἐπέσθω· Καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸν θέ-
 λοντα ἵεναι μετὰ Κύρου. Οὕτω δὴ λαβὼν
 τὸν ἄνδρα ἐξήει. Επεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθύς
 ὁ Κῦρος εἶπε, Νῦν δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀ-
 ληθῇ ἔλεγες, ὅτε ἔφης ἠδεσθαί με θεώμε-
 νος. Οὐκὲν ἀπολείφομαί σε, ἔφη ὁ Μῆ-
 δος, εἰ τῷτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν,
 Οὐκὲν καὶ ἄλλοις προθύμως λέξεις; Κά-

κεῖνος ἐπομόσας, Νῆ τὸν Δί', ἔφη, ἕως
 ἂν γε ποιήσω καὶ σὲ ἡδέως ἐμὲ θεᾶσθαι.
 Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τῷ Κυαζάρους,
 τά τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελε τοῖς
 Μήδοις, καὶ προσετίθει ὅτι αὐτός γε οὐκ
 ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς ἀρίστου καὶ καλλίστου, καὶ
 τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττιονίος δὲ ταῦτα τῷ Κύρῳ, θείως
 πως ἀφικνῶνται ἀπὸ Ὑρκανίων ἄγγελοι.
 Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ὁμοροὶ μὲν τῶν Ασσυρίων
 εἰσὶν, ἔθνος δ' ὃ πολὺ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν
 Ασσυρίων ἦσαν· ἐφιπποὶ δὲ καὶ τότε ἐδόκουν
 εἶναι, καὶ νῦν ἔτι δοκῶσι· διὸ καὶ ἐχρῶντο
 αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι, ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι τοῖς Σκιρίταις· ὕδεν φειδόμενοι αὐ-
 τῶν οὔτ' ἐν πόνοις, οὔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ
 δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν αὐτὰς ἐκέλευ-
 ον ὡς χιλίους ὄντας ἱππέας, ἵνα εἴ τι ὀπι-
 σθεν δεινὸν εἴη, ἐκεῖνοι πρὸ ἑαυτῶν τοῦτ'
 ἔχοιεν. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, ἅτε μέλλοντες
 ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἀμάξας τὰς

interposito jurejurando, Profectò, inquit, donec efficiam, ut etiam tu me libenter adspicias. Tum demùm missus à Cyaxare, cùm alia Medis prompto animo denuntiavit, tum etiam addidit, se sanè à viro praestantissimo et pulcherrimo, atque *etiam*, quod maximum esset, à diis oriundo, abesse nolle.

Dum haec à Cyro geruntur, divinitus quodammodò *accidit ut* ab Hyrcaniis nuntii venirent. Sunt autem Assyrii finitimi Hyrcanii, natio non *illa quidem* magna: quocirca etiam imperio Assyriorum subiecti erant: equites verò *idonei* et tunc habebantur, et adhuc habentur: idcirco utebantur operâ ipsorum Assyrii, quemadmodum Lacedaemonii Sciritarum; nec in laboribus, nec in periculis eis parcentes. Et quidem eo ipso tempore jusserant eos, qui erant equites circiter mille numero, extremum tueri agmen, ut si quid à tergo periculum instaret, id illi ante se subirent. Hyrcanii autem, utpote qui ultimo loco iter facturi erant, etiam currus suos et do-

154 CYRI INSTIT. IV.

mesticos ultimos habebant. Nam pleraeque nationes Asiaticae expeditionem suscipientes familiam secum unà ducunt; et in hâc quidem expeditione Hyrcanii morem hunc servabant. Cumque ad animos eis accidisset, cujusmodi incommodis ab Assyriis afficerentur, et horum principem mortem occubuisse, victos ipsos esse, magnum metum invasisse exercitum, socios animum abjecisse defecisque; haec cùm secum ipsi cogitarent, visum est opportunè defectionem hoc tempore fieri posse, si *cum ipsis* Cyri exercitus *hostes* unà adoriri vellet. Atque *adèd* nuntios ad Cyrum mittunt: hujus enim nomini à praelio maxima celebritas accesserat. Qui autem missi erant, exponunt Cyro, jure se Assyrios odisse, ac si hoc tempore eos adgredi vellent, se quoque socios et duces ipsis itineris futuros: simul commemorabant etiam quo loco res hostium essent, utpote qui eum quàm maximè ad expeditionem *hanc* suscipiendam excitare cupiebant. Et Cyrus eos

ἑαυτῶν καὶ τὰς οἰκέτας ὑσάτους εἶχον.
 Στρατεύονται γὰρ δὴ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν
 ἔχοντες οἱ πολλοὶ μεθ' ὧν περ καὶ οἰκῶσι
 καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Ὑρκάνιοι, οὕ-
 τως. Εὐνοηθέντες δὲ οἶά τε πάχουσιν ὑπὸ
 τῶν Ασυρίων, καὶ ὅτι νῦν τεθναίῃ μὲν ὁ
 ἄρχων αὐτῶν, ἡτλημένοι δ' εἶεν, φόβος δὲ
 πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἱ τε σύμ-
 μαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπο-
 λείποιν· ταῦτα ἐνθυμυζέμενοις ἔδοξεν αὐ-
 τοῖς νῦν καλὸν εἶναι ἀποσῆναι, εἰ θέλοιν
 οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. Καὶ πέμ-
 πουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς
 μάχης τὸ τέττου ὄνομα μέγιστον ἠύξετο.
 Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ ὅτι μισοῖεν
 τὰς Ασυρίους δικαίως, νῦν τε εἰ βέλοιντο
 ἵεναι ἐπ' αὐτὰς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑ-
 πάρξειαν καὶ ἡγήσαντο· ἅμα δὲ πρὸς τέ-
 τοις διηγῶντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχοι,
 οἶα δὴ ἐπαίρειν βεβλόμενοι ὡς μάλιστα στρα-
 τεύεσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο

156 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

αὐτὸς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτὸς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τῷτο ἡγόμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτὸς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ αὔριον ἔωθεν, εἰ εὐζωνοὶ πορεύοιντο, καταλήψοιντο· ὑπὸ γὰρ τῷ ὄχλῳ καὶ τῶν ἀμαξῶν χολῇ πορεύεσθαι αὐτὸς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες, νῦν μικρὸν πορευθέντες ἐσρατοπεδεύκασιν. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Ἐχετε ὅν ὧν λέγετε πισὸν τι, ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύετε; Ὁμήρους γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποιήσον, καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σέ. Ἐκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἢ μὴν, εἰ ἐμπεδῶσιν ἢ λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρήσεσθαι

interrogans, An existimatis, inquit, nos adhuc eos adsequuturos, priusquam intra munitiones se recipiant? nam hoc *ipsum* nos magni infortunii loco ducimus, quod clam nobis aufugerint. Haec verò dicebat, quòd eos magnificentissimè de se sentire vellet. Illi autem responderunt, postridiè etiam manè fieri posse, si expediti pergerent, ut *eos* adsequerentur: prae turbâ enim et plaustris eos lentè iter facere: ac praetereà, inquiunt, quippe quòd nocte superiore vigilâssent, jam paululùm progressi castra metati sunt. Et Cyrus inquit, Ergone pignus quo fidem dictis faciatis aliquod habetis, quod nos doceat, vera vos dicere? Obfides, inquiunt, actutùm *hinc* profecti nocte adducere volumus: tu modò quoque diis testibus *tuam* nobis adstringe fidem, et dextram da, ut ea ad alios etiam adferamus, quae abs te acceperimus. Secundùm haec fidem iis dat, omninò se, ea si praestent quae pollicentur, illos et amicorum et fidorum *hominum* loco ha-

biturum, ut deteriori apud se conditio-
ne non essent, quàm vel Persae vel Me-
di. Atque hâc etiam tempestate videre
est, et fidem Hyrcaniis haberi et eosdem
magistratus gerere, quemadmodum qui
de natione Persarum et Medorum *iif-*
dem digni videntur esse.

Cyrus, posteaquam coenatum esset,
copias eduxit, cùm adhuc luceret, iussit-
que Hyrcanios operiri, ut unâ proficif-
cerentur. Ac Persae quidem universi,
ceu par erat, statim *castris* egrediebant-
tur, et Tigranes *itidem* suis cum copiis;
Medorum autem alii, quòd pueri cum
Cyro pùero amicitiam contraxerant, pro-
dière; alii, quòd cum eo in venationibus
consuetudine, congressi, mores ipsius ad-
mirati fuissent; alii, quòd gratiam ipsi ha-
berent, qui metum eis ingentem depulisse
videretur; alii, spe conceptâ, quòd *Cyrus*
virum se virtute praeditum praeberet,
eum etiam felicem valdeque magnum ali-
quando futurum: alii verò, si qua in se,
dum apud Medos educaretur, contulerat
beneficia, pro his vicissim ei rem gratam
facere volebant; (et multis *sanè* multa

αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων
μεῖον ἔχειν παρ' αὐτῶ. Καὶ νῦν δι' ἔτι
ἰδεῖν ἔστιν Ὑρκανίης καὶ πιστευομένης καὶ ἀρ-
χὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων
οἱ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ σρά-
τευμα ἔτι φωτὸς ὄντος. καὶ τῆς Ὑρκανίης
περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴηεν. Οἱ
μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθύς
ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγράνης ἔχων τὸ ἑαυτοῦ
σράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξήεσαν οἱ μὲν,
διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φί-
λοι γενέσθαι· οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγ-
γενόμενοι, ἀγαθῆναι αὐτῷ τὸν τρόπον·
οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐ-
τοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ
ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι
ἀγαθόν, καὶ εὐτυχῇ καὶ μέγαν ἔτι ἰχυρῶς
ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν
Μήδοις, εἴ τιμι ἀγαθὸν συνέπραξεν, ἀντι-
χαρίζεσθαι ἐβόλοντο· (πολλοῖς δὲ πολ-

λά διὰ φιλάνθρωπίαν παρὰ τῷ πάππου
 ἀγαθὰ διεπέπρακτο) πολλοὶ δ' ἐπεὶ τῶς
 Ὑγκανίς εἶδον, καὶ λόγος διεδόθη ὡς ἡγή-
 σονται ἐπὶ πολλὰ ἀγαθὰ, ἐξήσαν καὶ τοῦ
 λαβεῖν τι ἕνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι χε-
 δὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυα-
 ζάρει ἔτυχον σκηνῶντες· οὗτοι δὲ κατέ-
 μειναν, καὶ οἱ τέτων ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλ-
 λοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξωρμῶν-
 το, ἅτε ἐκ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐθέλῃσιν καὶ χά-
 ριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν,
 πρῶτον μὲν πρὸς τῶς Μήδους ἐξελθὼν ἐπή-
 νεσέ τε αὐτὰς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν
 θεὸς αὐτοῖς ἴλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφί-
 σιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνηθῆναι χάριν
 αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδῆναι.
 Τέλος δ' ὅν εἶπεν ὅτι ἡγήσονται μὲν αὐ-
 τοῖς οἱ πεζοὶ, ἐκείνους δὲ ἔπεσθαι σὺν τοῖς
 ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπως ἂν ἢ ἀναπαύων-
 ται ἢ ἐπίχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσε
 αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρελαύνειν τινὰς, ἵνα
 εἰδῶσι τὸ αἰεὶ καίριον.

commoda, quae ejus erat humanitas, apud avum confecerat) multi etiam, cùm Hyrcanios cernerent, et rumor esset diditus, *hos* ad multa bona *eis* duces futuros, illâ ipsâ de causâ proficiscebantur, ut aliquid consequerentur. Atque ità *factum*, ut et Medi prope universi prodirent, extra eos, quicunque Cyaxari fortè erant contubernales; hi enim, cum subjectis imperio suo, manebant. Caeteri omnes laetis alacribusque animis illinc profecti sunt, utpote qui non coacti, sed sponte suâ gratificandique studio prodirent. Cùm verò jam egressi essent, primum Medos adiit, iisque collaudatis precatus est, maximè quidem ut dii propitii et ipsis et sibi duces essent, deinde ut et ipse gratiam iis pro hoc studio referre posset. Tandem pedites praeituros dixit, utque cum equis ipsi sequerentur imperavit: ac ubi vel requiescerent vel in itinere subsisterent, praecepit iis ut ad se quidam equis adveherentur, ut quid pro tempore quolibet fieri oporteret cognoscerent.

Secundùm haec jussit Hyrcanios praere. Et illi interrogantes, Cur non expectas, inquiunt, donec obsides adducamus, ut et tu fidei pignoribus à nobis *prius* acceptis progrediaris? *Cyrus ibi* respondisse fertur, Equidem cogito, inquit, nostris in animis manibusque nostris fidei nos omnes habere pignora. Sic enim instructi *nobis* videmur, ut, vera si dicatis, nobis adsit beneficiis vos adficiendi facultas: sin fraude uti velitis, ità nos comparatos existimamus, ut minimè nos in potestate vestrà, sed vos potiùs in nostrà, diis volentibus, futuri sitis. Et verò Hyrcanii, ait, quia postremo loco vestros proficisci dicitis, ubi eos videritis, significate nobis illos esse vestros, iis uti parcamus. Haec cùm audissent Hyrcanii, et praeundo itineris se duces praestabant, quemadmodùm mandarât, et animi robur admirabantur; neque jam Assyrios, neque Lydos, neque socios ipsorum ampli-

Ε
 πανι
 μένει
 γωμε
 μῶν
 γετα
 πάντ
 χαῖς
 γὰρ δ
 ἀληθε
 εἰδὲ
 ὡς μὴ
 λον, εἰ
 γενήσε
 ἐπειδὴ
 ὑμετέρ
 ἡμῖν ὅτ
 αὐτῶν.
 τὴν με
 δὲ ῥώμη
 τὸς Αο

Εκ τῆς ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τῆς Ἰρ-
 κανίης. Καὶ οἱ ἡρώτων, Τί δὲ οὐκ ἀνα-
 μένεις, ἔφασαν, τῆς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγά-
 γωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡ-
 μῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέ-
 γεται, Εὐνοῶ γάρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν
 πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυ-
 χαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω
 γὰρ δοκοῦμεν παρσκευάσθαι, ὥς, εἴαν μὲν
 ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν·
 εἴαν δὲ ἔξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν,
 ὥς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ μάλ-
 λον, εἴαν οἱ θεοὶ βέλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν
 γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Ἰρκανίοι,
 ἐπειδὴ περ φατὲ ὑσάτους πορεύεσθαι τῆς
 ὑμετέρας, ἐπειδὴν ἴδητε αὐτῆς, σημαίνειτε
 ἡμῖν ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδώμεθα
 αὐτῶν. Ἀκέσαντες ταῦτα οἱ Ἰρκανίοι,
 τὴν μὲν ὁδὸν ἡγῶντο, ὥς περ ἐκέλευε, τὴν
 δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ ἔχι
 τῆς Ασυρίους, οὐδὲ τῆς Λυδῆς, οὐδὲ τῆς

164 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ.'

συμμάχους ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβῶντο, ἀλλὰ
μὴ παντάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα ἑαυ-
τῶν οἶοιτο ῥοπὴν εἶναι καὶ παρόντων καὶ
ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νύξ ἐγένετο, λέ-
γεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ
τῆς οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι
φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάρ-
σος δὲ πρὸς τὰς πολεμίους. Ὡς δὲ εὐζωνοί
τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλήν
τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κνέφαϊ πλησίον
γίγνονταί τῆς τῶν Ὑρκανίων στρατεύματος.
Ὡς δ' ἐγνώσαν οἱ ἄγγελοι, λέγῃσι τῷ Κύ-
ρῳ ὅτι ἔστω εἰσὶν οἱ σφέτεροι τῷ τε γὰρ
ὑσάτης εἶναι, γινώσκειν ἔφασαν, καὶ τῷ
πλήθει τῶν πυρῶν. Ἐκ τῆς πέμπτου
τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτὰς, προστάξας
λέγειν, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχιστα ὑπαν-
τᾶν τὰς δεξιάς ἀνατείναντας. Συμπέμ-
πει δὲ τινὰς καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν
ἐκέλευσε τοῖς Ὑρκανίοις ὅτι ὡς ἂν ὁρῶσιν

CYRI INSTIT. IV. 165

ûs metuebant, sed *hoc unum* nè Cyrus omninò parum in ipsis momenti situm existimaret, sive *ei* adessent sive abessent.

Cùm autem, iis progredientibus, nox adpetiisset, traditum est, Cyro et exercitui lucem clarissimam coelo datam fuisse, *quo factum* ut in animis omnium *quidam* horror erga numen divinum, et in hostes confidentia nasceretur. Et quia expediti celeriterque pergerent, mirum non est si magnum confecissent iter, atque *adeò* cum *ipso* crepusculo prope ab Hyrcaniorum copiis aberant. Id cùm nuntii animadvertissent, Cyrum docent, hos esse suos: nam *hoc* et indè se intelligere aiebant, quòd essent ultimi, et de ignium multitudine. Tum eorum alterum ad ipsos mittit, jubetque dicere, ut si *quidem* essent amici, quàm celerrimè sublatiis dextris occurrerent. Quosdam etiam suorum unà mittit, *quibus* praecipit Hyrcaniis dicerent, futurum ut ipsi

166 CYRI INSTIT. IV.

eodem se gererent modo, quo eos ad se ferri viderent. Atque ità nuntius alter apud Cyrum manet, alter ad Hyrcanios equo provehitur.

Interea verò, dum quid Hyrcanii fac-
turi essent considerabat Cyrus, exerci-
tum subsistere iussit; et eum adequitant
principes Medorum et Tigranes, et quid
faciendum sit interrogant. Ille autem
dicit iis, Agmen hoc proximum Hyrca-
niorum est, et ad eos nuntiorum alter
abiit, cumque hoc de nostris aliqui, mo-
nituri *eos*, ut si *quidem* amici sint, subla-
tis dextris occurrant omnes. Quapropter
si hoc modo accesserint, dextras eis suo
quisque loco porrigite, simulque animum
ipsis addite: sin arma expedierint, aut
fugam moliantur, date operam, ait, nè
quis ex *hostium* primis hisce superfit.
Hujusmodi quaedam praecipiebat Cy-
rus; Hyrcanii verò nuntios cùm audis-
sent et gavisi sunt, et equis *celeriter* con-
scensis adfuerunt, dextras, uti denuntia-

αὐ-
σου-
λῶ-
τῶ-
ρος
καὶ
δῶν
τῶ-
τῶ-
μα,
πρὸς
αὐτ-
τὰς
μὲν
ἀντ-
ὄπλ-
τῶ-
δέν-
λεν-
λῶν,

αὐτὰς προσφερομένους, ἔτω καὶ αὐτοὶ ποιή-
σουσιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέ-
λων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς
τὰς Ὑρκανίδας.

Εν ᾧ δ' ἐσκόπει τὰς Ὑρκανίδας ὁ Κύ-
ρος ὅ,τι ποιήσουσιν, ἐπέσκησε τὸ σφάτευμα·
καὶ παρελαύνουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μή-
δων προεσηκότες καὶ ὁ Τιγράνης, καὶ ἐρω-
τῶσι τί δεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς,
Τῆς' ἐς τὸ πλησίον Ὑρκανίων σφάτευ-
μα, καὶ οἷχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων
πρὸς αὐτὰς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς σὺν
αὐτῷ, ἐροῦντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντᾶν
τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. Εἰ μὲν
ἐν ἔτις ἴωσι, δεξιᾷδε αὐτὰς καθ' ὃν
ἂν ἡ ἑκάστος, καὶ ἅμα θαρρύνετε· εἰ δὲ
ὅπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι,
τότων, ἔφη, πρώτων εὐθὺς πειρᾶσθε μη-
δένα λείπειν. Ὁ μὲν τοιαῦτα παρήγγει-
λεν· οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ἀκέσαντες τῶν ἀγγέ-
λων, ἡσθησάν τε, καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ

τὰς ἵππους παρῆσαν, τὰς δεξιάς, ὥσπερ
 εἶρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ οἱ
 Πέρσαι ἀντεδεξιῶντό τε αὐτὰς καὶ ἐθάρρυνον.
 Ἐκ τούτου δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἡμεῖς
 μὲν δὴ, ὧ Ὑρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιστεύομεν·
 καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς ἔτῳς ἔχειν.
 Τούτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἴπατε, ὅπο-
 σον ἀπέχει ἐιθένδε ἔνθα αἱ ἀρχαὶ εἰσι τῶν
 πολεμίων, καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν. Οἱ δὲ
 ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγγ-
 γην. Ἐνλαῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος, “ Ἀγέει
 “ δὴ, ἔφη, ὧ ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ
 “ ὑμεῖς ὧ Ὑρκάνιοι, (ἤδη γὰρ καὶ πρὸς ὑ-
 “ μᾶς ὡς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς διαλέγο-
 “ μαι) εὖ χρὴ εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τούτῳ
 “ ἐσμέν, ἔνθα μαλακισάμενοι μὲν, πάντων
 “ ἂν τῶν χαλεπωλύτων τύχοιμεν· (ἴσασι
 “ γὰρ οἱ πολέμιοι ἐφ’ ἃ ἤκομεν) ἦν δὲ κα-
 “ τὰ τὸ καρτερόν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώ-
 “ μη καὶ θυμῷ ἐπὶ τὰς πολέμους, αὐτίκα
 “ μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δόλων ἀποδιδρα-

tum
 Perf
 atqu
 inde
 cani
 etian
 opor
 te, q
 tium
 ae.
 terv
 “ A
 “ vo
 “ au
 “ sc
 “ co
 “ gr
 “ tu
 “ re
 “ to
 “ fec
 “ bi

tum fuerat, protendentes : et Medi ac Persae dextras vicissim iis porrigebant, atque bono eos animo esse jubebant. Deinde Cyrus, Nos quidem, inquit, Hyrcanii, vobis jam fidem habemus; ac vos etiam eodem modo erga nos adfectos esse oportet. Verùm hoc primùm nobis dicite, quantum hinc distet *is locus* ubi hostium principes, et totae eorum sunt copiae. Responderunt illi, paulò majus intervallum esse parasangâ. Hic Cyrus, “ Agite, ergò, inquit, Persae, Medi, et “ vos Hyrcanii, (nam vos etiam tanquam “ auxiliares et socios adloquor) certò *nos* “ scire oportet, eo res nostras esse in lo- “ co, ut si molliter remisseque agamus, “ gravissima quaeque *mala* nobis even- “ tura sint: (nòrunt enim hostes quarum “ rerum causâ huc advenerimus:) sin “ totis viribus inruentes, fortiter animo- “ seque hostes adgrediemur, illico vide- “ bitis, eorum, fervorum fugitivorum

170 CYRI INSTIT. IV.

“ more qui reperiuntur, alios supplica-
 “ re, alios fugere, alios nè ad haec qui-
 “ dem posse animos intendere. Nam
 “ victi nos adspicient, et neque fore ut
 “ adventemus existimantes, neque in
 “ ordines dispositi, neque ad pugnam
 “ parati deprehendentur. Quamobrem
 “ si suaviter et coenare et noctem *hanc*
 “ exigere et vivere deinceps volumus,
 “ nè demus eis deliberandi otium, ne-
 “ que parandi quidquam, quod ipsis ex
 “ usu sit, et nè omninò animadvertendi
 “ quidem quòd homines simus: sed non
 “ nisi scuta, et copidas, et secures, et
 “ plagas venisse putent. Et vos quidem,
 “ Hyrcanii, ait, vosmet nobis praeten-
 “ dendo, antecedit, quòd vestris armis
 “ conspectis quàm longissimo tempore
 “ hostes fallere possimus. Verùm ubi
 “ ad hostium ego copias pervenero, co-
 “ hortem equitum apud me singuli re-

“ σχό
 “ οντ
 “ ὅδε
 “ μέν
 “ μέν
 “ μά
 “ μέν
 “ καὶ δ
 “ τὸ
 “ μήτ
 “ σαδ
 “ ναι
 “ γέρε
 “ καὶ π
 “ μέν
 “ προ
 “ ἐμπ
 “ ὁρω
 “ νοι
 “ μαλ
 “ μέν

“ σκόντων καὶ εὐρημένων, τὰς μὲν ἱκετεύ-
 “ οντας αὐτῶν, τὰς δὲ φεύγοντας, τὰς δ’
 “ ἔδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένους. Ἡτλή-
 “ μένοι τε γὰρ ὄφονται ἡμᾶς, καὶ ἔτε οἴο-
 “ μένοι ἥξειν, οὔτε συντεταγμένοι, οὔτε
 “ μάχεσθαι παρεσκευασμένοι, κατειλημ-
 “ μένοι ἔσονται. Εἰ ἔν ἡδέως βελοίμεθα
 “ καὶ δειπνήσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν
 “ τὸ ἀπὸ τῶδε, μὴ δῶμεν αὐτοῖς χολήν
 “ μήτε βουλεύσασθαι, μήτε παρασκευά-
 “ σασθαι μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γινῶ-
 “ ναι πάμπαν ὅτι ἄνθρωποι ἔσμεν· ἀλλὰ
 “ γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα
 “ καὶ πληγὰς ἤκειν νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς
 “ μὲν, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ὑμᾶς αὐτὰς
 “ προπετάσαντες ἡμῶν, προπορεύεσθε
 “ ἔμπροσθεν, ὅπως τῶν ὑμετέρων ὅπλων
 “ ὀρωμένων λανθάνωμεν ὅτι πλεῖστον χρό-
 “ νον. Επειδὴν δ’ ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύ-
 “ ματι γένωμαι τῶν πολεμίων, παρ’ ἐμοὶ
 “ μὲν καταλείπει ἕκαστοι τάξιν ἱππέων,

172 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ΄.

“ ὥς, εἴαν τι δέη, χρῶμαι μένων παρὰ τὸ
 “ στρατόπεδον. Ὑμῶν δὲ οἱ μὲν ἄρχοντες
 “ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἐλαύνετε
 “ ἀθρόοι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀ-
 “ θρόω τινι ἐντυχόντες ἀποδιαθῇτε· τῆς
 “ δὲ νεωτέρης ἐφίειλε διώκειν· ὅτοι δὲ και-
 “ νόντων· τῆτο γὰρ ἀσφαλέσατον νῦν ὥς
 “ ἐλαχίστης τῶν πολεμίων λείπειν. Ἦν
 “ δὲ (τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατῆσι)
 “ τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγνηται, φυ-
 “ λάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ’ ἀρπαγὴν τραπέ-
 “ σθαι· ὥς ὁ τῆτο ποιῶν ἔκети ἀνὴρ ἐσιν
 “ ἀλλὰ σκευοφόρος, καὶ ἔξεσι τῷ βελομέ-
 “ νῳ ἤδη χρῆσθαι τέτῳ ὥς ἀνδραπόδῳ.
 “ Ἐκεῖνο δὲ χρὴ γινῶναι, ὅτι οὐθέν ἐστι
 “ κερδαλεώτερον τῆ νικᾶν. Ὁ γὰρ κρα-
 “ τῶν ἅμα πάντα συνήρπακε, καὶ τῆς ἀν-
 “ δρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ χρήμα-
 “ τα, καὶ πᾶσαν ἅμα τὴν χώραν. Πρὸς
 “ ταῦτα τῆτο μόνον ὁρᾶτε, ὅπως τὴν
 “ νίκην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐ-

“ linquite, ut eorum operâ, si quid opus
 “ fuerit, *ipse* apud exercitum manens
 “ utar. Vos autem qui principes estis et
 “ aetate provectiores, ordinibus servatis
 “ conferti procedite, si sapitis, ut nè in
 “ confertas *hostium* copias delapsi per
 “ vim repellamini; junioribus perfe-
 “ quendi potestatem facite; ii que *adeò*
 “ *hostes* occidant: nam id tutissimum
 “ hoc fuerit tempore, ut ex hostibus
 “ quàm paucissimos superstites relinqua-
 “ mus. Quòd si accidat (id quod multis
 “ usu venit, qui rerum potiuntur) ut
 “ evertamus *ipsorum* fortunam, caven-
 “ dum erit, nè ad praedam nos confera-
 “ mus: nam qui hoc facit, non ampliùs
 “ vir est, *et miles*, sed farcinarius calo,
 “ atque hunc *adeò* uti mancipium trac-
 “ tare cuivis licet. Illud autem sciamus
 “ oportet, victoriâ nihil esse quaestuosius.
 “ Nam qui victor est, is simul omnia cor-
 “ ripit, et viros, et mulieres, et opes, et
 “ regionem simul universam. Ad haec
 “ unicum illud videte, ut victoriam con-
 “ servemus: quippe quâ etiam raptor

“ ipse continetur. Hoc quoque inter
 “ persequendum meminertis, ut ad me,
 “ dum adhuc lucebit, redeatis: nam post-
 “ quam tenebrae accesserint, neminem
 “ ampliùs admissuri sumus.”

Haec loquutus unumquemque suos
 ad ordines dimisit, simulque edixit, *ad*
suos cùm venissent, decurionibus suis
 haec quisque significarent: (nam quia in
 fronte decuriones erant, audire pote-
 rant) decurionum verò quemque jube-
 rent *eadem* decuriae suae denuntiare.
 Secundùm haec antecedeabant Hyrcanii,
 ipse cum Persis medium *agmen* tenens
 iter faciebat; equitesque in utrumque
 latus, ceu par erat, instructos collocavit.
 Cùm autem illuxisset, hostium alii ob-
 stupuerunt eis quae cernebantur, alii
 jam *quid* ageretur, animadvertabant; alii
comperta nuntiabant, vociferabantur alii,
 alii solvebant equos; alii vasa colligebant,
 alii de jumentis arma dejiciebant, alii ar-
 mis se instruebant; alii in equos infilie-
 bant, alii frenos eis injiciebant; alii in
 vehicula uxores imponebant; alii res

Κ
 “ τὸς
 “ ἄμα
 “ ὡς ἐμ
 “ νομέν
 Ταῦ
 ζεις ἐκάς
 τοῖς αὐτ
 μάνειν
 ἦσαν, ὡς
 δεκάδι ἐκ
 τέττε προ
 δὲ τὸ μέο
 ρεύετο· τ
 εἰκὸς, πα
 σαφεὲς ἐγέ
 μενα, οἱ δ
 οἱ δ' ἐβόων
 σκευάζοντ
 τῶν ὑποζ
 ἀνεπήδων
 οἱ δὲ τὰς γ

“ τὸς ὁ ἀρπάζων ἔχεται. Καὶ τῷτο
 “ ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἦκειν πάλιν
 “ ὥς ἐμὲ ἔτι φωτὸς ὄντος· ὥς σκότῃς γε-
 “ νομένῃς ὕδ' ἐτι προσδεζόμεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τά-
 ξεις ἑκάστας, καὶ ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένους
 τοῖς αὐτῷ ἑκάστον δεκαδάρχοις ταῦτα ση-
 μαίνειν· (ἐν μετώπῳ γάρ οἱ δεκάδαρχοι
 ἦσαν, ὥστε ἀκρίβειαν) τῷ δὲ δεκαδάρχῳ τῇ
 δεκάδι ἑκάστον κελεύειν παραγγέλλειν. Ἐκ
 τούτων προηγουμένων μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, αὐτοὺς
 δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπο-
 ρεύετο· τῷ δὲ ἱππέας ἐκατέρωθεν, ὥς περ
 εἰκὸς, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ
 σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὰ ὁρώ-
 μενα, οἱ δ' ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἠγγελλον,
 οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον ἵππους· οἱ δὲ συνε-
 σκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπιον τὰ ὅπλα ἀπὸ
 τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὠπλίζοντο· οἱ δὲ
 ἀνεπήδων ἐπὶ τῷ ἵππῳ, οἱ δὲ ἐχαλίνον·
 οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὄχη-

176 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

ματα· οἱ δὲ τὰ πλείους ἄξια ἐλάμβανον,
ὥς διασωσόμενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ
τοιαῦτα ἠλίσκοντο· οἱ δὲ πλείστοι εἰς φυ-
γὴν ὤρμων. Οἶεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἄλλα
πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτῆς·
πλὴν ἐμάχετο ὁδεῖς, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀ-
πώλοντο. Κροῖτος δὲ ὁ Λυδῶν βασιλεὺς,
ὥς θέρος ἦν, τὰς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἀρ-
μαμάξαις προαπεπέμφατο τῆς νυκτός,
ὥς ἂν ῥᾶον πορεύοιντο κατὰ τὸ φύχος,
καὶ αὐτὸς ἔχων τῆς ἱππέας ἐπηκολύθει.
Καὶ τὸν Φρύγα ταυτὰ φασὶ ποιῆσαι, τὸν
τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα Φρυ-
γίας. Ὡς δὲ παρήσθοντο τῶν φευγόντων
καὶ καταλαμβάνοντων ἑαυτῆς, πυθόμενοι
τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ
κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασι-
λέα καὶ τὸν τῶν Αραβίων ἐτι ἐγγὺς ὄντας
καὶ ὑποσάντας ἀθωρακίσας κατακαίνουσιν
οἱ Ὑρκάνιοι. Τὸ δὲ πλείστον ἦν τῶν ἀπο-
θανόντων Ασυρίων καὶ Αραβίων· ἐν γὰρ

ma
con
huj
rò p
mul
man
mo
Cro
res,
prae
face
batur
ciffe
tum
fuger
senfe
ipfi fu
Capp
qui p
fisteba
interfi
rii era
TO

maximi pretii sumebant, tanquam *eas* conservaturi, deprehendebantur alii, qui hujusmodi res defodiebant; maxima verò pars in fugam ruebat. Alia etiam multa variaque *tunc* fecisse eos existimandum est; extra *illud unum*, quod nemo pugnabat, sed sine praelio peribant. Croesus autem Lydorum rex, et mulieres, quòd aestas esset, noctu harmamaxis praemiserat, ut in frigore faciliùs iter facerent, et ipse cum equitatu subsequabatur. Eadem etiam Phrygem illum fecisse perhibent, qui *sitae* ad Hellespontum Phrygiae imperabat. Verùm ubi fugere quosdam et ad se jam pervenire fenserunt, comperto quid fieret, etiam ipsi summâ virium contentione fugerunt. Cappadocum autem regem et Arabum, qui prope adhuc erant, et inermes subsistebant, Hyrcanii trucidant. Qui verò interficiebantur, maximâ ex parte Assyrii erant et Arabes: nam quòd in sua

jam essent regione, lentissimè progredi-
ebantur. Ac Medi quidem et Hyrcanii
hujusmodi quaedam, inter perfequen-
dum, qualia victores *facere* consentane-
um est, patrabant. Cyrus autem equites
apud se relictos castra circumequitare
jussit, et si quos armatos exire viderent,
eos occidere: remanentibus verò per
praeconem edicebat, ut quicumque mi-
lites hostium vel equites essent, vel pel-
taestae, vel sagittarii, arma colligata ad-
ferrent, equis ad tabernacula relictis:
haec autem quicumque non faceret, mox
capite plecteretur: et cum strictis copi-
dibus in ordine circumsteterunt. Itaque
ii, quibus erant arma, unum in locum
illa adsportata abjiciebant, ubi *Cyrus*
jusserat, et ea quidem concremabant illi,
quibus hoc negotii dederat.

Cyrum autem cogitatio subit, se ne-
que esculentis neque potulentis instruc-
tos venisse, sine quibus nec ulla suscipi
expeditio, nec fieri quicquam aliud que-

τῇ ἐ
πρὸς
δοι κα
τοιαῦ
τὸς π
περιελ
εἴ τινα
καίνει
σοι τὰ
ἢ πελ
ὄπλα
σκηναῖ
ποιήση
τὰς δε
τάξει
ἔχοντε
ρίον ὅπ
ταξεν
Ὁ
ἔτε σῖτ
των ἔτ

τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρα, ἀσυντονώτατα
 πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὲ Μή-
 δοι καὶ Ἑρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς κρατῶντες,
 τοιαῦτα ἐποιοῦν διώκοντες. Ὁ δὲ Κῦρος
 τὸ παρ' ἑαυτῷ ἰππέας καταλειφθέντας
 περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, καὶ
 εἰ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, κατα-
 κίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὅπό-
 σοι τῶν πολεμίων στρατιωτῶν ἦσαν ἰππεῖς,
 ἢ πελτασαί, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ
 ὅπλα συνδεδεμένα, τὸς δὲ ἵππους ἐπὶ ταῖς
 σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα
 ποιήσῃ αὐτίκα τῆς κεφαλῆς σερηθήσεται·
 τὰς δὲ κοπίδας προχείρους ἔχοντες, ἐν
 τάξει περιίψασαν. Οἱ μὲν δὲ τὰ ὅπλα
 ἔχοντες, ἐρρίπιν ἀποφέροντες εἰς ἓν χω-
 ρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μὲν οἷς ἐπέ-
 ταξεν ἔκαμον.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν
 ὅτε σῖτα ὅτε ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τέ-
 των ὅτε στρατεύεσθαι δυνατόν, ὅτε ἄλλο

ἔδεν ποιεῖν. Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τά-
 χιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμῆται
 ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐσὶν
 εἶναί τινα ὅτῳ καὶ σκηνῆς μελήσει, καὶ ὅπως
 τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρα-
 τιώταις εἰσιῶσιν ἔσαι. Καὶ τοίνυν ἔγνω
 ὅτι τέτους εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ νῦν κατειληφθαι ἂν ἦν, διὰ
 τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυττε δὴ
 παρῆναι πάντας τῶς ἐπιτρόπους· εἰ δὲ
 πρὸς μὴ εἴη ἐπίτροπος, τὸν πρεσβύτατον
 ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθῶντι πάντα τὰ
 χαλεπὰ ἀνείπεν. Οἱ δὲ, ὀρῶντες καὶ τῶς
 δεσπότας πειθόμενους, ταχὺ ἐπεΐθοντο.
 Ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέ-
 λευσε καθίζεσθαι αὐτῶν οἷς ἐστὶ πλέον ἢ
 δυοῖν μηνῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια.
 Ἐπεὶ δὲ τέτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν οἷς
 μηνὸς ἦν· ἐν δὲ τῷ χεδὸν σύμπαντες
 ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔμαθεν, εἶ-
 πεν ὥδε αὐτοῖς, “ Ἀγετε τοίνυν, ἔφη, ὧ

at.
 et c
 anin
 esse
 fore
 in id
 senti
 poris
 in ap
 nece
 nes
 trenj
 rator
 berna
 reret
 autem
 perar
 cum a
 quibu
 in tab
 spexif
 fet in
 ferè c
 haec c
 tus eff

at. Et cùm consideraret quo pacto haec et celerrimè et rectissimè parari possent; animadvertit, omnibus militantibus opus esse quodam, cui et tabernaculum curae foret, atque ut res necessariae militibus *in id* intrantibus paratae essent. Itaque sentiebat verisimile esse id maximè temporis illos in castris deprensos esse, quòd in apparandis rebus *corporibus curandis* necessariis occuparentur: per praeco- nes igitur edixit, ut procuratores *cas- trenses* omnes adessent, et sicubi procu- rator nullus esset, maximus natu è ta- bernaculo ~~veniret~~: ei verò qui non pa- reret gravissima quaeque indixit. Illi autem, cùm etiam dominos *jussis* obtem- perare cernerent, statim paruerunt. Et cùm adessent, primùm sedere iussit illos, quibus esset plus quàm in duos menses in tabernaculo commeatus. Hos cùm ad- spexisset, rursùs *sedere* iussit quibus es- set in *unum* mensem *commeatus*: ibi tum ferè omnes simul sederunt. Cumque haec comperisset, his eos verbis adlocu- tus est, “ Agite verò, inquit, ô viri,

“ quicumque vestrum mala exosi estis,
 “ et boni quidpiam à nobis consequi cu-
 “ pitis, promptis animis operam date,
 “ ut quolibet in tabernaculo cibi ac po-
 “ tûs plus duplo paratum sit et dominis
 “ et famulis, quàm quotidiè parare con-
 “ suevistis: quin et alia parata sint om-
 “ nia facite, quaecunque dapes effectua-
 “ ra sint lautas; quippe mox aderunt,
 “ utricunque vicerint, aequumque pu-
 “ tabunt esse, ut res omnes necessarias
 “ adfatim habeant. Itaque scire vos vo-
 “ lo è re vestrà futurum, si viros sine
 “ querelis exceperitis.” Haec illi cùm
 audissent, magno studio imperata facie-
 bant. *Cyrus* autem convocatis cohortium
 praefectis hujusmodi quaedam verba fe-
 cit:

“ Scimus jam licere nobis, amici, an-
 “ te absentes focios prandium sumere,
 “ cibisque adeò studiosè admodùm pa-
 “ ratis ac potu uti: verùm mihi non vi-
 “ detur hoc prandium magis nobis pro-
 “ futurum, quàm si pateat focios nobis

“ ἀνδ
 “ σεί
 “ λέα
 “ θύμ
 “ ση
 “ τῶις
 “ καθ
 “ πάν
 “ ἐτοιμ
 “ ῥέσο
 “ σισι
 “ δεῖα
 “ μέμ
 μὲν δὴ
 τὰ πα
 συγκαλ
 “ ἄ
 “ ἐξεστ
 “ συμ
 “ λα
 “ χρῆσ

“ ἄνδρες, οἳ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μι-
 “ σεῖτε, ἀγαθὸν δὲ τινος παρ’ ἡμῶν βέ-
 “ λεσθ’ ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προ-
 “ θύμως ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἐκά-
 “ στη σιτία καὶ ποτὰ παρεσκευασμένα ἢ
 “ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἂ
 “ καθ’ ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τᾶλλα δὲ
 “ πάντα ὅποσα καλὴν δαῖτα παρέξει,
 “ ἔτοιμα ποιεῖτε· ὥς αὐτίκα μάλα πα-
 “ ρέσονται ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, καὶ ἀξιώ-
 “ σθωσιν ἐκπλεῶ ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτή-
 “ δεα. Ἰσε οὖν ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀ-
 “ μέμπλως δέχεσθαι τὰς ἀνδρας.” Οἱ
 μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσαντες, πολλῇ σπουδῇ
 τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ὁ δὲ αὖ
 συγκαλέσας τὰς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε·
 “ Ἄνδρες φίλοι, γινώσκωμεν ὅτι νῦν
 “ ἕξεσιν ἡμῖν προτέροις τῶν ἀπόντων
 “ συμμαχῶν ἀρίστου τυχεῖν, καὶ τοῖς μά-
 “ λα ἐσπουδασμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς
 “ χρῆσθαι· ἀλλ’ ὅ μοι δοκεῖ τῆς αὖτ’ ἂν τὸ

184 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

“ ἄριστον πλεον ὠφελῆσαι ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν
 “ συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, ἔδ' ἂν
 “ αὐτῇ ἡ εὐωχία ἰχυροτέρους τοσοῦτον
 “ ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τῆς συμμά-
 “ χους προθύμους ποιῆσαι. Εἰ δὲ τῶν
 “ νυνὶ διωκόντων καὶ κατακαινόντων τῆς
 “ ἡμετέρης πολέμους, καὶ μαχομένων εἰ
 “ τις ἐναντίζεται, τέτων ἐόχομεν οὕτως
 “ ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἰδέναι ὅ, τι πράτ-
 “ τουσιν, ἡρισηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ
 “ αἰσχροὶ μὲν φανόμεθα, ἀδυνεῖς δ' ἐσό-
 “ μεθα, συμμάχων ἀπορῶντες. Τὸ δὲ
 “ τῶν πονούντων καὶ κινδυνευόντων ἐπιμε-
 “ ληθῆναί τινα, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπι-
 “ τήδεια ἔξουσιν, αὐτῇ ἂν ἡμᾶς ἡ θοοὶνη
 “ πλείω εὐφράνειεν, ὡς ἐγὼ φημι, ἢ τὸ
 “ παραχρῆμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι.
 “ Εὐνοήσατε δ', ἔφη, ὡς εἰ μὴδ' ἐκείνους
 “ αἰσχυντέον ἦν, ἔδ' ὡς ἡμῖν προσήκει ἔτε
 “ πλησμονῆς ποτε, ἔτε μέθης· ἔγάρ πω
 “ διαπέπρακται ἡμῖν ἂ βεβλόμεθα, ἀλλ'

“ curae fuisse, neque tantas nobis vires
 “ additurum esse hoc convivium, quan-
 “ tae *nobis accessurae sunt*, si socios *ad*
 “ *nos juvandos* alacres reddere possimus.
 “ Quòd si eos, qui jam persequuntur et
 “ interficiunt hostes nostros, et, si quis
 “ *adhuc* resistit, dimicant, usque adeò
 “ negligere videbimur, ut etiam, priùs
 “ quàm cognoverimus quid rerum a-
 “ gant, nos praeosos esse constet, *vereor*
 “ nè manifesti simus turpitudinis, et, so-
 “ ciis destituti, vires nostrae debiliten-
 “ tur. At eorum curam gerere qui et
 “ labores perferunt et pericula adeunt,
 “ ut adventantes *scilicet* res habeant ne-
 “ cessarias, hoc verò epulum multò nos
 “ magis exhilaraverit, meâ quidem sen-
 “ tentiâ, quàm si statim ea quae gulae
 “ grata sunt faciamus. Etiam *hoc* cogi-
 “ tetis *velim*, ut illos maximè revereri
 “ non debeamus, *tamen* nè sic quidem
 “ vel satietati unquam vel temulentiae
 “ nos indulgere consentaneum esse; nec-
 “ dum enim confecimus ea quae volu-

" mus, fed ea jam omnia curam quae
 " requirunt *et diligentiam*, in ipso sunt
 " articulo. Nam in castris hostes habe-
 " mus numero plures nobis ipsis, eosque
 " solutos; à quibus forsan adhuc cavere
 " nos convenit, et *eosdem* custodire, ut
 " sint qui nobis res necessarias parent.
 " Absunt praeterea à nobis equites, qui
 " sollicitudinem, quonam sint in loco, ad-
 " ferunt; ac si redeant, mansurine sint
 " nobiscum. Quapropter, viri, meâ qui-
 " dem sententiâ, cibus ejusmodi hoc tem-
 " pore potusque nobis est sumendus, cu-
 " jusmodi quis existimet ad hoc maximè
 " idoneum, ut nec somno, nec dementiâ
 " repleamur. Scio itidem magnam in
 " *hisce* castris pecuniae copiam esse, de
 " quâ non ignoro fieri posse ut nos, (ut
 " ut illa nobis sit cum iis qui nobiscum
 " eam cepere, communis) quantam vo-
 " luerimus, avertamus: verùm non quae-
 " stuosius hoc ego futurum arbitror, si
 " *hanc ipsi* sumamus, quàm si justos illis
 " nos declarantes, ratione hâc id com-

" αὐτο
 " δεόμε
 " δὴ π
 " τῶν,
 " λάτ
 " τειν,
 " ἐπιτ
 " πεισ
 " καὶ
 " ὡ ἀ
 " προς
 " τὸν,
 " ρον
 " ἀφρ
 " χρῆ
 " στρα
 " νατ
 " συγ
 " ἀν
 " βει
 " φα

“ αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας
 “ δεόμενα. Ἐχομεν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέ-
 “ δῳ πολεμίους πολλαπλασίους ἡμῶν αὐ-
 “ τῶν, καὶ τέττας λελυμένους· ἔς καὶ φυ-
 “ λάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ φυλάτ-
 “ τειν, ὅπως ὥσι καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ
 “ ἐπιτήδεια. Ἐτι δὲ οἱ ἵππεῖς ἡμῖν ἀ-
 “ πεισι, φροντίδα παρέχοντες ὅπως εἰσὶ·
 “ καὶ ἂν ἔλθωσιν, εἰ παραμενῶσιν. Ὡστε,
 “ ὦ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοῖστον σίτον
 “ προσφέρειν δεῖν ἡμᾶς καὶ τοῖστον πο-
 “ τὸν, ὅποῖόν τις οἶεται μάλιστα σύμφο-
 “ ρον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὑπνου, μήτε
 “ ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. Ἐτι δὲ καὶ
 “ χρήματα ἐγὼ οἶδα ὅτι πολλὰ ἐν τῷ
 “ στρατοπέδῳ ἔστιν, ὧν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι δυ-
 “ νατὸν ἡμῖν (κοινῶν αὐτῶν ὄντων τοῖς
 “ συγκατειληφόσι) νοσφίσασθαι ὅποσα
 “ ἂν βεβλώμεθα· ἀλλ’ ἔμοι δοκεῖ τὸ λα-
 “ βεῖν κερδαλέωτερον εἶναι τῆ δικαίως
 “ φαινομένης ἐκείνοις, τέττω πρίασθαι ἔτι

188 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

“ μᾶλλον αὐτὸς ἢ νῦν ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς.
 “ Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι τὰ
 “ χρήματα, ἐπειδὴν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ
 “ Ὑρκανίοις καὶ Τιγράνη ἐπιτρέψαι· καὶ
 “ τι μείον ἡμῖν δάσωνται, κέρδος ἡγήσα-
 “ σθαι· διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἡδίων ἡμῖν πα-
 “ ραμένεσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεονεκτῆ-
 “ σαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν τὸν πλῆτον
 “ παράχοι· τὸ δὲ, ταῦτα προεμένους,
 “ ἐκεῖνα κτήσασθαι ὅθεν ὁ πλῆτος φύε-
 “ ται, τῷθ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀενναότερον
 “ ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλῆτον καὶ πᾶσι
 “ τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. Οἶμαι δ',
 “ ἔφη, καὶ οἴκοι ἡμᾶς τέττε ἐνεκεν ἀσκεῖν
 “ καὶ γαστρὸς κρείττες εἶναι καὶ ἀκαίρων κερ-
 “ δῶν, ἢν', ὁπότε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς
 “ συμφόρως χρῆσθαι· πᾶς δ' ἂν ἐν μείζοσι
 “ τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν
 “ παιδείαν, ἐγὼ μὲν ἔχ' ὁρῶ.”

Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· συνέειπε δὲ αὐτῷ
 Ὑδάσπας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ὁμοτίμων,

“ pare
 “ bene
 “ pecu
 “ et H
 “ vene
 “ si m
 “ ipsu
 “ ob h
 “ nebu
 “ prop
 “ opes
 “ ratu
 “ glect
 “ cunt
 “ bis n
 “ renn
 “ auter
 “ nos e
 “ pesti
 “ efact
 “ modē
 “ rebu
 “ edere
 “ equio
 Hoc
 que ora
 ὁμοτίμων

“ paremus, ut nos majori quàm modò
 “ benevolentia complectantur. Etiam
 “ pecuniarum, inquit, divisionem Medis
 “ et Hyrcaniis et Tigrani, postquam ad-
 “ venerint, permittendam arbitror: ac
 “ si minus quoque nobis tribuerint, *id*
 “ *ipsum* in lucro ponendum esse: nam
 “ ob haec lucra libentiùs nobiscum ma-
 “ nebunt. Nos hoc quidem tempore
 “ proprii commodi rationem habere,
 “ opes nobis brevi temporis spatio du-
 “ raturas conciliaverit: verùm his ne-
 “ glectis illa parare, undè divitiae nas-
 “ cuntur, hoc *nimirum*, meo iudicio, no-
 “ bis nostrisque omnibus opes magis pe-
 “ rennes suppeditare possit. Arbitror
 “ autem, ait, propterea domi quoque
 “ nos et ad gulam et ad quaestus intem-
 “ pestivi cupiditatem fraenandam adsu-
 “ efactos, ut iis, cùm usus veniat, com-
 “ modè possimus uti: quibus autem in
 “ rebus meliùs quàm in praesentibus,
 “ edere queamus disciplinae specimen,
 “ equidem non video.”

Hoc quidem modo dixit *Cyrus*: ejus-
 que orationem Hystaspas Persa, unus ex
 ὁμοτίμων numero, hujusmodi verbis com-

probavit: Absurdum nempè fuerit, Cyre, nos in venatione quidem saepenumero ciborum ab usu toleranter abstinere, quâdam uti ferâ potiamur, eaque forsan parvi admodum pretii; at in conatu solidas venandi opes, si nobis ea patiamur esse impedimento, quae pravis quidem hominibus dominantur, sed bonis cedunt, nos haud videri, quod minimè nos deceat, facere. Et ità quidem Hystaspas Cyri verba adprobavit; caeterique omnes his adfensi sunt. Et Cyrus, Agite ergò, inquit, quando de his eadem est *omnium* nostrum sententia, mittite de *suo* quisque manipulo viros quinque in primis graves, qui *per castra* circumeuntes collaudent eos, quoscumque res necessarias parare viderint; in negligentes autem nihilo parcius quàm si ipsorum essent domini, animadvertant. Et haec quidem illi faciebant.

Medorum verò quidam, cum partim plaustra, quae è *castris hostium* dudum excefferant, rebus quibus indigebat exercitus referta, adsequerentur et reverti coëgissent, advesti sunt; partim *harmamaxas* interceptas cum praestantissi-

ὧδε· Δε
θήρα· μέ
ὅπως θη
καὶ μάλα
πειρώμεν
μεθα γενέ
θρώπων ἄ
ἐκ ἂν μὴ
Ὁ μὲν ὕ
ἄλλοι πά
ρος εἶπεν,
μὲν ταῦτα
ἄνδρας ἔκα
περιϊόντες
ἐπιτήδεια,
κολαζόντω
Οὗτοι μὲν
Τῶν δὲ
προωρημέ
στρεψαντες
ἡ στρατιά,

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'. 191

ὦδε· Δεινὸν γάρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν
θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτερῶμεν,
ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησώμεθα,
καὶ μάλα μικρῶ ἴσως ἄξιον· ὅλβον δὲ ὅλον
πειρῶμενοι θηρᾶν, εἰ ἐμποδῶν τι ποιησαί-
μεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀν-
θρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται,
ἐκ ἂν μὴ πρέποντα ἡμῖν δοκοίημεν ποιεῖν.
Ὁ μὲν Ὑγιάσπας δὴ οὕτω συεῖπεν· οἱ δ'
ἄλλοι πάντες ταῦτα συνήνεον. Ὁ δὲ Κῦ-
ρος εἶπεν, Ἀγετε δὴ, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοῶ-
μεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου πέντε
ἄνδρας ἕκαστος τῶν σπευδαιοτάτων· ἔστωι δὲ
περιϊόντες ἕς μὲν ἂν ὀρῶσι πορσύνοντις τὰ
ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· ἕς δ' ἀμελῶντας,
κολαζόντων ἀφειδέστερον ἢ ὡς δεσπόται.
Οὔτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίησαν.

Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν ἀμάξας
προωρμημένας καταλαμβάνοντες καὶ ἀπο-
σφράξαντες προσήλαυνον μεσὰς ὧν ἐδεῖτο
ἡ στρατιὰ, οἱ δὲ καὶ ἄρμαμάξας γυναικῶν

192 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

τῶν βελτίστων, τῶν μὲν, γνησίων, τῶν δὲ, καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπε-
ριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσή-
γον. Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν οἱ κατὰ τὴν
Ἀσίαν στρατευόμενοι ἔχοντες τὰ πλείους
ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον
μάχονται ἂν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη·
τέτοις γὰρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως
ἀλεξεῖν. Ἴσως μὲν ἔν ᾧ τῶς ἔχει· ἴσως δὲ
καὶ ποιῶσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ὁ δὲ Κῦρος, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα
καὶ Ὑρκανίων, ὥσπερ κατεμέμφετο αὐ-
τὸν καὶ τὸς σὺν αὐτῷ, ὅτι οἱ ἄλλοι τέτων
τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν
ἐδόκην καὶ προσεκτᾶσθαι τι, αὐτοὶ δ' ἐν ἀρ-
γοτέρᾳ χώρᾳ ὑποκαταμένειν. Καὶ γὰρ
δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύοντες Κύρῳ ἃ
ἦγον, πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες
τὸς ἄλλους· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι
προσ τετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων.
Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τέτοις, ταῦτα

mis n
mas,
secun
Nam
cum
cunt,
pretii
pugna
quas c
sè def
dicunt
bet; f
indulge
Cyr
canioru
isque q
fos tem
derentu
ipfi ver
motiori
abduceb
quas adf
sequutur
utì facer
fectis aiel
TOM.

mis mulieribus, quas vel *conjuges* legitimas, vel concubinas formae causâ viri secum duxerant, *ad castra* adducebant. Nam hoc etiam tempore Asiatici omnes cùm exercitum in expeditionem educunt, ità solent educere, ut res maximi pretii secum sumant, quippe aiunt se pugnandi fore avidiores, eae si res adsint, quas carissimas habent: has enim animosè defendendi necessitatem sibi imponi dicunt. Et fortasse quidem ità se res habet; fortassis etiam haec, voluptati uti indulgeant, faciunt.

Cyrus autem, cùm Medorum et Hyrcaniorum facinora cerneret, *ipse* sibi suisque quasi succensebat, quòd alii hoc ipsos tempore vigore quodam superare viderentur, atque aliquid etiam adquirere, ipsi verò loco ab exercendâ industriâ remotiori haerere. Etenim qui praedam abducebant, monstratis Cyro rebus iis quas adferebant, rursùm caeteros persequuturi *hostes* avecti sunt: haec enim uti facerent, imperatum sibi suis à praefectis aiebant. Quae tametsi Cyrum mor-

derent, suis tamen ille locis singula re-
ponebat; convocabat autem denuò co-
hortium praefectos, et cùm ibi constitif-
set, unde exaudiri quae dicerentur pos-
sent, haec protulit:

“ Arbitror ego, amici, vos omnes ani-
“ madvertere, bona ingentia Persis uni-
“ versis cessura, maximaque adeò nobis,
“ ceu par est, quorum adquiruntur ope-
“ rà, si *quidem* illa quae nobis sunt jam
“ ostentata obtinuerimus: verùm quo
“ his pacto potiri queamus, cùm virium
“ satis ad ea comparanda nobis non sup-
“ petat, nisi proprius Persis equitatus
“ fuerit, equidem non video. Nam ve-
“ lim vobis in mentem veniat, ait, nos
“ Persas instructos armis esse, quibus
“ hostes cominùs *nobiscum* congressos in
“ fugam vertere posse videmur: at ubi
“ jam eos in fugam verterimus, quosnam
“ vel equites, vel sagittarios, vel pel-
“ tastas, vel jaculatores fugientes aut
“ capere possimus, aut interficere, cùm
“ nulli nobis sint equi? Quinam itidem
“ contra nos tendere formident, ac ma-
“ leficiis nos vexare, sive sagittarii, sive
“ jaculatores, sive equites, cum certò sci-

μὲν ὁ
λιν τ
ἂν ἐξ
“

“ χα
“ μὲν
“ μέγ
“ σετ
“ πω
“ θα,
“ αὐ
“ σα
“ γὰρ
“ ὅπλ
“ περ
“ ποί
“ ῥάσ
“ δυνα
“ κατ
“ μάσ
“ ἀκο

μὲν ὁμῶς κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τὰς ταξiάρχους, καὶ ᾤσας ὅπως ἔμελλεν ἂν ἐξακέσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

“ Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατὰ-
 “ χοιμεν τὰ νῦν προφαινόμενα, μεγάλα
 “ μὲν ἂν ἅπασιν Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο,
 “ μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν πράσ-
 “ σεται, πάντες, οἶμαι, γινώσκομεν· ὅ-
 “ πως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμε-
 “ θα, μὴ αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι
 “ αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσαι οἰκεῖον ἵππικόν Πέρ-
 “ σαις, τῷτο οὐκέτι ἐγὼ ὀρῶ. Εἰνοεῖτε
 “ γὰρ δὴ, ἔφη, ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι
 “ ὅπλα, οἷς δοκῶμεν τὰς πολεμίους τρέ-
 “ πεσθαι ὁμόσε ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι,
 “ ποῖς ἢ ἱππέας, ἢ τοξότας, ἢ πελτα-
 “ ᾤας, ἢ ἀκοντισὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες
 “ δυναίμεθα ἂν φεύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ
 “ κατακαίνειν; Τίνες δ' ἂν φοβοῖντο ἡ-
 “ μᾶς προσιόντες κακουργεῖν ἢ τοξόται, ἢ
 “ ἀκοντισαί, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδότες ὅτι

196 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ.

“ οὐδὲς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ’ ἡμῶν κακόν
 “ τι παθεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκό-
 “ των δένδρων; Εἰ δὲ ταῦτα ἔτῳς ἔχει,
 “ οὐκ εὐδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν παρόντες
 “ ἡμῖν ἱππεῖς νομίζουσι ταῦτα πάντα
 “ ὑποχείρια γιγνόμενα ἔχ ἥττον ἑαυτῶν
 “ εἶναι ἢ ἡμέτερα; Ἴσως δὲ νῆ Δία καὶ
 “ μᾶλλον. Νῦν μὲν ἔν ἔτῳ ταῦτα ἔχει
 “ κατ’ ἀνάγκην. Εἰ δὲ ἡμεῖς ἱππικόν
 “ κτησαίμεθα μὴ χεῖρον τέτων, ἔ παν-
 “ τάπασιν ἡμῖν καλαφανὲς ὅτι τῆς τ’ ἂν
 “ πολεμίους δυναίμεθα ἄνευ τέτων ποιεῖν
 “ ἅπερ καὶ νῦν σὺν τέτοις, τέτους τε
 “ ἔχοιμεν ἂν τότε μετριώτερον πρὸς ἡ-
 “ μᾶς φρονέοντας; ὁπότε γὰρ ἢ παρῆναι
 “ ἢ ἀπεῖναι βέλοιντο, ἥττον ἂν ἡμῖν μέ-
 “ λοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ τέτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν
 “ αὐτοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι,
 “ οὐδὲς ἂν ἀντιγνωμονήσειε μὴ οὐχὶ τὸ
 “ πᾶν διαφέρειν τῶν Περσῶν γενέσθαι οἰ-
 “ κεῖον ἱππικόν. Ἀλλ’ ἐκεῖνο ἴσως ἐν-

“ ant
 “ nob
 “ det
 “ hae
 “ est,
 “ cum
 “ qua
 “ quā
 “ am
 “ fe h
 “ si n
 “ rum
 “ bis o
 “ ut e
 “ ram
 “ et u
 “ exp
 “ abef
 “ si no
 “ res o
 “ tat.
 “ tra h
 “ rare
 “ fas p
 “ illud

“ ant nihil iis *imminere* periculi, nè à
 “ nobis magis quàm à confitis arboribus
 “ detrimenti quid accipiant? Quòd si
 “ haec ità se habeant, annon manifestum
 “ est, ait, illos equites qui modò nobis-
 “ cum sunt, existimare universa haec
 “ quae capta sunt, non minùs sua esse
 “ quàm nostra? Imo profectò magis eti-
 “ am fortasse. Et jam sanè haec uti sic
 “ se habeant necessarium est. At verò
 “ si nos equitatum paremus nihilo ho-
 “ rum *equitatu* deteriore, annon no-
 “ bis omninò perspicuum est, futurum,
 “ ut et adversùs hostes ea sine his ge-
 “ ramus, quae cum his modò gerimus,
 “ et ut hos *ipsos* erga nos modestiores
 “ experiamur? nam cùm vel adesse vel
 “ abesse velint, minùs curae nobis erit,
 “ si nobis ipsis *etiam* absque his facultas
 “ res conficiendi nostras abundè suppe-
 “ tat. Esto. Nemo certè, ut opinor, con-
 “ tra hanc sententiam repugnando dubi-
 “ tare possit, quin omninò praestet, Per-
 “ fas proprium sibi equitatum parare. Sed
 “ illud forsan vobiscum animo cogitatis,

198 CYRI INSTIT. IV.

“ quo pacto confieri hoc possit. Consi-
 “ deremus itaque, si *quidem* equitatum
 “ instituere velimus, quid nobis adsit,
 “ quidque desit. Sunt igitur hi *nobis*
 “ equi multi numero, capti in castris;
 “ *sunt* item frena quibus regi solent,
 “ caeteraque omnia quibus ad usum e-
 “ quorum opus est. Quin et illa nobis
 “ suppetunt, quibus eques uti debet, *ni-*
 “ *mirum* loricae, munimenta corporum,
 “ et palta, quibus et ejaculandis et re-
 “ tentis uti possumus. Quid ergò reli-
 “ quum? Viris nempè *nobis* opus est.
 “ Atqui hoc potissimum habemus: nihil
 “ enim aequè nostrum est, atque nosmet
 “ nobis ipsis sumus. At dixerit fortasse
 “ quispiam nos imperitos esse. Ità pro-
 “ festò res est: neque enim illorum quis-
 “ quam, qui jam periti sunt, priusquam
 “ disceret, peritus erat. Verùm quis
 “ objecerit, eos, pueri dum essent, di-
 “ dicisse. Utrùm verò in pueris an in
 “ viris prudentiae plus est ad discendum
 “ ea quae dictantur et monstrantur?
 “ quibus, postquam didicerint, ad exer-

“ νοε
 “ σκε
 “ ἵπτ
 “ δεῖ
 “ τῶ
 “ λιν
 “ ἵπτ
 “ οἷς
 “ μεν
 “ μάτ
 “ ἔχ
 “ πόν
 “ το
 “ ἱερών
 “ ἐρεῖ
 “ Δῖ
 “ μαθ
 “ ἄν τ
 “ πότ
 “ ὥστε
 “ μενα

“ νοεῖτε, πῶς ἂν τῷτο γένοιτο. Ἀρ' ἔν
 “ σκεψώμεθα, εἰ βουλοίμεθα καθεσάναι
 “ ἵππικόν, τί ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ τίνος ἐν-
 “ δεῖ. Οὐκἔν ἵπποι μὲν ἔτοι πολλοὶ ἐν
 “ τῷ στρατοπέδῳ κατειλημμένοι, καὶ χα-
 “ λινοὶ οἷς πείθονται, καὶ τᾶλλα ὅσα δεῖ
 “ ἵππους ἔχουσι χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ
 “ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἵππεα χρῆσθαι ἔχο-
 “ μεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σω-
 “ μάτων, παλτά δὲ, οἷς καὶ μεθιέντες καὶ
 “ ἔχοντες χρῶμεθα ἂν. Τί δὴ τὸ λοι-
 “ πόν; Δηλονότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκἔν τῷ-
 “ το μάλισα ἔχομεν· ἔδεν γὰρ ἔτως ἡμέ-
 “ ρερόν ἐσιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ'
 “ ἐρεῖ τις ἴσως ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. Μὰ
 “ Δί· ἔδὲ γὰρ τῶν ἐπισταμένων νῦν, πρὶν
 “ μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίστατο. Ἀλλ' εἴποι
 “ ἂν τις ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον. Καὶ
 “ πότερον οἱ παῖδές εἰσι φρονιμώτεροι,
 “ ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύ-
 “ μενα, ἢ οἱ ἄνδρες; πότεροι δὲ, εἰ μὴ

“ θωσιν, ἱκανώτεροι τοῖς σώμασιν ἐκπο-
 “ νεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὴν
 “ χολή γε ἡμῖν μαθάνειν ὅση ἔτε παι-
 “ σιν, ἔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· ἔτε γὰρ το-
 “ ξεύειν ἡμῖν μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισὶ·
 “ προεπισάμεθα γὰρ τῷτο· ἔτε μὴν ἀ-
 “ κοντίζειν· ἐπισάμεθα γὰρ τῷτο· ἀλλ’
 “ οὐδὲ μὴν ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀν-
 “ δράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν πα-
 “ ρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλ-
 “ λα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι ἔμό-
 “ νον χολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Ἀλλὰ
 “ μὴν ἔχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πο-
 “ λεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ·
 “ ἵππικὴ δὲ ἔκ ἐν ὁδῷ μὲν ἡδίων ἢ αὐτῆς
 “ τοῖν ποδοῖν παρεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ,
 “ ἔχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι,
 “ εἰ δέοι, ταχὺ δὲ, εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα
 “ δέοι διώκοντα καταλαβεῖν; Ἐκεῖνο δὲ
 “ ἔκ εὐπετές, τὸ, ὅ,τι ἂν δέῃ ὄπλον φέ-
 “ ρειν, τὸν ἵππον τῷτο συμφέρειν; ἔκῃ

“ cendum *ea*, magis idonea corpora sunt,
 “ pueris an viris? At verò tantum nobis
 “ est ad discendum otii, quantum nec
 “ pueris; nec aliis viris: neque enim fa-
 “ gittandi nobis discenda est ars, sicut
 “ pueris; nam hanc jam ante tenemus:
 “ neque jaculandi; cùm illam *quoque*
 “ calleamus: nec item *nobis accidit*,
 “ quod hominibus caeteris, quibus ne-
 “ gotia partim agrorum cultura, partim
 “ artificia, partim aliae domesticae res
 “ exhibent; nobis ad tractandam rem
 “ militarem non otium duntaxat est, sed
 “ etiam necessitas *imponitur*. At verò non
 “ hìc est, quod in aliis multis rebus ad
 “ bellum necessariis, quae sunt illae qui-
 “ dem difficiles, sed utilitatem adferunt:
 “ annon equitatio jucundior est in itine-
 “ re quàm pedibus incedere? in festina-
 “ tione autem, nonne jucundum est ce-
 “ leriter, si sit opus, amico adesse; cele-
 “ riterque, vel hominem vel feram, si
 “ poscat usus, insequendo intercipere?
 “ Illud autem non nec ommodum est,
 “ quodcunque armorum genus feren-
 “ dum sit, id equum unà portare? nimi-

“rum idem est, et habere *ista* et unâ
 “gestare. Quod verò maxime quis ve-
 “reri possit, nè, si necesse fuerit in equo
 “prius nos praelii periculum subire,
 “quàm hoc *equitandi* munus accuratè
 “teneamus, tum demum neque pedites
 “amplius simus, nèque satis idonei equi-
 “tes; nec hoc *ipsum* adeò omninò est
 “explicatu difficile: nam ubicunque vo-
 “luerimus, nobis statim licebit pediti-
 “bus dimicare: quippe equitandi artem
 “edocti, nihil eorum, quae ad artem pe-
 “destris pugnae pertinent, dediscemus.”
 Cyrus quidem hanc orationem habu-
 it: et Chrysfantas ejus sententiam adpro-
 bans, in hunc modum loquutus est:

“Equidem, inquit, usque adeò equi-
 “tandi artem discere cupio, ut existi-
 “mem me hominem volatilem fore, si
 “eques factus fuero. Nam modò satis
 “mihi certè fuerit, si cum aliquo cur-
 “rere pariter adgressus, solo *eum* capite
 “antevertam; et si feram praetercur-
 “rentem videam, ità contento cursu
 “praevertere possim, ut prius eam vel
 “jaculo vel sagittâ feriam, quàm procul
 “admodum evaserit: at eques si factus

“ τ
 “ ‘Ο
 “ ε
 “ ἡμ
 “ πε
 “ πε
 “ ὁπ
 “ πε
 “ πε
 “ θόν
 σάντα
 “
 “ ἰπ
 “ πε
 “ Ν
 “ τω
 “ κεφ
 “ θέον
 “ ὥστ
 “ πρό
 “ γωμ

“ ταυτό γ' ἔστιν ἔχειν τε καὶ συμφέρειν.
 “ Ὁ γεμὴν μάλις' ἂν τις φοβηθείη, μὴ,
 “ εἰ δεήσει ἐφ' ἵππῃς κινδυνεύειν πρότερον
 “ ἡμᾶς πρὶν ἀκριβοῦν τὸ ἔργον τῷτο, καὶ
 “ πειτα μήτε πεζοὶ ἔτι ὦμεν, μήθ' ἵπ-
 “ πεῖς ἱκανοί· ἀλλ' ὅδε τῷτο ἀμήχανον·
 “ ὅπου γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσαι ἡμῖν
 “ πεζοῖς εὐθὺς μάχεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν
 “ πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἵππεύειν μα-
 “ θόντες.” Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· Χρυ-
 σάντας δὲ συναγορεύων αὐτῷ, ὧδε ἔλεξε·

“ Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὅπως ἐπιθυμῶ
 “ ἵππεύειν μαθεῖν, ὡς νομίζω, εἰάν ἵπ-
 “ πεὺς γένωμαι, ἄνθρωπος πλήνους ἔσεσθαι.
 “ Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῶν, ἐξίσου
 “ τῷ θεῖν ὀρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ
 “ κεφαλῇ προχῶν, ἂν τε θηρίον παρα-
 “ θεὸν ἰδὼν δυνηθῶ διατεινόμενος φθάσαι,
 “ ὥστε ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι πρὶν πάνυ
 “ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι· ἦν δὲ ἵππεὺς γέ-
 “ νωμαι, δυνήσομαι μὲν αἰδρα ἐξ ὀφθαλμοῦ

“ μήκῃς καθαιρεῖν· δυνήσομαι δέ, θηρία
 “ διώκων, τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν καλὰ-
 “ λαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἔση-
 “ κότα· κῆ γὰρ ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ,
 “ ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλήλων,
 “ ὥσπερ τὰ ἔσηκότα ἔσαι. Εγὼ δὲ δὴ
 “ μάλιστα δοκῶ, ἔφη, ζῶν ἐζηλωκέναι
 “ ἵπποκενταύρους, εἰ ἐγένοντο· ὥστε προ-
 “ βλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπῃ φρονήσει, ταῖς
 “ δὲ χερσὶ τὸ δέον παλαμᾶσαι, ἵππου
 “ δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰχὺν, ὥστε τὸ μὲν
 “ φεῦγον αἶρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀνατρέ-
 “ πειν· οὐκοῦν πάντα καὶ γὰρ ταῦτα ἵπ-
 “ πους γενόμενος, συγκομίζομαι πρὸς ἐ-
 “ μαυτόν. Προνοεῖν μὲν γε ἔξω πάντα
 “ τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς δὲ χερ-
 “ σὶν ὀπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ,
 “ τὸν δ' ἐναντίον ἀνατρέψομαι τῇ τῆς ἵπ-
 “ πῃ ῥώμῃ· ἀλλ' ἔσπεφυκὼς δεδήσο-
 “ μαι, ὥσπερ οἱ ἵπποκένταυροι· ἔκῃν τῆ-
 “ τό γε κρεῖττον ἢ συμπεφυκέναι. Τοὺς

C
 “ fuer
 “ terv
 “ con
 “ tim
 “ part
 “ nam
 “ men
 “ insta
 “ mè
 “ taur
 “ quod
 “ cape
 “ nibu
 “ robu
 “ fuge
 “ teret
 “ eque
 “ dem
 “ mani
 “ equi
 “ proft
 “ centa
 “ atqui
 “ turâ

“ fuero, virum interimere tanto ex in-
 “ tervallo potero, quanto à me fuerit
 “ conspectus: et feras persequens, par-
 “ tim eas potero cominùs interceptas,
 “ partim quasi stantes jaculando ferire:
 “ nam si duo velocia sint, et propiùs ta-
 “ men ad se invicem accedant, stantium
 “ instar erunt. Ego verò, inquit, maxi-
 “ mè *omnibus* ex animalibus hippocen-
 “ tauros, si qui fuerunt, admirari soleo;
 “ quòd et humanâ prudentiâ consilium
 “ caperent priùs, et quod opus esset ma-
 “ nibus efficerent, et equi celeritatem et
 “ robur haberent ad id capiendum quod
 “ fugeret, et prosternendum quod subsis-
 “ teret: haec igitur omnia et ipse factus
 “ eques, in me conferam. Mente qui-
 “ dem humanâ providere cuncta potero,
 “ manibus arma geram, persequar equo,
 “ equique *tandem* robore adversarium
 “ prosternam: neque tamen, ut hippo-
 “ centauri, concretus equo adligabor;
 “ atqui hoc certè melius est, quàm à na-
 “ turâ *equo* adhaerescere. Nam hippo-

„ centauros equidem ignorâsse arbitror,
 „ quo pacto multis commoditatibus ab
 „ hominibus inventis uti oporteret, quo-
 „ que pacto multis rebus jucundis, quas
 „ equis natura concessit, frui conveniret:
 „ ego verò, si equitare didicero, cùm equo
 „ infedero, quae hippocentauri sunt ni-
 „ mirum perficiam; cùm descendero,
 „ quemadmodum reliqui homines, coe-
 „ nabo, et vestiar, et dormiam: quare
 „ quid aliud futurus sim, quam hippo-
 „ centaurus qui dividi et rursùm compo-
 „ ni poterit? Ero praeterea, inquit, hâc
 „ etiam in parte meliori conditione quàm
 „ hippocentaurus; nam oculis ille duo-
 „ bus prospiciebat, et auribus duabus
 „ audiebat; ego verò quatuor oculis in
 „ explorando utar, et auribus quatuor
 „ praesentiam: aiunt enim equum etiam
 „ oculis multa prospicientem hominibus
 „ indicare, et significare *itidem* multa
 „ quae auribus ipse priùs percipiat. Ita-
 „ que me, ait, illorum in numerum ad-
 „ scribe, qui equitare cupiunt.” Et nos

“ μὲν
 “ πολ
 “ ρημέ
 “ πολλ
 “ των,
 “ δέ, ἤν
 “ ἵππο
 “ δήπου
 “ δειπν
 “ ὥσπερ
 “ λο ἢ
 “ σύνθετ
 “ τόδε γ
 “ ὁ μὲν
 “ καὶ δυοῖν
 “ ὀφθαλ
 “ προαι
 “ θρώπον
 “ ορώντα
 “ ἀκρόντ
 “ γράφε

“ μὲν γὰρ ἵπποκενταύρους οἶμαι ἔγωγε
 “ πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις εὐ-
 “ ρημένων ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι,
 “ πολλοῖς δὲ τῶν ἵπποις ἡδέων πεφυκό-
 “ των, πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν· ἐγὼ
 “ δὲ, ἣν ἵππεύειν μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τῷ
 “ ἵππου γένωμαι, τὰ τῷ ἵπποκενταύρῳ
 “ δήπου διαπράττομαι· ὅταν δὲ καταβῶ,
 “ δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι, καὶ καθευδήσω,
 “ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε τί ἄλ-
 “ λο ἢ διαρετὸς ἵπποκένταυρος καὶ πάλιν
 “ σύνθετος γίγνομαι; Ἐτι δὲ, ἔφη, καὶ
 “ τόδε πλεονεκτήσω τῷ ἵπποκενταύρῳ·
 “ ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο,
 “ καὶ δυοῖν ὥτοις ἤκεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν
 “ ὀφθαλμοῖς τεκμαρῶμαι, τέτταρσι δὲ ὥσιν
 “ προαισθάνομαι· πολλὰ γὰρ φασιν ἀν-
 “ θρώποις καὶ ἵππον τοῖς ὀφθαλμοῖς προ-
 “ ορῶντα δηλῆν, πολλὰ δὲ τοῖς ὥσιν προ-
 “ ακρόντα σημαίνειν. Ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη,
 “ γράφε τῶν ἵππεύειν ἐπιθυμούντων.”

208 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

Νῆ Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τήτου δὴ ἔφη ὁ Κῦρος, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵππας ἐγὼ πορίσω, ἂν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἑάν τε πολλήν, ἑάν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἵπποκενταύρους οἶωνται ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι. Ὁ μὲν ἔτιως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπήνεσαν· ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνης ἔτιω χρῶνται Πέρσαι, καὶ ἔδεις ἂν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐκὼν ὀφθείη Περσῶν ἑδαμῶ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν δὴ ἐν τέτοις τοῖς λόγοις ἦσαν·

Ἦνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον οἱ Μῆδοι ἵππεῖς καὶ οἱ Ὑρκάνιοι, ἵππας τε ἀγόντες αἰχμαλώτας καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὄπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος εἰ σῶοι πάντες εἶεν αὐτῶ· ἐπεὶ δὲ τῆςτ' ἔφασαν,

quo
nes
quan
bant
turp
ego
one c
vum
hippo
Ad h
idque
fit, u
usque
fis ne
ceder
Et hi
erant
Cū
adve
secum
centes
eorum
adven
rus, a
to

quoque, profectò, inquit reliqui omnes. Tum verò Cyrus, Quid igitur? ait, quandoquidem nobis haec mirificè probantur, legemne nobis ipsis feremus, ut turpe sit quenquam eorum, quibus equos ego suppeditavero, peditem in profecti-
one conspici, sive *aded* magnum, sive par-
vum iter faciendum sit? ut omninò nos hippocentauros esse arbitrentur homines. Ad hunc ille modum *eos* interrogabat; idque simul omnes *illi* adfensi sunt: quò fit, ut hunc ipsum Persae morem inde usque ab eo tempore teneant, et è Persis nemo elegantioribus usquam pedes incedere, suâ *quidem* sponte, conspiciatur. Et his quidem illi sermonibus intenti erant:

Cùm verò jam meridies praeteriisset, adveſti sunt equites Medi et Hyrcanii, secum tum equos tum viros captivos ducentes: quotquot enim arma tradiderant, eorum neminem occiderant. Cùm autem advenissent, primùm eos interrogabat Cyrus, an omnes sibi salvi essent: cùm hoc

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'. 211

ἐκ τούτου ἡρώτα ὅ,τι ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγέοντο ἅπερ ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως ἔκαστα ἐμεγαληγόρευν. Ὁ δὲ διήκουε πάντα ἡδέως ὅσα ἐβόλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπήνεσεν αὐτὸς οὕτως, Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐστὶ ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι, ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἡδὴ αὐτῶν καὶ πόσῃν ὁδὸν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεσῇ εἴη καὶ οἰῶν, καὶ αἰῶν, καὶ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυσὸν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρεῖττους ἐσόμεθα τῶν ἐχόντων αὐτὰ, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενῶσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κλῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων ἔσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τὸς μὲν ἔν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνετε, ὀρθῶς ποιῶντες· (τούτο γὰρ μάλιστα σώζει

212 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

τὴν νίκην) τὰς δὲ παραδιδόντας, αἰχμα-
 λώτους ἐλάβετε· οὓς εἰ ἀφίεμεν, τῷτ' αὖ
 σύμφορον ἂν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν.
 Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι
 ἔδὲ φυλάττειν τέττας ἡμᾶς δέοι, οὐδ' ἂν
 σιτοποιεῖν τέτοις· (ὅ γὰρ λιμῶ γε δήπου
 ἀποκτενῶμεν αὐτὰς) ἔπειτα δὲ καὶ τέττας
 ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησό-
 μεθα. Εἰ γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας,
 ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκῶντες, αἰχ-
 μάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τέττας ζῶν-
 τας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενῶσι καὶ οἱ ἄλ-
 λοι, καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλλον ἢ
 μάχεσθαι. Εγὼ μὲν ἔν οὗτω γίγνώσκω·
 εἰ δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. Οἱ
 δὲ, ἀκούσαντες, συνήνουν ταῦτα ποιεῖν.
 Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τὰς αἰχμα-
 λώτους λέγει τάδε· “ Ἄνδρες, ἔφη, νῦν
 “ τε, ὅτι ἐπέθεσθε, τὰς ψυχὰς περιε-
 “ ποιήσαθε· τῷ τε λοιπῷ, ἢν ἔτῳ ποι-
 “ ῇτε, οὐδ' ὅτις κακὸν ἔσαι ὑμῖν, ἀλλ'

riam i
 ma t
 quos f
 ut equ
 mus.
 neque
 neque
 tè fan
 his di
 Nam
 nes ej
 magis
 vos di
 et par
 cerner
 est: si
 rit pro
 facien
 rus ad
 quitur
 “ ri,
 “ tis:
 “ hil

riam in primis conservat) qui autem *arma* tradiderunt, eos captivos fecistis: quos si *quidem* dimittimus, facturi hoc, ut equidem aio, nostro cum commodo sumus. Primùm enim neque caveri ab his neque custodire nos eos necesse fuerit, neque cibos eis parare: (non enim certè fame eos necabimus) deindè etiam, his dimissis, pluribus captivis utemur. Nam si regione potiti fuerimus, omnes ejus incolas captivos habebimus: magisque *adeo* caeteri, cùm hos vivos dimissosque videbunt, mansuri sunt, et parere potiùs volent quàm praelio decernere. Haec mea quidem sententia est: si quid aliud quisquam melius viderit proferat. Quae cùm audissent illi, facienda haec consentiebant. Itaque Cyrus advocatos captivos his verbis adloquitur: “ Animas *vestras*, inquit, vi-
 “ ri, conservâstis, *eo ipso* quod paruis-
 “ tis: ac si deinceps vos ità gefferitis, ni-
 “ hil prorsùs mali vobis accidet, praeter-

“ quam quòd idem, qui antehac, vobis
 “ non imperabit: incoletis autem domos
 “ easdem, et idem solum exercebitis et
 “ cum iisdem mulieribus habitabitis, et
 “ liberis vestris, uti modò, imperabitis.
 “ Neque tamen adversùs nos, neque
 “ quenquam alium, pugnabitis; ac si *quis*
 “ alius injuriam vobis intulerit, nos *ipsi*
 “ pro vobis pugnabimus. Nè quis verò
 “ militiam vobis imperet, ad nos arma
 “ deferre: eaque qui detulerint, pacem,
 “ et caetera, quae dicimus, sine fraude
 “ habebunt; quotquot autem *arma* bel-
 “ lica non deposuerint, adversùs eos ex-
 “ peditionem continuò suscepturi sumus.
 “ Quòd si quis vestrùm benevolo se ad nos
 “ animo accedere, et agere quid *nostrâ*
 “ *causâ* nosque docere ostenderit, hunc
 “ nos ut benè de nobis promerentem at-
 “ que amicum, non ut servum, tractabi-
 “ mus. Haec igitur, ait, et vos ipsos scire
 “ volo, et caeteris denuntiare. Quòd si
 “ quidam, ait, nobis haec statuentibus,

“ ἢ οὐ
 “ πρὸς
 “ κίας
 “ καὶ γ
 “ παί
 “ νῦν
 “ ἀλλ
 “ καὶ
 “ πως
 “ στρα
 “ σατ
 “ ῥήνη
 “ ἀν τ
 “ ἐπὶ
 “ Εὰν
 “ κῶς
 “ ται
 “ λον
 “ ἔν, ἐ
 “ διαγ
 “ βουλ

“ ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὥσπερ καὶ
 “ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰ-
 “ κίας, καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε,
 “ καὶ γυναῖξιν ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε, καὶ
 “ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε, ὥσπερ
 “ νῦν· Ἡμῖν μέντοι οὐ μαχεῖσθε, οὐδὲ
 “ ἄλλω ὑδενί· ἂν δὲ καὶ ἄλλος ὑμᾶς ἀδι-
 “ κῆ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχόμεθα· “Ο-
 “ πως δὲ μὴδ’ ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν
 “ στρατεύειν, τὰ ὅπλα πρὸς ἡμᾶς κομί-
 “ σατε· καὶ τοῖς μὲν κομίζουσιν ἔσαι εἰ-
 “ ρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδόλως· ὅποσοι δὲ
 “ ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀπολίθωνται ὅπλα,
 “ ἐπὶ τέττας ἡμεῖς καὶ δὴ στρατευσόμεθα.
 “ Εἰάν τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὥς ἡμᾶς εὐνοϊ-
 “ κῶς, καὶ πράττων τί καὶ διδάσκων φαίνη-
 “ ται, τῷτον ἡμεῖς ὥς εὐεργέτην καὶ φί-
 “ λον, ἔχῃ ὥς δῶλον, περιέφομεν. Ταῦτ’
 “ ἔν, ἔφη, αὐτοὶ τε ἴσε, καὶ τοῖς ἄλλοις
 “ διαγγέλλετε. Ἄν δὲ ἄρα, ἔφη, ἡμῶν
 “ βουλομένων ταῦτα, μὴ πείθωνταί τι-

216 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

“ νες, ἐπὶ τῷ τῷ ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς
 “ ἐκείνων, μὴ ἐκείνοι ἡμῶν ἄρχωσιν.”
 Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ προσεκύνησάν
 τε καὶ ταῦτα ἔφασαν ποιῆσειν.

Ἐπεὶ δὲ ἐκείνοι ὥχοντο, ὁ Κῦρος εἶ-
 πεν, ὦρα δὴ, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δει-
 πνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκευάσαι δὲ ὑμῖν
 τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡμεῖς βέλτισα ἐδυνά-
 μεθα. Ἀλλ' ἴτε, καὶ ἡμῖν πέμπετε τῷ
 πεποιημένῳ σίτῃ τὸ ἥμισυ· ἱκανὸς δὲ ἀμ-
 φοτέροις πεποιήται· ὅψον δὲ μὴ πέμπειε,
 μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν
 αὐτοῖς παρεσκευασμένα. Καὶ ὑμεῖς δι',
 ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, διαγάγετε αὐτὸς ἐπὶ
 τὰς σκηνάς, τὸ μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς
 μεγίστας, (γινώσκετε δὲ) τὸ δ' ἄλλους
 ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ
 δειπνεῖτε, ὅπως ἡδιστόν ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέ-
 ραιοι αἱ σκηναί· παρεσκευάσαι δὲ καὶ ἐνθά-
 δε ὥσπερ καὶ τῷ τοις. Τῷ το δ' ἴσε ἀμφοτέ-
 ροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυ-

“ pa
 “ cite
 “ im
 illi ac
 haec
 Cu
 fueri
 canii,
 tem
 mus
 bisqu
 tite:
 obfor
 enim
 bemu
 deduc
 quide
 teros
 quin
 vobis
 gra f
 nia, t
 noctu

“ parere noluerint, adversus eos nos du-
 “ cite, ut nobis in illos, non illis in nos sit
 “ imperium.” Haec cùm dixisset, *eum*
 illi adorârunt, seque *adeò* praestatu-
 ros haec dixerunt.

Cumque illi discessissent, Tempus jam
 fuerit, inquit Cyrus, ô Medi et Hyrcan-
 nii, ut nos coenemus omnes: res au-
 tem necessarias vobis studio quo potui-
 mus maximo paravimus. Ite ergo, no-
 bisque partem parati panis dimidiam mit-
 tite: nam satîs pro utrisque paratum est;
 obsonii verùm ac potûs nihil mittite: haec
 enim ipsi, quantum satîs est, parata ha-
 bemus. Vos autem, Hyrcanii, inquit,
 deducite ipsos ad tabernacula, principes
 quidem ad maxima, (*ea* verò nôtis) cae-
 teros, ut visum fuerit commodissimum:
 quin et ipsi coenate ubi jucundissimum
 vobis fuerit; nam tabernacula *vobis* inte-
 gra sunt; et in his etiam parata sunt om-
 nia, sicut et istis. Illud utrique scitote,
 nocturnas excubias nos obituros esse,

quòd ea, quae foris sunt, adtinet; vos ea, quae in tabernaculis fiunt, ipsi curate, atque in iis arma ponite: necdum enim illi qui sunt in tabernaculis, nobis amici sunt. Et Medi quidem Tigranisque milites lavabant, (*omnia* enim parata erant) mutatisque vestibibus coenabant: ipsorum etiam equi necessaria habebant: mittebantque Persis dimidiam panis partem singulis: at neque obsonium neque vinum miserunt, quòd Cyri milites haec habere putarent, quia *is* horum ipsis affatim esse dixerat. Cyrus verò haec dixerat, *Persis* famem esse pro obsonio, potum autem, *qui* de praeterfluente amne *hauriretur*. Et Cyrus quidem praebitâ Persis coenâ, cùm tenebrae jam essent, complures eorum, quinos ac denos, dimittebat; eosque circum castra se occultare iussit, quippe qui existimaret simul custodiam *hoc modo* fore, si quis extrinsecùs accederet; simul futurum, ut si quis extra *castra* pecunias ferens aufugeret, caperetur; atque ità *quidem* accidit: nam et aufugiebant multi, et multi fuère cap-

λακ
ὄρα τ
ταῖς
Μῆδ
γὰρ
βόντε
τὰ ἐ
τῶν
οὐκ ἐ
ἀμφὶ
ἔχειν
μὲν τ
οντος
σας τ
τὰ π
αὐτῶν
στρατο
φυλακ
ἅμα δ
ποδιδρα
ἔτως

λακήσομεν, τὰ δὲ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοῖς
 ὀραῖτε, καὶ τὰ ὅπλα ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν
 ταῖς σκηναῖς ἔπω φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ
 Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην ἐλθόντο, (ἦν
 γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἱμάτια μεταλα-
 βόντες ἐδειπνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον
 τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον
 τῶν ἄρτων ἐκάστοις τὴς ἡμίσεως· ὅφον δὲ
 οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τὴς
 ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἀφθονα ταῦτα
 ἔχειν. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὅφον
 μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τῆ παραρρέ-
 οντος ποταμοῦ. Ὁ μὲν ἔν Κῦρος δειπνί-
 σας τὴς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κα-
 τὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλὰς
 αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ
 στρατοπέδου κρύπτειν, νομίζων ἅμα μὲν
 φυλακὴν ἔσεσθαι εἰάν τις ἔξωθεν προσίη,
 ἅμα δὲ, εἰάν τις ἔξω χρήματα φέρων ἀ-
 ποδιδράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο
 ἔτως· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολ-

220 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

λοὶ δὲ ἐάλωσαν. Ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τὰς λαβόντας εἶα ἔχειν, τὰς δὲ ἀνθρώπους ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι· ὥστε τῷ λοιπῷ ἔδδ' βουλόμενος ἂν εὗρες ῥαδίως τὸν νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἔτῳ διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἔπινον, καὶ εὐωχῶντο, καὶ ἠυλῶντο, καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τοιαῦτα ἐάλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργα τὰς ἐγρηγορότας.

Ὁ δὲ Κυαζάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα ἐν ἣ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧν παρεσκήνυσ, ὡς ἐπ' εὐτυχία, καὶ τὰς ἄλλας δὲ Μήδους ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως καὶ ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τῷ Ασσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο,

ti.
tene
nes v
ut d
quan
fae q
verò
biaru
ni hi
tur:
ut v
deefi
M
te qu
bern
gesta
cepti
tem
domo
fent,
mult
rioru
di m

ti. Cyrus autem pecunias quidem eos tenere, qui *hos* cepissent, sinebat; homines verò interfici iussit: quo factum est, ut deinceps nè si cuperes quidem, quenquam noctu abeuntem reperiffes. Et Persae quidem hoc modò degebant: Medi verò et potabant, et epulabantur, et tibi-
 arum cantu semet oblectabant, et omni hilaritate ad satietatem usque fruebantur: nam ejusmodi multa capta fuerant, ut vigilantibus, quod agerent, minimè deesset.

Medorum verò rex Cyaxares, eâ nocte quâ Cyrus abierat, et ipse cum contubernali-
 bus ebrius erat, veluti re benè gestâ, et Medos caeteros in castris, exceptis paucis, adesse putabat, quòd ingentem strepitum audiret: nam Medorum domestici, quippe quia domini discessissent, cum omni licentiâ potabant et tumultuabantur, praesertim quòd ab Assyriorum exercitu vinum et alia hujusmodi multa acceperant. Cùm autem illuxisset,

set, atque ad portam nemo veniret prae-
 ter eos qui cum ipso coenati fuerant, au-
 diretque castra Medis et equitibus esse
 vacua, et egressus ipse rem ità se habere
 cerneret: tum verò et in Cyrum et in
 Medos irâ fremebat, quòd se relicto so-
 lo discessissent: statimque jubet, uti sanè
 crudelis et amens fuisse perhibetur, quen-
 dam ex iis qui aderant, equitibus suis *se-*
cum sumptis, quàm celerrimè ad copias
 Cyrum secutas proficisci, atque haec di-
 cere, Ego sanè nè te quidem, Cyre, ar-
 bitrabar adeò imprudens consilium de me
 capturum fuisse: si tamen ea Cyri esset
 sententia, minimè vos saltem, Medi, vo-
 luisset sic me solum relinquere *putàram*.
 Jam verò, Cyrus si quidem volet, *veniat*:
 sin minùs, vos saltem quàm celerrimè ad-
 este. Haec mandata *ad Medos perferen-*
da dedit *nuntio*. Is autem qui proficisci
 jussus erat, Ego vero, domine, ait, quo-
 nam modo illos inveniam? Quonam, in-
 quit *Cyaxares*, modo Cyrus istique adeò
 qui eum secuti sunt, *illos invenerunt* ad-
 versùs quos profecti sunt? Quoniam pro-

καὶ ἐπὶ
 εδείπνε
 εἶναι τ
 δ', ἐπε
 δὴ ἐβριμ
 τῷ κατ
 καὶ εὐθύ
 ἀγνώμα
 λαβόντα
 εἶδαι ὡ
 στρατευμ
 γαγε οὐ
 νοήτως
 ἔτω γιγ
 ἐθελῆσαι
 Καὶ νῦν,
 μὴ, ὅμε
 Ταῦτα
 πορεύεο
 ἐγὼ εὐρῆ
 καὶ οἱ σὺν

καὶ ἐπὶ θύρας ἔδεις ἦκε, πλὴν οἵπερ καὶ συν-
 εδείπνυν, καὶ τὸ στρατόπεδον κενὸν ἤκουεν
 εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, ἑώρα
 δ', ἐπεὶ ἐξῆλθεν, ὅπως ἔχοντα· ἐνταῦθα
 δὴ ἐβριμᾶτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις,
 τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι·
 καὶ εὐθύς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ
 ἀγνώμων, κελεύει τῶν παρόντων τινὰ,
 λαβόντα τὸς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας, πορεύ-
 εσθαι ὡς τάχιστα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον
 στρατευμα, καὶ λέγειν τάδε, Ωμην μὲν ἔ-
 γωγε οὐκ ἂν σὲ, ὦ Κῦρε, οὕτως ἀπρο-
 νοήτως περὶ ἐμῶ βελεύεσθαι· εἰ δὲ Κῦρος
 ὅτω γιγνώσκει, ὅκ' ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι,
 ἐθέλῃσαι ὅπως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν.
 Καὶ νῦν, εἰ μὲν Κῦρος βέληται· εἰ δὲ
 μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεσε.
 Ταῦτα ἐπέσελλεν. Ὁ δὲ τασόμενος
 πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα,
 ἐγὼ εὐρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη,
 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' ὅς ἐπορεύοντο; Ὅτι

νὴ Δί', ἔφη, ἀκῶ ἀφεσηκότας τῶν πο-
 λεμίων Ὑρκανίης τινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦ-
 ρο, οἵχεσθαι ἡγμένους αὐτῶν. Ἀκῶσας
 ταῦτα ὁ Κυαζάρης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ
 Κύρῳ ὠργίζετο, μὴδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦ-
 τα· καὶ πολλῇ σπυδῇ μᾶλλον ἔπεμπε
 ἐπὶ τῆς Μήδους, ὡς φιλώσων αὐτόν. καὶ
 ἰχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν, τοῖς Μήδοις
 ἀπειλῶν ἀπεκάλει· καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ
 ἠπέιλησεν, εἰ μὴ ἰχυρῶς ταῦτα ἀπαγ-
 γείλοι.

Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων
 τῆς ἑαυτοῦ ἰππέας ὡς ἑκατόν· ἀνιώμενος
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκ ἐπορεύθη μετὰ τῷ Κύρῳ.
 Ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διαχιζομένων
 ὁδῶν τρίβῳ τινὶ, ἐπλανῶντο· καὶ ἔκ πρόσθεν
 ἀφίκοντο εἰς τὸ τῷ Κύρῳ σφάτευμα, πρὶν
 ἐντυχόντες ἀποχωρῆσαι τισὶ τῶν Ασυ-
 ρίων, ἠνάγκασαν αὐτῆς ἡγεῖσθαι· καὶ ἔτως
 ἀφικνῶνται, τὰ πυρὰ κατιδόντες, περὶ
 μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ

fecto
 bus c
 sent,
 iffe.
 to et
 haec
 ad M
 daret
 nis, q
 eique
 dit, si
 expon
 Et

fuis c
 cebatur
 Cyro d
 iter per
 tā divid
 us ad C
 in Affy
 incidiffe
 vi coëg
 spectis i
 pervene
 TOM

fectò, ait, quosdam Hyrcanios ab hostibus defecisse audio, cùmque huc venissent, duces se Cyri copiis praebentes abisse. Haec cùm audisset Cyaxares, multò etiam magis Cyro succensebat, qui haec ei non indicasset; majorique studio ad Medos mittebat, quò eum *copiis* nudaret: quin etiam gravioribus cum minis, quàm antea, Medos *ab eo* avocabat: eique etiam qui missus erat minas intendit, si non haec vehementer acriterque exponeret.

Et ille quidem qui missus erat, cum suis centum ferè equitibus, proficiscatur: *id ipsum*, quod non et ipse cum Cyro discessisset, aegrè ferens. Cùmque iter pergerent, ac viae semitâ quâdam tritâ dividerentur, oberrârunt; neque prius ad Cyri exercitum pervenêre, quam in Assyrios quosdam à *castris* digressos incidissent, atque eos ut sibi duces essent vi coëgissent: atque ità *demum*, conspectis ignibus, èo, circa mediam noctem, pervenerunt. Cùm verò ad castra ac-

cessissent, excubitores eos, quemadmodum mandatum à Cyro fuerat, ante lucem non intromiserunt. Die verò jam illucescente, Cyrus primùm arcessitis magis, diis ea, quae in more essent, ob res adeò prosperas, seligi iussit. Et ii quidem in his erant occupati: ille autem, convocatis iis qui ὁμότιμοι appellantur, dixit, Multa bona, viri, deus nobis ostendit; at nos, Persae, pauciores hoc tempore sumus, quàm ut illa nostrâ in potestate tenere possimus. Nam sive ea, quaecunque laboribus nostris adepti fuerimus, non conservabimus, rursus erunt aliena; sive ex nostris quosdam ipsis custodes eorum quibus potiti sumus relinquamus, statim nullas nobis esse vires manifestum erit. Quamobrem mihi videtur, cuidam è vobis quamprimùm in Persiam eundum esse, qui doceat ea quae à me dicuntur, et exercitum quàm celerrimè mitti jubeat, si quidem Persae et imperium et fructum Asiae suam in potestatem venire cupiant. Ito ergò tu, qui natu maxi-

ερατο
 ἦν ὑπο
 ἡμέρας
 τον με
 τοῖς θε
 γαθοῖς
 ἀμφι τ
 ὁμοτίμ
 φαίνει
 σαι, ἐν
 κρατεῖ
 κατεργ
 πάλιν
 μέν τι
 ἐφ' ἡμί
 χοντες
 ὡς τά
 καὶ διδο
 ὡς τά
 ἐπιθυμ
 κὴ τὴν

στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένον
 ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτὰς πρὸ
 ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶ-
 τον μὲν τὰς μάγας καλέσας ὁ Κῦρος, τὰ
 τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιέτοις ἀ-
 γαθοῖς ἐξαίρεισθαι ἐκέλευσε. Καὶ οἱ μὲν
 ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δὲ, συγκαλέσας τὰς
 ὁμοτίμους, εἶπεν, Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προ-
 φαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ, ὦ Πέρ-
 σαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμέν ὥστε ἐγ-
 κρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γὰρ ὅσα ἂν
 κατεργαζώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα,
 πάλιν ἀλλότρια ἔσαι· εἴτε καταλείψο-
 μέν τινες ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς
 ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἔ-
 χοντες ἰχὺν ἀναφανέμεθα. Δοκεῖ ἔν μοι
 ὥς τάχιστα ἵεναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας,
 καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν
 ὥς τάχιστα πέμπειν στρατεύμα, εἴπερ
 ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας
 καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἰθι

228 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ΄

μὲν ἔν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν
ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι ἔς ἂν πέμπωσι στρα-
τιώτας, ἐπειδὰν ἐλθῶσι παρ' ἐμέ, ἐμοὶ με-
λήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. "Α δ' ἔχο-
μεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτὰ, κρύπτει δὲ τέ-
των μὴδέν· ὅ,τι δὲ τέτων ἐγὼ καλῶς καὶ
νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἂν,
τὰ μὲν πρὸς τὰς θεάς, τὸν πατέρα ἐρώτα·
τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν, τὰς ἀρχάς. Περ-
ψάντων δὲ καὶ ὀπλήρας ὦν πράττομεν, καὶ
φρασηῖρας ὦν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν,
ἔφη, συσκευάζε, καὶ τὸν λόχον προπομ-
πὸν ἄγε.

Ἐκ τέττε δὲ καὶ τὰς Μήδους ἐκάλει, καὶ
ἅμα ὁ τῷ Κυζάρης ἄγγελος παρίσταται,
καὶ ἐν πᾶσι τὴν τε πρὸς τὸν Κύρον ὀργὴν
καὶ τὰς πρὸς τὰς Μήδους ἀπειλὰς αὐτῷ
ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπιέναι Μήδους
κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κύρος μένειν βέλεται.
Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκούσαντες τῷ ἀγγέλου
ἐσίγησαν, ἀπορῶντες μὲν πῶς χρὴ κα-

mus c
haec
rae f
rint,
suppe
haben
bus qu
tendo,
est fec
meum,
interro
gerimu
bus in
Ac tu
rebus
qui te

Secu
simul C
omnibu
minas
demque
Medi d
vellet.
tiii verb
inopes

mus es, inquit, ac postquam eò veneris, haec exponito; tum autem, mihi curae futurum, ut militibus quos miserint, ubi ad me pervenerint, alimenta suppetant. Vides ipse quidem ea, quae habemus, eorumque nihil celato: ex quibus quidnam *potissimum* in Persiam mittendo, ut par et legibus consentaneum est fecero, deos quod adtinet, patrem *meum*; quod rempublicam, magistratus, interroga. Etiam spectatores eorum quae gerimus, et explicatores eorum de quibus interrogaturi sumus, *huc* mittant. Ac tu quidem, ait, ad iter te collectis rebus necessariis parato, manipulumque, qui te deducat, tecum sumito.

Secundùm haec Medos arcessit, cùm simul Cyaxaris nuntius adesset, et coram omnibus iram ejus adversùs Cyrum et minas adversùs Medos indicaret, tandemque diceret, mandare *Cyaxarem* ut Medi discederent, etiamsi Cyrus manere vellet. Et Medi quidem cùm haec nuntii verba audissent, filebant; tum consilii inopes quo pacto arcessenti non pare-

rent, tum metuentes quemadmodum minanti obtemperarent, praesertim quòd illius crudelitatem nôssent. Cyrus autem, Minimè miror equidem, ait, nuntie Medique, Cyaxarem et de nobis et de seipso valdè timere, cùm multos id temporis hostes viderit, et quid nos agamus ignoret: verùm ubi senserit, complures hostium periisse, fugatos universos, primum metuere desinet, deindè agnoscet minimè se jam desertum esse, cùm amici hostes ipsius interimunt. At verò quonam modo reprehensione digni sumus, cùm de ipso benè promereamur, neque haec quidem de nostrâ sententiâ temerè faciamus? sed ego illum suasi ut mihi permitteret, vobis adsumptis egredi: vos autem non ut cupidi profectiois, an exeundum esset, interrogâstis, atque ità jam huc pervenistis: at ab illo prodire jussi, si cui vestrùm grave non esset. Quapropter haec ira, sat scio, secundis *hiscè*

λῆντο
 λῆντι
 τὴν ὥ
 Αλλ'
 θαυμά
 μίης
 πρᾶτ
 ἑαυτῶ
 τῶν π
 ἀπελη
 φοβέμ
 μος ὃ γ
 ἐκείνου
 μέμψε
 ὄντες ἐ
 σαντες
 σάι με
 ὃχ ὡς ἐ
 εἰ ἐξίον
 ἐκείνῃ
 ἀχθομέ

λῆντος ἀπειθεῖν, φοβέμενοι δὲ πῶς ἀπει-
 λῆντι ὑπακέσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες
 τὴν ὁμότητα αὐτῷ. Ὁ δὲ Κύρος εἶπεν,
 Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, ἔδεν, ἔφη,
 θαυμάζω εἰ Κυαζάρης πολλὰς μὲν πολε-
 μίαις τότε ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ ἐκ εἰδῶς ὅτι
 πράττομεν, ὁκνεῖ περὶ τε ἡμῶν καὶ περὶ
 ἑαυτοῦ· ἐπειδὴν δὲ αἰσθεται πολλὰς μὲν
 τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ
 ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν παύσεται
 φοβέμενος, ἔπειτα γνώσεται ὅτι νῦν ἔρη-
 μος ἐγίγνεται, ἥνίκα οἱ φίλοι αὐτῷ τὰς
 ἐκείνου ἐχθρὰς ἀπολλύουσιν. Ἀλλὰ μὴν
 μέμφεός γε πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποι-
 ῶντες ἐκείνῳ, καὶ ἔδὲ ταῦτα αὐτοματί-
 σαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκείνῳ ἔπεισα ἑᾶ-
 σαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ
 ἔχ' ὥς ἐπιθυμῶντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε,
 εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἦκετε· ἀλλ' ὑπ'
 ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ
 ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ ἐν αὐτῇ σα-

232 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

φῶς οἶδ' ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπαν-
 θήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι.
 Νῦν μὲν ἔν, ἔφη, σὺ ὦ ἄγγελε ἀνάπαυ-
 σαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· ἡμεῖς τε, ὦ Πέρ-
 σαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίς ἤτοι
 μαχόμενοις γε ἢ πεισομένοις παρέσεσθαι,
 ταχθῶμεν ὡς κάλλιφα· ἔτῳ γὰρ ὄρωμέ-
 νος εἰκὸς πλεόν προανύττειν ὧν χρῆζομεν.
 Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἀρχων, ὑπό-
 μεινον προστάζας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν
 στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
 ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκανίος προσῆλθε, λέ-
 γει ὁ Κύρος, Εγὼ δὲ, ἔφη, ὦ Ὑρκανίε,
 ἡδομαι αἰσθάνομενος ὅτι οὐ μόνον φιλίαν
 ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ζύνεσιν
 φαίνη μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει
 ἡμῖν τὰ αὐτὰ δῆλον· ἐμοὶ τε γὰρ πολέ-
 μιοι Ἀσύριοι, σοὶ τε νῦν ἐχθιόνες εἰσιν ἢ
 ἐμοί· ἔτῳς ἔν ἡμῖν ἀμφοτέροις βεβληυτέον,
 ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀπο-
 σατήσῃ ἡμῖν συμμαχῶν, ἄλλος, δὲ ἐὰν

CYRI INSTIT. IV. 233

rebus mitigabitur, et unà cum desinente metu abibit. Ac tu quidem modò, nuntie, quia labore defatigatus es, quietem capito: nos autem Persae, quia sic hostes adfuturos expectamus, ut vel pugnent vel imperium accipiant, ordines quàm elegantissimè instructos habeamus: nam ità si conspiciamur, fortasse citiùs ea sumus effecturi quae desideramus. Tu verò princeps Hyrcaniorum, ait, *hìc* operire militumque tuorum ducibus impera, ut suos armis penitùs instruendos curent. Cùm autem his peractis Hyrcanius accessisset, inquit Cyrus, *In hoc* ego, Hyrcanie, delector, quod animadverto, te non solùm ità nobis adesse ut amicitiam re declares, sed etiam indicia mihi praeberè perspicacis, quâ praeditus es, prudentiae. At nunc quidem nobis eadem conducere perspicuum est: nam et mihi sunt hostes Assyrii, et tibi jam infestiores sunt quàm mihi: quare sic nostrùm utrique consultandum est, ut eorum sociorum, qui jam nobis adsunt, nemo deficiat; et alios *quoque* si possimus,

nobis adjungamus. Audisti verò Medum equites avocare; hi autem si discedant, quo pacto nos pedites soli manebimus? Sic igitur et mihi et tibi agendum est, ut hic ipse qui *Medos* avocat, nobiscum manere velit. Tu igitur repertum aliquod ei tabernaculum tradito, ubi commodissimè degat, et omnia, quibus opus fuerit, habeat; ego verò sum operam daturus, ut opus aliquod ei imperem, quod libentius suscepturus sit, quàm *hinc* abiturus: quin etiam cum ipso de bonis iis differito, quae spes sit amicis omnibus eventura, si benè gerantur ea quae fieri oporteat: haec verò ubi feceris, ad me redito. Itaque abiit Hyrcanius quidem ut Medum ad tabernaculum deduceret; et qui in Persiam profecturus erat, paratus aderat: ei Cyrus mandavit, ut Persis diceret quae oratione superiori sunt indicata, Cyaxari verò literas redderet. Volo autem, ait, tibi recitare, quae mea continet epistola; quò et scias ea et profitearis, si quis te de his interroget. Haec autem epistolae inerant:

δυνά
ἡκου
ἔτσι
μεν;
ὁ ἀτ
τα
δὸς
δέον
τι
ἀπ
γεν
δέον
ἦκε
ὦχ
εἰς
δὲ
σα
λα
μα
τέ
γῆ
δὲ

δυνώμεθα, προσληφόμεθα. Τῷ δὲ Μήδου
 ἤκουσας ἀποκαλῶντος τὸς ἱππέας· εἰ δὲ
 ἔτσι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενε-
 μεν; Οὕτως ἔν δεῖ ποιεῖν ἐμέ κ' σέ, ὅπως
 ὁ ἀποκαλῶν ἔστος κ' αὐτὸς μένειν βεβλήσε-
 ται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν οὖν σκηνὴν εὐρών,
 δὸς αὐτῷ, ὅπερ κάλλιφα διάζει πάντα τὰ
 δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργον
 τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἡδίων πράξει ἢ
 ἀπεισι· κ' διαλέγῃ δὲ αὐτῷ ὅποσα ἐλπίς
 γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἣν τὰ
 δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μένοι ταῦτα
 ἔχε πάλιν παρ' ἐμέ. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος
 ὥχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ
 εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ
 δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέσειλε πρὸς μὲν Πέρ-
 σας λέγειν ἃ κ' πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδή-
 λωται, Κυαζάρεϊ δὲ ἀποδῆναι τὰ γράμ-
 ματα. Αναγνῶναι δέ σοι, ἔφη, κ' ἃ ἐπι-
 στέλλω, βέλομαι· ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολο-
 γῇς, εἴαν τις σέ πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ἐνῆν
 δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

“ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙ-
 “ΡΕΙΝ. Ἡμεῖς σε ἔτε ἔρημον κατε-
 “λίπομεν, (ἔδεις γὰρ ὅταν τῶν ἐχθρῶν
 “κρατῇ, τότε τῶν φίλων ἔρημος γίνεσθαι)
 “ἔδὲ μὴν ἀποχωρῶντές γε ἀπὸ σῶ οἴομε-
 “θα ἐν κινδύνῳ σε καθεσθάναι· ἀλλ’ ὅσω
 “πλέον σὺ ἀπέχομεν, τοσούτῳ πλείονά
 “σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· ἔ
 “γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι,
 “μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν πα-
 “ρέχουσιν, ἀλλ’ οἱ τὰς ἐχθρὰς μήκιστον
 “ἀπελαύνοντες· μᾶλλον τὰς φίλους ἐν
 “ἀκινδύνῳ καθιστᾷσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἶω
 “ὄντι μοι περὶ σέ, οἷος ὢν περὶ ἐμέ,
 “ἐπειτά μοι μέμφῃ. Εγὼ μὲν γέ σοι
 “ἠγάγον συμμάχους, ἔχ’ ὅσους σὺ ἐπει-
 “σας, ἀλλ’ ὁπόσους ἐγὼ πλείους ἐδυνά-
 “μην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ
 “ὄντι ὁπόσους πείσαι δυνηθείην· νῦν δ’ ἐν
 “τῇ πολεμίᾳ ὄντος, ἔ τὸν θέλοντα, ἀλ-
 “λὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαρῶν τό-
 “τε μὲν ὥομην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν

CYRI INSTIT. IV. 237

“ CYRUS CYAXARI SA-
“ LUTEM. Nos neque te solum re-
“ liquimus, (nemo enim tunc ab amicis
“ destitutus est, cùm hostes *per eos* vin-
“ cit) nec verò propterea quod abs te
“ discessimus in periculo te nos consti-
“ tuisse arbitramur: sed quantò longiùs
“ abs te absumus, tantò tibi nos plus se-
“ curitatis praestare existimamus. Nam
“ qui proxime amicos desident, non iis
“ maximè securitatem adferunt, sed qui
“ hostes longissimè repellunt, ii potiùs
“ amicos extra periculum collocant. Con-
“ sidera verò qualem me cùm sis erga te
“ expertus, ipseque *vicissim* qualem er-
“ ga me te praebeas, de me tandem que-
“ reris. Equidem auxilio qui tibi sint
“ focios adduxi, non quot tu *ut venirent*
“ persuasisti, sed quàm ego plurimos
“ potui: tu mihi, dum *adhuc* amicâ in
“ regione essem, tot concessisti, quot
“ persuadendo, *me ut sequerentur*, addu-
“ cere possem; et nunc cùm in hostili
“ sim agro, non eos, qui *redire* velint,
“ sed universos avocas. Itaque tunc qui-
“ dem arbitrabar me vobis utrisque gra-

" tiam debere, at nunc me tui quidem
 " oblivisci cogis, et illis qui me secuti
 " sunt omnem referre gratiam studere.
 " Verùm *facere* non possum, ut tibi si-
 " milis fiam: sed hoc ipso tempore copi-
 " arum causâ misso in Persiam nuntio,
 " mandatum dedi, ut quotquot ad me
 " venturi sunt, si eorum operâ tibi sit o-
 " pus, antequam ad nos veniant, iis tibi sit
 " potestas, non ut ipsi voluerint, sed uti
 " tu voles, utendi. Consilium autem ti-
 " bi do, quanquam ipse junior, nè quae
 " concesseris auferas; ut nè inimicitiae
 " tibi gratiarum loco debeantur: nec
 " minitabundus arcessas, cùm aliquem
 " ad te celeriter venire velis: nec simul
 " te solum esse dixeris, et multis mini-
 " teris, nè doceas eos nihili te facere.
 " Nos autem ut adsumus operam dabi-
 " mus, ubi primùm ea confecerimus,
 " quae facta cùm fuerint et tibi et nobis
 " ex aequo fructuosa fore censemus.
 " Vale."

" ὁφε
 " λα
 " Δα
 " μέν
 " Δα
 " τευ
 " ἀν
 " πρίν
 " ἔχ
 " βέλ
 " σοι,
 " Δα
 " χαρ
 " βέλ
 " μετα
 " μον ε
 " μὴ δ
 " Ἡμε
 " τάχ
 " μίζω
 " νέσθαι

“ ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις σὺ μὲν ἐπι-
 “ λαθέσθαι, τοῖς δὲ ἀκολυθήσασιν πειρᾶ-
 “ σθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ
 “ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος γενέ-
 “ σθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στρα-
 “ τευμα εἰς Πέρσας, ἐπιστέλλω, ὅπόσοι
 “ ἂν ἴωσιν ὡς ἐμὲ, ἣν τι σὺ αὐτῶν δέῃ,
 “ πρὶν ὥς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν,
 “ ἔχῃ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλ’ ὅπως ἂν σὺ
 “ βέλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβουλεύω δέ
 “ σοι, καίπερ νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρεῖ-
 “ σθαι ἅ ἂν δῶς· ἵνα μὴ σοὶ ἔχθραι ἀντὶ
 “ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ’ ὅταν τινα
 “ βέλῃ πρὸς σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῶντα
 “ μεταπέμπεσθαι· μηδὲ φάσκοντα ἔρη-
 “ μον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα
 “ μὴ διδάσκης αὐτὸς σὺ μὴ φροντίζῃν.
 “ Ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν
 “ τάχιστα διαπραξώμεθα ἅ σοί τ’ ἂν νο-
 “ μίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα κοινὰ γε-
 “ νέσθαι ἀγαθὰ. Εὐρῶσο.”

240 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ,τι ἂν σε
 τέτων ἐρωτᾷ, ἥπερ γέγραπται, σύμφαθι.
 Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπισέλλω σοι περὶ τῶν Πέρ-
 σῶν ἥπερ γέγραπται. Τέτω μὲν ἔν ἕτως
 εἰπὼν, καὶ δοὺς τὴν ἐπισολήν, ἀπέπεμψε·
 προσεντειλάμενος ἔτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶ-
 δειν ὅτι συμφέρει ταχὺ παρῆναι.

Ἐκ τέτου δὴ ἐώρα μὲν ἐξωπλισμένους
 ἥδη πάντας καὶ τὰς Ὑρκανίους καὶ τὰς ἀμφὶ
 Τυγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι
 ἦσαν· ἥδη δὲ τινες τῶν προχώρων καὶ ἵπ-
 πους ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ
 μὲν παλτὰ, ὅπερ καὶ τὰς πρόσθεν, κα-
 ταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς
 τῷτο ἔργον ἦν, ὅπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο·
 τὰς δὲ ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένουσας
 τὰς ἀγαγόντας, ἕως ἂν τι σημανθεῖη αὐ-
 τοῖς· τὰς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρ-
 κανίων καλέσας, τοιαῦτα ἔλεξεν·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυ-
 “ μάζητε, ἔφη, ὅτι πολλάκις ὑμᾶς συγ-

Hanc ei *epistolam* reddito, et de quocunque horum te interrogârit, id ità se habere dicito, prout *in epistolâ* scriptum est. Nam et de Persis *itidem* tibi mando, prout scriptum est. Atque hunc quidem his verbis adlocutus, traditâ epistolâ, dimisit; adjecto mandato, ut ità festinaret, quemadmodùm expedire noverat celeriter uti adefset.

Secundùm haec armatos jam omnes tam Hyrcanios quàm Tigranis milites spectabat: Persae quoque armis erant instructi: jam etiam finitimi quidam *ei se dedentes* equos adducebant, et adferebant arma: *hos* ille palta eum in locum, ubi et caeteros antea, jussit abjicere, eaque *illos* concremare, quibus id negotii datum erat, ipsi quibus non egerent; equos autem ut illi *in castris* remanentes custodirent, qui *eos* adduxerant, praecepit, donec aliquid eis significatum esset: et convocatis praefectis equitum et Hyrcaniorum, hujusmodi orationem habuit:

“ Nè mirum vobis sit, amici et socii,
“ inquit, quod vos saepè convoco: nam

" cùm res praesentes novae sint, earum
 " multae ordine *adhuc* carent; quae ve-
 " rò ordinata non sunt, ea semper nego-
 " tia faceßere neceße est, donec in *su-*
 " *um quaeque* locum delata fuerint. Et
 " multa jam sunt bona nobis bello cap-
 " ta, et viri praeterea *qui in nostram po-*
 " *testatem venerunt*: quoniam verò ne-
 " que scimus, ipsi quatenam horum cujus-
 " que nostrum sint, neque hi novère
 " quis eorum cujusque sit dominus, *id-*
 " *circo* non admodum multos quidem ex
 " eis videre est officium facere, sed om-
 " nes ferè ambigere, quid abs se fieri
 " oporteat: quapropter ut nè haec sit
 " rerum nostrarum ratio, *vos ista singu-*
 " *lis quae eis propria sint dividendo dis-*
 " cernite: et cùm quidem tabernaculum
 " aliquis adeptus est, satis et esculentis
 " instructum, et potulentis, et ministris,
 " et stragulâ, et *aliâ* veste, rebusque
 " caeteris quae requiruntur ut in taber-
 " naculo militari commodè degi possit,
 " huc ut quid aliud accedat non opus
 " est, nisi ut is qui *illud* nactus est, sci-
 " at horum sibi curam, tanquam suorum
 " gerendam esse: qui verò in ea diver-

" κα
 " τα
 " δι
 " ἀ
 " γα
 " τα
 " ἐπ
 " να
 " τε
 " δεσ
 " τα
 " ἀπ
 " π
 " τε
 " χ
 " ὕπ
 " κ
 " τ
 " π
 " τ
 " ὄστ

“ καλῶ· καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρόν-
 “ τα πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐσιν· ἃ
 “ δι’ ἂν ἀσύντακτα ἦ, ἀνάγκη ταῦτα
 “ αἰεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώ-
 “ ραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἐστὶ μὲν ἡμῖν πολλὰ
 “ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες
 “ ἐπ’ αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ’ ἡμᾶς εἰδέ-
 “ ναι ποῖα τέτων ἐκάστου ἐστὶν ἡμῶν, μή-
 “ τε τέτους εἰδέναι ὅστις ἐκάστω αὐτῶν
 “ δεσπότης, περαίνοντας μὲν δὴ τὰ δέον-
 “ τα οὐ πάνυ ἐστὶν ὁρᾶν αὐτῶν πολλὰς,
 “ ἀπορῆντας δὲ ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, χεδὸν
 “ πάντας· ἵνα ἔν μὴ ἔτως ἔχῃ, διορίσα-
 “ τε αὐτά· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἐ-
 “ χουσάν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τὰς
 “ ὑπηρετήσοντας, καὶ τρωμὴν, καὶ ἐοδῆτα,
 “ καὶ τὰ ἄλλ’ οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς τρω-
 “ τιωτικὴν, ἐνταῦθα μὲν ἔδεν ἄλλο δεῖ
 “ προσγενέσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι ὅτι
 “ τέτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δεοί·
 “ ὅστις δὲ εἰς ἐνδεόμενά που κατεσκήνωσε,

244 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

“ τήτους ὑμεῖς σκεφάμενοι, τὸ ἐλλεῖπον
 “ ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ καὶ περιττὰ
 “ οἶδα ὅτι ἔσαι· πλείω γὰρ ἅπαντα ἢ
 “ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος εἶχον οἱ
 “ πολέμιοι. Ἠλθον δὲ πρὸς με καὶ χρη-
 “ μάτων ταμίαι οἱ τε τῶ Αἰσυρίων βα-
 “ σιλέως καὶ ἄλλων δυναστῶν, οἱ ἔλεγον
 “ ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ σφίσιν ἐπίσημον,
 “ δασμῆς τινὰς λέγοντες· καὶ ταῦτα οὖν
 “ κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς,
 “ ὅπως ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε
 “ τῷ μὴ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον·
 “ ὑμεῖς δὲ λαβόντες διαδίδοτε, ἵππεϊ μὲν
 “ τὸ διπλῆν, πεζῷ δὲ τὸ ἀπλῆν· ἵνα ἔχη-
 “ τε, ἣν τινῶν προσδεηθῆτε, καὶ ὅτε ὠνή-
 “ σεσθε. Τὴν δ' ἀγορὰν τὴν ἔσαν ἐν τῷ
 “ στρατοπέδῳ κηρύξατε μὲν ἡδὴ, ἔφη, μὴ
 “ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τῆς καπή-
 “ λης καὶ ἐμπόρης ὅ,τι ἔχει ἕκαστος πρά-
 “ σιμον· καὶ ταῦτα διαθεμένους, ἀλλὰ ἀγειν,
 “ ὅπως οἰκῆται ἡμῶν τὸ στρατόπεδον.”

“ tit tabernacula quibus pleraque de-
 “ sunt, vos his inspectis, quod deest sup-
 “ plete. Multa etiam fore scio quae su-
 “ persint: nam hostibus omnia fuere co-
 “ piosiora quàm pro multitudine nostrâ.
 “ Venerunt etiam ad me Assyriorum re-
 “ gis aliorumque dynastarum quaesto-
 “ res, qui apud se aurum signatum esse
 “ dixerunt, de tributis quibusdam men-
 “ tionem facientes: itaque per praeco-
 “ nem imperate, ut isthaec ad vos om-
 “ nia deferant, ubicunque confederitis;
 “ et terrorem ei incutite qui, quod im-
 “ peratum est, non fecerit: vos autem
 “ ea cùm acceperitis, duplum quidem
 “ equiti, pediti simplum distribuite; ut
 “ habeatis, si quibus vobis praeterea o-
 “ pus fuerit, undè etiam *ea* emere possi-
 “ tis. Forum verò castrense, inquit,
 “ praeconis jam voce edicite, ut nemo
 “ violet, utque caupones ac mercatores
 “ vendant merces quisque suas venales;
 “ et has ubi vendiderint, alias advehant,
 “ quò castra nostra sint frequentia.” Et

246 CYRI INSTIT. IV.

haec ille quidem statim per praeconem edicebant: Medi verò et Hyrcanii, Quo pacto nos, inquit, absque te ac tuis haec distribuerimus? Cyrus autem haec *ipsorum* verba ità excepit: “ Eane vestra, “ viri, sententia est, inquit, ut quicquid “ *tandem nobis* agendum fuerit, rebus “ omnibus nos omnes interesse oportet “ at; neque satis ego facturus sim vobis, “ agens pro vobis quod usus postulet, “ neque vos, pro nobis? Et quam aliâ “ ratione plus habituri simus negotii, et “ minus effecturi, quàm istâ? At videte, “ ait: nos enim haec vobis custodivimus, et vos credidistis à nobis esse rectè custodita; vos verò vicissim distribuite, et nos credemus vobis, rectè vos distribuisse: ac nos rursus aliis in rebus operam dabimus ut quiddam, in commune profuturum, peragamus. Videte enim, ait, nunc primùm quot nobis partim adsint equi, partim adducantur: hos utique ità si relinquemus

Καὶ
Μῆδοι
ἂν, ἔ
διανέμ
τῶτον
“ γὰρ
“ ὥς
“ πο
“ ἐγ
“ τι
“ π
“ ἔχ
“ το
“ διε
“ ἐτ
“ μ
“ ὕ
“ δέ
“ κ
“ ἔ
“ ρ

Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον· οἱ δὲ
Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς
ἂν, ἔφασαν, ἡμεῖς ἄνευ σὺ καὶ τῶν σῶν
διανέμοιμεν ταῦτα; Ὁ δ' ἔν Κῦρος πρὸς
τῷτον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· “ Ἡ
“ γὰρ ἔτῳς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκετε,
“ ὥς ὅ,τι ἂν δεήσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι
“ πάντας ἡμᾶς δεήσει παρῆναι, καὶ ἔτε
“ ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράττειν πρὸ ὑμῶν ὅ,
“ τι ἂν δεῇ, ἔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ
“ πῶς ἂν ἄλλως πλείω μὲν πράγματα
“ ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοίμεθα, ἢ οὐ-
“ τως; Ἀλλ' ὀρᾷτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ
“ διεφυλάξαμεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν
“ ἐπιστεύσατε καλῶς διαπεφυλάχθαι· ὑ-
“ μεῖς δ' αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς πιστεύσομεν
“ ὑμῖν καλῶς διανενημηκέναι· καὶ ἐν ἄλλοις
“ δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς πειρασόμεθα
“ κοινὸν ἀγαθὸν πράττειν. Ὀρᾷτε γὰρ δὴ,
“ ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι ὅσοι ἡμῖν πά-
“ ρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τέττας οὖν εἰ

248 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ΄.

“ μὲν ἑάσομεν ἀναμβάτῃς, ὠφελήσῃσι μὲν
 “ ἔδεν ἡμᾶς, πράγματα δὲ παρέξουσιν ἐπι-
 “ μελεῖσθαι· ἣν δ’ ἱππέας ἐπ’ αὐτῆς κα-
 “ τασήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλ-
 “ λαγησόμεθα καὶ ἰχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προς-
 “ θησόμεθα. Εἰ μὲν ἔν’ ἄλλας ἔχετε, οἷς
 “ τισιν ἂν δοίητε αὐτῆς, μεθ’ ὧν ἂν καὶ
 “ κινδυνεύοιτε ἡδιον (εἴ τι δέοι) ἢ μεθ’ ἡμῶν,
 “ ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μὲντοι ἡμᾶς βέλεσθε
 “ παρασάλας μάλις αἰετὸν ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς
 “ δότε. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἀνευ ἡμῶν προς-
 “ ελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν φό-
 “ βον ἡμῖν παρείχετε μὴ τι πάθῃτε, μά-
 “ λα δὲ αἰχλύνεσθαι ἡμᾶς ἐποίησατε ὅτι ἔ-
 “ παρῆμεν ὅπου περ ὑμεῖς· ἣν δὲ λάβωμεν
 “ τῆς ἱππῆς, ἐφόμεθα ὑμῖν· καὶ μὲν δο-
 “ κῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἐπὶ τῶν ἱππῶν
 “ συναγωνιζόμενοι, ἔτῳ προθυμίας οὐδὲν
 “ ἐλλείφομεν ἣν δὲ πεζοὶ γερόμενοι δοκῶ-
 “ μεν καριωλέρως ἂν παρῆναι, τὸ κατα-
 “ βῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν πα-

“ ut nemo infideat, neque quidquam nobis
 “ proderunt, et ob curam iis impenden-
 “ dam negotium nobis exhibebunt: sin
 “ equites eis imponemus, eâdem operâ
 “ tum negotiis molestis liberabimur, tum
 “ virium nobis ipsis accessionem facie-
 “ mus. Atqui si alii sunt, quibus eos de-
 “ tis, et quibuscum (si sit opus) pericu-
 “ la libentiùs adeatis, quàm nobiscum,
 “ *nimirum* illis *eos* date: sin nos in primis
 “ auxilios qui vobis praestò sint habe-
 “ re vultis, nobis *eos* date. Etenim mo-
 “ dò cùm *ad hostes* absque nobis provec-
 “ ti, praelii discrimen adiretis, magnum
 “ nobis metum injecistis, nè quid adver-
 “ si vobis accideret; atque etiam magnum
 “ nobis pudorem incussistis, quòd ibi
 “ non adessemus, ubi vos *aderatis*: ve-
 “ rùm si equos accipiemus, secuturi vos
 “ sumus; ac si quidem unà *vobiscum* ex
 “ equis pugnantes majori usui esse vide-
 “ bimur, cùm ità se res habet, faciemus
 “ ut alacritatem nostram minimè deside-
 “ retis: sin pedites cùm fuerimus oppor-
 “ tuniùs vobis adfuturi videamur, pro-
 “ clive fuerit descendere, statimque a-

250 CYRI INSTIT. IV.

“ *deò* vobis pedites aderimus; equos autem quibus tradamus, excogitabimus.”
 Cyrus in hunc modum loquutus est: illi autem responderunt, At nos, Cyre, neque viros habemus, quos equis hisce imponamus, neque, si haberemus, cùm tu haec velis, aliud iis *quae velles* praefereamus. Atque adeò nunc, inquirunt, equos accipe, et quod tibi optimum factu videatur facito. Ego verò accipio, inquit, adeoque nos, quod felix faustumque sit, efficiamur equites; et vos, quae communia sunt, dividatis. Ac primùm quidem, ait, diis fecernite quodcunque magi *secernendum* praescripserint; deindè Cyaxari feligite, quae quòd selegeritis maximè rem gratam vos ipsi facturos arbitramini. Et illi risu facto, mulieres formosas *huic* deligendas aiebant. Ergò et mulieres, inquit, deligite, et quidquid aliud vobis visum fuerit. Postea verò quàm illi selegeritis, Hyrcanii, facite, quantum potestis, ut omnes hi Medi, qui me ultrò sequuti sunt, nihil habeant quod querantur. Et vos item, Medi, primos hos-

“ ρε
 “ οἱ
 ξεν.
 Κῦρ
 μεν α
 “ ἔχου
 λο α
 σαν,
 δοκεῖ
 καὶ ἀγ
 θα, κα
 μεν δ
 οἱ μα
 ἐξέλε
 ρίζεα
 γυναι
 ναὶ κα
 ἄλλο
 ἐξέλη
 τέτρε
 εἴτε α

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'. 251

“ ρεσόμεθα· τὲς δ' ἵππας μηχανησόμεθα
 “ οἷς ἂν παραδιδόημεν.” Ὁ μὲν ὕτως ἔλε-
 ξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὦ
 Κῦρε, οὔτε ἄνδρας ἔχομεν ὅς ἀναββάσαι-
 μεν ἂν ἐπὶ τοὺς ἵππους τέτους, οὔτε, εἰ
 ἔχομεν, σὺ ταῦτα βελομένου ἔκ ἂν ἄλ-
 λο ἀντὶ τέτων αἰροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφα-
 σαν, λαβὼν τὲς ἵππας, ποίει ὅπως ἄριστον
 δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη,
 καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἵππεῖς γενοίμε-
 θα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον
 μὲν ἔν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε ὅ,τι ἂν
 οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἐπεὶ δὲ Κυαζάρει
 ἐξέλετε ὅποῖ ἂν οἴηθε αὐτῷ μάλισα χα-
 ρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι
 γυναικας ἂν καλὰς ἐξαιρετέον εἴη. Γυ-
 ναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ,τι
 ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Ἐπειδὰν δὲ ἐκείνῳ
 ἐξέλητε, ὦ Ὑρκάνιοι, τὲς ἐμοὶ ἐθελούσας
 τέττας ἐπισπομένους πάντας ἀμέμπλως ποι-
 εῖτε εἰς δύναμιν. Ὑμεῖς δ' αὖ, ὦ Μῆδοι,

252 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

τὸς πρώτους συμμάχους γενομένους τέτους τιμᾶτε, ὅπως εὖ βεβηλεῦσθαι ἡγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Νείμαλε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυαζάρους ἡκούῃ ἀγγέλῳ, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ' αὐτῶ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὥς καὶ ἐμοὶ τῷτο συνδοκῶν· ἵνα καὶ Κυαζάρει μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἐκάστων ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δὲ, ἔφη, τοῖς μετ' ἐμοῦ, ὅσα ἂν περιτλά γένηται, ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς ἐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριτικῶς ὥςτε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελώητε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη· ὥςπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι· οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἦσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἵππικῳ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξιάρχους καλέσας, ἐκέλευε τὸς ἵπ-

ce socios nostros honoribus praemiisque ornatè, quò rectè se consuluisse rebus suis existiment, cùm nostrae se amicitiae adjungerent. Etiam de omnibus partem nuntio tribuite qui à Cyaxare venit, tum ipsi, tum iis quos secum habet: atque etiam hunc obsecrate ut nobiscum maneat, id quod et mihi simul probari *dicitur*: ut cùm rectiùs singula intellexerit, vera Cyaxari renuntiare possit. Persis autem, ait, qui mecum sunt, quaecunque vobis praeclarè instructis supersint, ea sufficient: quippe nos, inquit, in deliciis non admodùm educati sumus, sed *duriter ac rusticorum fermè* more: itaque nos fortassis etiam irrisissetis, si quid splendidius nobis adtribueretur; sicuti futurum scio, inquit, ut equis insidentes multum vobis risum moveamus; et *fortassis*, ut arbitror, ait, etiam in terram decedentes.

Secundùm haec illi ad *praedae* divisionem accessère, de equitatu hoc admodùm ridentes: et *Cyrus* arcessitis cohortium praefectis praecepit equos uti reci-

perent, et instrumenta equestria, cum equisonibus; et numero *quidem* inito eos acciperent, pares *videlicet militum* singulorum numero, qui fortitò cohorti cuique obvenirent. Ipse etiam Cyrus per praeconem pronuntiari jussit, ut si quod in Assyriorum, aut Syrorum, aut Arabum exercitu mancipium esset, vel è Mediâ, vel Persiâ, vel *terra* Bactrianâ, vel Cariâ, vel Ciliciâ, vel Graeciâ, vel aliundè vi abductum, se conspiciendum exhiberet. Hoc autem audito praeconio, multi se libenter in conspectum dedêre: et ille, cùm ex eorum numero selegisset, qui formâ praestabant, iis, liberi cùm jam essent, arma esse gestanda dixit, quae ipsis daturus erat: sibi autem curae futurum aiebat, res uti necessarias haberent. Simul eos ad praefectos cohortium deducens, *iisdem* commendavit; et praecepit, ut scuta ac gladios exiles, eis darent, his ut instructi equitatum sequerentur; atque ut pro *iisdem* commeatum, perinde ac pro Persis suis, acciperent: ipsi verò *cohortium praefecti* loricis hastilibusque instructi semper equis veherentur; atque

πρὸς λαμ
τὸς ἰππ
ρωσαμέν
ὁ Κῦρος
Ἀσσυρί
ἀνὴρ δὲ
τριακῶν,
νων, ἢ ἄ
νεοταί.
ἄσμενοι
ζάμενος
λεγεν ὅτι
ὅπλα ὑ
δὲ ἐπιτή
μελήσειν
ξιάρχος,
γέγρα κα
ναι, ὅπω
ται, καὶ τ
μεθ' ἑαυτ
τὸς θάρα

πρὸς λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ
 τὰς ἵπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κλη-
 ρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἐκάστοις. Αὐτὸς δὲ
 ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ
 Ασσυρίων ἢ Σύρων ἢ Αραβίων στρατεύματι
 ἀνὴρ δούλος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακ-
 τριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλικίων, ἢ Ἑλλή-
 νων, ἢ ἄλλοθέν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαί-
 νεσθαι. Οἱ δ' ἀκέσαντες τῷ κηρύγματι,
 ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν· ὁ δὲ, ἐκλε-
 ξάμενος αὐτῶν τὸς τὰ εἶδη βελτίστους, ἔ-
 λεγεν ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει
 ὅπλα ὑποφέρειν ἢ ἂν αὐτοῖς δίδωσι· τὰ
 δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ
 μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τὸς τα-
 ξιάρχους, συνέστησεν αὐτούς· καὶ ἐκέλευσε τὰ
 γέρεα καὶ τὰς ψιλὰς μαχαίρας τέτοιοις δίδό-
 ναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἔπων-
 ται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τέτοις ὥσπερ καὶ τοῖς
 μεθ' ἑαυτῷ Πέρσαις λαμβάνειν· αὐτοὺς δὲ,
 τὸς θώρακας καὶ τὰ ζυγὰ ἔχοντας, αἰεὶ ἐπὶ

256 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι· καὶ αὐτὸς ἔτῳ ποι-
 ῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δὲ τὰς πεζὺς τῶν ὁμο-
 τίμων ἀνθ' ἑαυτῷ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον
 ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· Γω-
 βρύας δ' ἐν τῷ παρῇν ὁ Ασύριος, πρεσ-
 βύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἱππικῇ θε-
 ραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων
 ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα
 παραλαμβάνειν τέλαγμένοι ἐκέλευον πα-
 ραδιδόναι τὰ ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν ὡς-
 περ καὶ τὰλλα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν ὅτι
 Κύρον πρῶτον βέλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρεῖαι
 τὰς μὲν ἄλλας ἱππέας αὐτῷ κατέλιπον,
 τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγασσι πρὸς τὸν Κύρον. Ὁ
 δὲ, ὡς εἶδε τὸν Κύρον, ἔλεξεν ὧδε. “ ὦ
 “ δέσποτα, ἐγὼ εἰμι τὸ μὲν γένος Ασύ-
 “ ριος· ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰχυρὸν, καὶ χώ-
 “ ρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον εἰς χι-
 “ λίαν τῷ τῶν Ασυρίων βασιλεῖ παρει-
 “ χόμεν, καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα·

ipse primùm hoc facere orsus est: ac singuli suo loco praefectum alium ex ordine ὁμοτίμων, peditibus qui de numero *itidem* ὁμοτίμων erant constituerent.

Et in his quidem rebus cùm illi occupati essent, interea Gobryas Assyrius, senex, equo vectus, cum equestri famulatu aderat: gestabant autem omnes arma equestria. Et illi quidem quibus datum hoc erat negotii ut arma reciperent, eos hastilia tradere jubebant, ut ea perinde atque *arma* caetera comburerent. Gobryas autem, velle se primùm videre Cyrum, ait: itaque ministri caeteros quidem ipsius equites reliquerunt, et ad Cyrum Gobryam deducunt. Is ubi Cyrum conspexit, his verbis usus est: “ Equi-
 “ dem, domine, natione sum Assyrius;
 “ et castellum munitum habeo, et regi-
 “ oni amplae dominor; et equos circiter
 “ mille regi Assyriorum exhibere sole-
 “ bam, et illi *quidem* carus eram, ut qui
 “ maximè: sed quando interfectus ille à

“ vobis erat, vir *sanè fortis et bonus*, il-
 “ liusque filius rerum modò potitur, ini-
 “ micissimus mihi, ad te venio, et ad ge-
 “ nua tibi supplex accido: tradoque me
 “ tibi servum et belli socium, ac te ro-
 “ go ut me ulciscaris; teque pro eo ac
 “ possum filium *mihi* adopto. Nam nul-
 “ la mihi est *jam* proles mascula. Quem
 “ enim solum habebam *filium*, formâ,
 “ domine, et virtute praestantem, et a-
 “ mantem mei et eum honorem mihi de-
 “ ferentem, quo filius patrem persequen-
 “ do beare possit, hunc rex ille *qui* nunc
 “ *Affyriae dominatur*, arcessitum ab il-
 “ lius temporis rege, hujus patre, ut qui
 “ vellet filio meo filiam suam *uxorem*
 “ dare; (atque ego quidem *eum* ità di-
 “ mittebam, ut elato essem animo, qui
 “ nimirum filium meum regis filiae mari-
 “ tum visurus essem) hunc, *inquam*, rex
 “ iste *rerum* qui nunc *potitur*, ad venatio-
 “ nem invitavit, et potestatem ei fecit
 “ venandi totis viribus, quòd longè se
 “ illo meliorem equitem duceret; itaque
 “ venatus est cum eo tanquam amico:

“ ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν ὑφ’ ὑμῶν,
 “ ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ παῖς ἐκείνῃς τὴν
 “ ἀρχὴν ἔχει, ἔχθιστος ὢν ἐμοὶ, ἤκω πρὸς
 “ σε, καὶ ἰκέτης προσπίπτω· καὶ δίδωμί σοι
 “ ἑμαυτὸν δῶλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τι-
 “ μωρὸν αἰτῶμαί μοι γενέσθαι· καὶ παῖ-
 “ दा ἔτῳς ὡς δυνατὸν σὲ ποιῆσαι. Απαι-
 “ δέ εἰμι ἀρρένων παίδων. “Ὅς γὰρ ἦν μοι
 “ μόνος καλὸς, ὃ δέσποτα, καὶ ἀγαθός, καὶ
 “ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμο-
 “ να πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, τῷτον
 “ ὁ νυνὶ βασιλεὺς ἔστος, καλέσαντος τῷ
 “ τῷ βασιλέως, πατρὸς δὲ τῷ νῦν, ὡς δώ-
 “ στοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί· (ἐ-
 “ γὼ μὲν ἀπεπεμφάμην, μέγα φρονῶν ὅτι
 “ δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀφείμην
 “ τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ δὲ νῦν βασι-
 “ λεὺς ἐπὶ θήραν αὐτὸν παρακαλέσας, καὶ
 “ ἀνείς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ
 “ κρείσσων αὐτῷ ἵππεὺς ἡγόμενος εἶναι·
 “ ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα· φανείσης δ’ ἄρ-

260 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

“ κτε, διώκοντες ἀμφοτέρω, ὁ μὲν νῦν ἄρ-
 “ χων ἔστος ἀκοντίσας ἡμαρτέν· (ὡς μή-
 “ ποί' ὠφελεν) ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλὼν, (ἔ-
 “ δὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. Καὶ
 “ τότε μὲν ἀνιαθεὶς ἄρα κατέχεν ἔσως
 “ ὑπὸ σκότει τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέ-
 “ οντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἡμαρτέν,
 “ (ἔδὲν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὖ
 “ ἐμὸς παῖς αὖθις τυχὼν καλειργάσατο
 “ τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἀρα βέβληκα δις
 “ ἐφεξῆς, καὶ καλαβέβληκα θήρας ἑκατερά-
 “ κισ· ἐν τούτῳ δὲ ἔκέτι κατέχεν ὁ ἀνό-
 “ σιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρά τι-
 “ νος τῶν ἐπομένων ἀρπάσας, παύσας εἰς
 “ τὰ σέρινα, τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖ-
 “ δα ἀφείλετο τὴν ψυχὴν. Καὶ γὰρ μὲν
 “ ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίῳ ἐκομισά-
 “ μην, καὶ ἔθαψα τηλικῆτος ὢν ἄρτι γε-
 “ νειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγα-
 “ πηλόν· ὁ δὲ κατακτανὼν, ὥσπερ ἐχθρόν
 “ ἀπολέσας, ἔτε, μελαμελόμενος πώποτε

CYRI INSTIT. IV. 261

“ cumque in conspectum prodiiisset urſa,
“ et uterque hanc inſequeretur, iſte mo-
“ dò princeps emiſſo jaculo aberravit;
“ (quod utinam nè unquam accidiffet) at
“ meus *ille* filius, telo conjeſto, (quod
“ minimè factum oportuit) urſam ſternit.
“ Et tunc quidem ille licèt graviter rem
“ ferret, invidiam tamen occultè repres-
“ ſit: cùm autem leone fortè excitato hic
“ rurfus aberrâſſet, (quod ei accidiffe mi-
“ rum, ut mea fert opinio, videri non
“ debuit) filius verò meus iſtu denuò
“ non aberrante leonem confeciſſet, di-
“ ceretque, Profeſtò bina emiſi jacula,
“ uno ſub alterum ſtatim emiſſo, et u-
“ tràque vice feram proſtravi, tum verò
“ ſceleratus ille non ampliùs invidiam
“ cohibuit, ſed è *manibus* cujuſdem ex
“ comitibus ereptâ cuspide, et in pectus
“ adaſtâ, meo *illi* unico caroque filio
“ animam abſtulit. Ego verò miſer mor-
“ tuum prò ſponſo retuli, et natu adeò
“ grandis filium optimum, dilectiſſimum,
“ cujus veſtire genas jam prima incepe-
“ rat lanugo, ſepelii: at interfeſtor ille,
“ quaſi inimicum aliquem peremiſſet, ne-
“ que poenitentiam agere viſus eſt un-

“ quam, neque pro atroci *hoc* facinore
 “ terrâ conditum honore ullo dignatus
 “ est. Pater sanè ejus et misertus mei
 “ fuit, et palam declaravit, se quoque
 “ casum meum lugere. Itaque, si ille vi-
 “ veret, nunquam ego ad te cum ipsius
 “ damno venissem: (nam multis amici
 “ muneribus erga me functus est; et à
 “ me *vicissim* ipsi inservitum est) quoni-
 “ am verò ad interfectorem filii mei per-
 “ venit imperium, non equidem animo
 “ in illum unquam esse benevolo possim,
 “ nec ipse me unquam, sat scio, amicum
 “ duxerit. Scit enim quae mens in eum
 “ mea sit, meque adeò antehac hilariter
 “ vivere solitum, *miserâ* nunc orbitate
 “ adfectum esse, senectutemque in luctu
 “ degere. Quapropter tu si me recepe-
 “ ris, et aliqua mihi filii cari *mortem* per
 “ te ulciscendi spes offeratur, etiam re-
 “ viviscere mihi videbor, neque vitam
 “ ampliùs cum dedecore traham, neque
 “ mortem me cum luctu obiturum pu-
 “ to.” Sic ille cùm locutus esset respon-
 dit Cyrus,

“ φανερός ἐγένετο, ὅτε ἀντὶ τῷ κακῷ ἐρ-
 “ γῃ τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς.
 “ Ὁ γεμὴν πατὴρ αὐτῷ καὶ συνώκτισέ με,
 “ καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός με τῇ συμφο-
 “ ρᾷ. Εγὼ μὲν ἔν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος,
 “ ἔκ ἂν ποτε ἦλθον πρὸς σε ἐπὶ τῷ ἐκεί-
 “ νῳ κακῷ· (πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπαθον
 “ ὑπ’ ἐκείνου, καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ
 “ δὲ εἰς τὸν τῷ ἐμῷ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ
 “ αὕτη περιήκει, ἔκ ἂν ποτε ἐγὼ τέττω
 “ δυναίμην εὖνῃς γενέσθαι, ὅδ’ ἔστος με εὖ
 “ οἶδ’ ὅτι φίλον ἂν ποτε ἡγήσαιτο. Οἷ-
 “ δε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς
 “ πρόσθεν φαιδρῶς βιολεύων, νυνὶ διάκειμαι
 “ ἔρημος ὢν, καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διά-
 “ γων. Εἰ μὲν ἔν ἐμέ σὺ δέχη, καὶ ἐλπί-
 “ दा τινὰ λάβοιμι τῷ φίλῳ παιδί τιμω-
 “ ρίας ἂν τινος μετὰ σὺ τυχεῖν, καὶ ἀνη-
 “ βῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὐ’ ἂν ζῶν
 “ ἔτι αἰχουνοίμην, ὅτε ἀποθνήσκων, ἀνι-
 “ ὤμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ.” Ὁ μὲν οὕ-
 τως εἶπε· Κῦρος δ’ ἀπεκρίνατο,

264 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ΄

Αλλ' ἦνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν
 φαίνη ὅσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς δέχομαί
 τε ἰκέτην σε, καὶ τιμωρήσῃν τὸν φονέα σὺν
 θεοῖς ὑπὶ χνῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐάν
 σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ τεῖχη ἐῷμεν
 ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ
 τὴν δύναμιν ἦνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν
 τί ἀντὶ τῶτων ὑπηρετήσεις; Ὁ δὲ εἶπε,
 Τὰ μὲν τεῖχη, ὅταν θέλῃς, οἶκόν σοι πα-
 ρέξω· δασμόν τε τῆς χώρας ὅνπερ ἔφερον
 ἐκεῖνω, σοὶ ἀποίσω· καὶ ὅπῃ ἂν δεήσοι στρα-
 τεύειν, συστρατεύσομαί σοι, τὴν ἐκ τῆς
 χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι, ἔφη, καὶ
 θυγάτηρ παρθένος, ἀγαπητὴ, γάμος ἥδη
 ὥραία, ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ὥομην τῷ νῦν
 βασιλεύοντι γυναῖκα τρέφειν· νῦν δέ με αὐ-
 τή τε ἢ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἰκέ-
 τευσε μὴ δῆναι αὐτὴν τῷ τῷ ἀδελφεῷ φο-
 νεῖ, ἐγὼ τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ
 σοι δίδωμι βελεύσασθαι καὶ περὶ ταύτης
 ἔτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βελεύων περὶ σῶ

Si constet ea te sentire, Gobrya, quae nobis narras, et te supplicem recipio, et de interfectore *illo* me poenas sumpturum, diis juvantibus, polliceor. Verùm dic mihi, ait, si tibi haec praestemus, et castella retinere te sinamus, et regionem, et arma, et potestatem cum quâ fuisti haftenùs, quidnam tu pro his in nos officii conferes? Ille verò dixit, Castella, ubi voles, tradam tibi in domum: et tributum, quod illi ex agro *meo* pendebam, ad te deferam: et ubi necesse fuerit expeditionem suscipere, tuo cum exercitu me quoque regionis vires in eam unà educam. Praeterea mihi, inquit, filia est, *eaque* virgo, quam unicè diligo, aetate jam nubili, quam me antehac quidem regi rerum nunc potienti putabam conjugem *futuram* educare: verum ipsa me nunc filia, largo cum fletu, suppliciter orat, nè se fratris interfectori tradam; atque mea quoque haec est *ea de re* sententia. De hâc etiam tibi nunc permitto ut ità consulas, quemadmodum me de te consulere manifestum sit. Itaque Cyrus,

His conditionibus, ait, ego verè et ex animo meam tibi do, tuamque accipio, dextram; dii nobis testes sunt. Actis his rebus, Gobryam arma retinentem abire iussit; et sciscitatus est, quantum itineris ad ipsum esset, quòd eò venire vellet. Et ille, Si cras manè, inquit, proficiscaris, postridiè apud nos pernoctare poteris. Itaque Gobryas, itineris duce relicto, discessit:

Et Medi *jam* aderant, qui ea quae magis diis seligenda dixerant, magis traderunt; Cyro pulcherrimum selegerant tabernaculum, et mulierem Susianam, quae omnium quas habuit Asia formosissima fuisse perhibetur, et duas musicae peritissimas; secundo autem loco, Cyaxari *quae istis erant* secunda: aliorumque huiusmodi, quibus ipsis opus erat, supplementum sibi sumpserunt, ut rei nullius indigi militarent: nam magna erat omnium copia. Quin et Hyrcanii acceperunt ea, quibus ipsis opus erat: et Cyaxaris quoque nuntium ad aequam

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'. 267

φαίνωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπὶ
 τέτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθεύμενος δίδωμί τέ
 σοι τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν·
 θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔσωσαν. Ἐπεὶ δὲ
 ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε ἐκέλευσε τὸν
 Γωβρύαν ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπῆρετο
 πόση τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἶη, ὡς ἤζων. Ὁ
 δ' ἔλεγεν, Ἦν αὖριον ἱῆς πρωΐ, τῇ ἐτέρᾳ
 ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύ-
 ας ὥχελο, ἠγεμόνα καταλιπών.

Οἱ δὲ Μῆδοι παρῆσαν, ἃ μὲν οἱ μάγοι
 ἔφασαν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς
 μάγοις· Κύρῳ δ' ἐξηρηκότες τὴν καλλίσ-
 την σκηνήν, καὶ τὴν Σισίδα γυναῖκα, ἣ καλ-
 λίστη δὴ λέγεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγε-
 νῆσθαι, καὶ μεσσηγῆς δὲ δύο τὰς κρατίστας·
 δεύτερον δὲ, Κυαζάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦ-
 τα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐκπληρώσαντες
 ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοιντο·
 πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ
 οἱ Ὑρκάνιοι, ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποι-

268 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

ἦσαντο καὶ τὸν Κυαζάρης ἄγγελον· τὰς δὲ
περιστὰς σκηναίς, ὅσαι ἦσαν Κύρῳ παρέδο-
σαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιτο. Τὸ δὲ νό-
μισμα ἔφασαν, ἐπειδὴν ἅπαν συναχθῇ,
διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπραζάν τε καὶ ἔλε-
ξαν· ὁ δὲ Κύρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαζά-
ρης διαλαβόντας φυλάττειν, ὅς ἦδει οἰκειο-
τάτης αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε,
ἠδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς
ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμικτος δέ
τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κυ-
ρε, τῶν μισοργῶν ἀκίστας ἐσπέρας, ὧν σὺ
νῦν ἔχεις, ἠκυστά τε ἠδέως, καὶ ἦν μοι δῶς
αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἠδι-
ον ἢ οἶκοι μένειν. Ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ'
ἐγωγε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἶομαί σοι
πλείω ἔχειν ὅτι με ἠτήσας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι
λαμβάνεις· ἔτις ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χαρίζεσ-
θαι. Ταύτην μὲν ἔν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

CYRI INSTIT. IV. 269

cum caeteris partem admiserunt: tabernacula verò, quae supererant, Cyro tradiderunt, ut ea Persae haberent. Nummos tum se distributuros aiebant, ubi collegissent universos; eosque *adeò deinde* distribuerunt.

Et haec illi quidem egerunt dixeruntque: Cyrus autem Cyaxari *selecta* eos accipere et custodire iussit, quos ei maximè familiares esse nōrat: ac mihi quae datis, inquit, libens accipio; utetur autem his vestrūm quilibet, qui eis potissimum indigebit. Et Medus quidam musicae studiosus, Ego verò, inquit, cū audirem vespere musicas istas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac si *quidem* harum unam mihi dederis, in castris versari, quā domi manere, jucundius esse existimabo. Ego verò, subjecit Cyrus, hanc tibi dono, et majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris; quā tu mihi, qui *eam* acceperis: usque adeò vobis gratificari sitio. Atque ità quidem mulierem accepit is qui petierat.

TOMI SECUNDI

FINIS.

268 ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔ. Δ'.

ἦσαντο καὶ τὸν Κυαζάρης ἄγγελον· τὰς δὲ
περιστὰς σκηναίς, ὅσαι ἦσαν Κύρῳ παρέδο-
σαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιτο. Τὸ δὲ νό-
μισμα ἔφασαν, ἐπειδὴν ἅπαν συναχθῇ,
διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπραζάν τε καὶ ἔλε-
ξαν· ὁ δὲ Κύρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαζά-
ρης διαλαβόντας φυλάττειν, ὅς ἦδει οἰκειο-
τάτης αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδετε,
ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς
ὑμῶν ὁ μάλισα δεόμενος. Φιλόμυθος δέ
τις τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κύ-
ρε, τῶν μυσουργῶν ἀκίστας ἐσπέρας, ὧν σὺ
νῦν ἔχεις, ἠκυστά τε ἡδέως, καὶ ἦν μοι δῶς
αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἡδι-
ον ἢ οἴκοι μένειν. Ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ'
ἐγωγε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἶομαί σοι
πλείω ἔχειν ὅτι με ἠτήσας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι
λαμβάνεις· ὅπως ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χαρίζε-
σθαι. Ταύτην μὲν ἔν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

cum caeteris partem admiserunt: tabernacula verò, quae supererant, Cyro tradiderunt, ut ea Persae haberent. Nummos tum se distributuros aiebant, ubi collegissent universos; eosque *adeò deinde* distribuerunt.

Et haec illi quidem egerunt dixeruntque: Cyrus autem Cyaxari *selecta* eos accipere et custodire iussit, quos ei maximè familiares esse nōrat: ac mihi quae datis, inquit, libens accipio; utetur autem his vestrūm quilibet, qui eis potissimum indigebit. Et Medus quidam musicae studiosus, Ego verò, inquit, cū audirem vespere musicas istas mulieres, quas tu nunc habes, voluptatem audiendo percepi; ac si *quidem* harum unam mihi dederis, in castris versari, quā domi manere, jucundius esse existimabo. Ego verò, subiecit Cyrus, hanc tibi dono, et majorem tibi videor habere gratiam, qui à me petieris; quā tu mihi, qui *eam* acceperis: usque adeò vobis gratificari sitio. Atque ità quidem mulierem accepit is qui petierat.

TOMI SECUNDI

FINIS.

